عیراق و سوریا و کوردستانی دوای داعش ... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

قەناغی دوای داعش، قەناغێکی جیاوازتر دەبێت لە پێشوو، زلهێزەکانی دنیا، بە تایبەتی ئەمریکا و ڕوسیا، بگرەڕی پێویستییەکانی بارودۆخی تازە مامەڵە دەکەن، تاکتیک و پلانی کە پێشوەخت دایناشتوە بۆ ئەو قەناغە، دەیخەنە بواری کار پێ کردن، کە بە گومان هەنگدانەوەی دۆخێت لە جۆری مامەڵە کردنیان لەگەڵ هاوداوەکان، هاوپەیمانێتیی بەستن، بەکارهێنانی داشکان هێروها هەوەست و بەیارەکانیشیان گەڵانکاری بەسەردا دێت بەرامبەر بە کەی لایەنە بەشداربووەکانی جەنگی دژ بە داعش.
کێشە و ناسەقامگیربوون و بەرقەرارنەبوونی ئاشتی و ئاسایشی بارودۆخی هەژهەژاتی ناوەڕاست تەنیا وابەستە نییە بە نەمانی هێزی تووندڕەوی داعش. بارودۆخی نالەباری ناوچەکە مێژوویەکی دوور و درێژی هەیە. بەهۆی مانەوە و کەڵکە بوونی گرفتکان بە بەدرێژەوەی چارەسەری بنەڕەتی بۆیان کە ئەنجامەکەی بە ئەمەڕە گەیشتوە. لەو دیدەوە قەناغی دوای داعش، ئاشتیی و ئاسایش بە ناوچەکە مسۆگەر ناکات و نابێتە هۆکاری ئاسایی کردنەوەی کێشەوای پە لە کێشمەکێشم و ململانێ.

لە هەژهەژاتی ناوەڕاستدا، جگە لە ڕکخراوی تووندڕەوی داعش، بە سەدان ڕکخراوی لە هەمان شێوەی تەددا بەدیدەکرێت، کە لە سەر هەمان ئەرزیەت، واقیع و هەمان بەوا و میکانیزم کار دەکەن، هەر یەکەیان لە لایەن زلهێزێکی دنیا و ناوچەکە پشتیوانی دەکرێن و بەکاردەهێنرێن بە سپاندنی مەرجە ئابووریی و سەربازییەکانیان. ئەم جۆرە یاری کردنە بە ناوچەکە، لە لایەن زلهێزە ناوچەییەکان و دنیاوە، بووە بە دیاردەیەکی زۆق و یاریێکی قێزەونی بە کەتایی، کە گەلانی ناوچەکە مەست بە دروشمی بریقەدار لە فەلەکییدا و لە بازنەییەکی داخراودا تەددا دەخولێنەوە. لەو تەواوانیەوە نەمانی داعش مانای نەمان و بنبڕ کردنی هەگی ئەو جۆرە ڕکخراوانە نییە و سەرهەڵدانی هەمان گرفت لە داهاتوودا لە ناوچەکەدا ئاگرێکی چاوەڕکراوە.
ڕوسیا و ئەمریکای دوای داعش لە هەژهەژاتی ناوەڕاستدا، گرفتی نەوانیان زیاتر قوڵ دەبێتەوە، لە ئەنجامی دابەش کردنی پشک و

تانی دوای جنگ، هودان بە سپاندنی دەستات و هەیمنە بە دەستکەوتی زیاتری ئابووریی و سەربازیی و سیاسیی و دابەش کردنی داشکانیان لە ناوچەکە بە گورزی بەرژەوەندییەکانیان کە هەموو کاتێک دژ بە یەکە.

ئەمەدی پێش داعش و دوای داعش، بە ئەمریکا هەمان کەسایەتی ناخۆشویست و نەویستە، کە لە سەرەتای سەرهەدانی جنگی دژ بە داعش تا تەواوبوونی، ڕوسیا و ئیران پشتیوانیان کرد، سوریا بوو بە دەریایەک لە خوێن، بەڵام شەپۆلەکانی نەیانتوانی کورسییەکەی ئەسەد ڕامالن! پرسیاری گرنگ لێرەدا ئەوەیە کە ئایا ڕوسیا و ئێران، لە سوریای دوای داعش، دەستبەرداری ئەسەد دەبن، یان ڕامایینی ئەسەدیش جنگەکەی دیکەی بە نەوچەوانە؟
ئەردوغان، بەبێ گومانە هیچ یاسایەکی نەو دەوڵەتی، باکووری سوریایی دوای داعشی داگیر کردوە. لە ئایندەیەکی نزیکدا، ئەگەر حکومەتی سوری، بەهێز بێت و بارودۆخی وڵاتەکە سەقامگیر بێت، ئەگەر دەستکاری نەخشە و سنووری وڵاتانی ناوچەکە نەکرێت، بە گومان دەستەاتی سیاسیی سوری بە مافی خۆی دەزانێت داوا لە تورکیا بکات هێزەکانی لە وڵاتەکەی بکشێنێتەوە، لە کاتێکدا خۆنی ئەردوغان پانتاو کردنی دەستەاتی تورکیایە و ژیاندنەوەی ئیمپراتۆریەتی عوسمانییە، لەو حاڵەتدا تورکیا ئامادە نابێت بکشێتەوە، ئەگەر بەیاری کشانەوەش بدات بەبێ قەرەبوو نابێت، کە ڕوون نییە دیمەشقی بەهێزی دوای داعش بە مەرجەکانی تورکیا سەرشۆر دەکات یان نا هەروها ئەوش ڕوون نییە کە پشوەخت تورکیا هاوکار دەبێت لە بەهێز کردنی دیمەشق کە دەزانێت لە داهاتوودا دەبێتە هۆی دەرپەاندنی . لە دەرئەنجامدا ئەم گرفتەش بە ئاسانی ڕێت نابێت و چاوەوان دەکرێت، کە بارودۆخی ناوچەکە نا ئارامی بخایەنێ ببینێت.

ئیران، هێزیکی سەرکییە لە ناوچەکە، بوونە بە حاکمی عیراق، لە گەڵک وڵاتانی ناوچەکە هێزی سەربازیی هەیە، یەکێکە لە بەیاردەرە سەرکییەکان لە چارەنووسی سوریا، تا داعش هەبوو لەگەڵ ڕوسیا و ئەمەد لە هاوپەیمانەتییدا بوو، بەڵام لە سوریای دوای داعش ئیران و ڕوسیا مەرج نییە بەرژەوەندییەکانیان جووت بێت. ئێران لە سوریا خاوەن پلانی سەربازیی و سیاسی و ئابووریە، نایەوێت دەستاتکانی لە سوریا لاواز بێت، ئەوش بەوە دەکرێت کە سوریا نەبێت بە خاوەن دەستاتکی سیاسی و سەربازیی بەهێز لە ئەنجامدا ئێران لە وڵاتەکەی دەربکات. لەو تەوانینەوە، ئەم گرفتەش دەبێت بە هەکاری سەرکی لە ژیاندنەوەی گرفت و ناتبایەکان.

ئەمریکای دوای داعش، هەزەکانی لە بەشەکی سوریایە و خەی بە خاوەنی عیراق هەژمار دەکات. لە کاتەکدا ئیران دەسەاتی ەهای هەیە لە عیراق، توانیویەتی دەست بخاتە، نەو جومگە سەەکیەکانی دەسەاتی سیاسی، کەنتەە کردنی زەربەی سەرکردە، پارت و رەکخراوە سیاسیەکانی دیکەی عیراق، بە تایبەتی لە نەو پەکهاتەی شیعە و نەتەوەی کورد. کە لە ئەنجامدا بەرژەوەندیەکانی ئیران و ئەمریکا وەک دوو هەی تەریب دەبەت لە عیراق و سوریا.
دوای نەمانی داعش، ئەمریکا هەەشەکانی چە کردەتوە دژ بە دەسەاتدارانی ئیرانی دەستی وسیا. ترامپ، لە هەموو بنەیەکدا، دوپاتی دەکاتوە، کە ئەوان، دژ بە ەەککەوتنی ئەتەمی نەوان ئیران و ئیدارەی ئەبامان. وەرای ئەوەش ئەمریکا بە اشکاوانە ایگەیاندوە کە ئەوان ئامادەن بە ەووخاندنی ژەمی ئیران. لە ئەنجامی ئەو گرفتەش چاوەوان دەکرەت دووبارە جەنگەکی دیکە یەخەو بەەکی ناوچەکە بگرەتوە.

کورد لە سوریای دوای داعش، زەربەی ئاوارە و دەربەدەر بوون، بەشەکی وەاتەکەی سوپای تورک داگیری کردوە. بەشەکی دیکەی لە ژێر دەسەاتی ئەمریکا و هاوپەیمانانە. وسیا و ئیران و ئەسەد دژیان اوەستاون. ەوون نییە ەەککەوتنی نەوان ئەمریکا و تورکیا بەرەو چ ئاقارەک دەەوات دەربارەی عەفرین و مەنبیج و ناوچەکانی دیکە، هەروها بەهەز بوونی حکومەتی ناوەند لە دیمەشق بە کورد ئاسایەکی پە لە تەموژە. لە ئەنجامدا خوەقاندنی کەشوهەوایەکی سیاسی لەم جەرە ناهەقیە، بە نەتەوەیەک کە خاوەن ئەقیانوسەک لە خوەنە لە جەنگی دژ بە داعشدا، دەبەتە هەکاری سەەکیی گەشە کردنی ەحی بەرەنگاری بوونەوە لە نەویاندا و چاوەەوانی ئەوەی لە دەکریت کە ئاشتیی و ئارامی بانە نەکەشەت بەسەر ناوچەکەدا.

کورد لە عیراقی دوای داعش، پرسی کورد وەک نەتەوەیەکی ژێر دەستی چەوساوە بە هەپەسەردراوی ماوە. ئاماژەکان دەریدەخەن، کە لە عیراق میللەتی کورد، دووبارە چارەنووسی بە بەغداد ببەسترەتوە، لەگەە بەهەزبوونی دەسەاتی سیاسی ناوەند لە بەغداد، میللەتی کورد، کورد بوونی خەی لە دەست دەدات، سنووری جوگرافیای نابەت، دەبەت بە تاکەکی عیراقی، چەند تاکەکی هەلپەرست لە هەر دوو رەگەزی نێر و مە و سەرانی کورد، دەبن بە ابەری دامودەزگایی کارتەنی هاوشەوەی "مجلس تەشریعی و تەنفیزی" زەمانی سەدام و پەکهاتەی زەرینە، دەبەت بە حاکمی. ئەم جەرە چارەسەرە، ەەنگە پارت وسەرکردە خوەشە کوردەکان لە باشوور قبوەیان بەت، بەەام بە دەنیاییەوە

ئەم چارەسەری بنەڕەتی نییە بۆ پرسی کورد، کە لە ئەنجامدا، هەکارەکی گرنگ دەبێت لە زیندوو کردنەوەی ڕۆحی بەرەنگاری بوونەوە لە نەو میللەتی کورددا لە باشوور، بۆ تایبەتی لە نەو ئاو چین و تۆڕانەی کە شەیدای ئازادی و هەڵکردنی ئاڵای سەرکەوتنن.

ئەمریکا و دامەزراندنی سوپای عەرەبی لە ڕۆژئاوای کوردستان … ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

ئەمریکا، پێشنیاری، دامەزراندنی هێزێکی عەرەبی سەربازیی پتەوی پێکهاتوو لە هێزی چەند وڵاتێکی عەرەبی لە باکووری سوریادا کردوە. بۆ ئاوەی دوای کشانەوەی هێزەکانی لە سوریا ئاو هێزە شوێنی بگرێتەوە. ئەم بیرکەیە تازە نییە، چەند وڵاتێکی عەرەبی، وەکو سعودیە، ئیمارات وڵاتی دیکەش، لە سەرەتای جەنگی سوریادا، لە سەردەمی دەسەڵاتی ئۆباماداا، پێشنیارییان کردبوو، بەڵام ئیدارەی ئۆباما، ڕەتی کردبووەوە.

ئەمریکا، یەکەم جاری نییە، پلانێک و ئەزموونێکی لاو جۆرەی لە ناوچەکەدا هەبێت و نەیخستبێتە بواری کار پێ کردن. ئەم پلانە، هاوشێوەی هەمان پلانە، کە ئەمریکا، لە سەرەتای جەنگی دژ بە داعشدا، لەگەڵ هێزە چەکدارە نافەرمییکانی باکووری سوریادا پەیڕەوی کرد و لە یەک قۆناری سەربازیی لە ژێر ناوی" سوپای سوریای دیموکرات"دا کۆیانی کردەوە، کە یەپەگە، یەکەک بوو، لاو هێزە چەکدارە سەرکیانەی ژێر ئاو چەترە، کە یەپەژەی ئازایانەیان هەبوو، لە شەڕەکانی دژ بە داعشدا.
جیاوازیی لە نێوان پلانی ئەمڕۆ و دوێنێی ئەمریکا، تەنیا لاوەدایە، ئەوجارە ئەمریکا نیازیەتی هێزی چەکداری فەرمیی، کە بەشێکن لە سوپای وڵاتانی میسر، سعودیە، ئیمارات و قەتەر، لە نەو یەک چوارچێوەی سەربازی دروستکراودا کە بکاتەوە، بە بەراوردکردن لەگەڵ پێشوو، ئاو کات ئەمریکا هێزە چەکدارە نافەرمییەکانیی، کە لە ناوچەکەدا هەبوون بە هەمان مەبەست، لە یەک قۆنارەدا کە کردەوە و

بەکاری هێنان.

ئەو جۆرە نیاز و پێشنیارەی کە کاتی خۆی لە ئیدارەی ئۆبامادا دەتکرایەوە، هێنوکە بەبێ خوێندنەوە، لێکدانەوە، شیکردنەوە، هەڵسەنگاندنی قازانج و زیانی، ستراتیژیەتی ئەمریکا لە ناوچەکەدا نیکراوە. وەاتە یەکگرتووەکان، بێ جیاجی کردنی ئەو پلانە، چەند ئامانجێکی ئابووری و سەربازی و سیاسی لە ناوچەکەدا دەپێکن.
ئەمریکا، خوازیارە هێزی سەربازیی مامناوەندیی زەمینیی خۆی بپارێزێت، هێزی زەمینیی سەربازیی هاوشێوەر، لە جەنگەکاندا لەو داهاتوودا لەو پێکهاتە سەربازییە عەرەبیی و ئیسلامییە بێت، بەهەمان شێوەی جاران، کە چەن نەتەوەی کوردی وەک قەڵغان و کەوا سووری بەرلەشکەر بەکارهێنا بۆ هاوبەشووبوونەوەی تورکیا و داعش لە سوریا و عیراق لە ساڵی ٢٠١٤ تا ٢٠١٨.

سەرەکی ئەمریکا، لە زەربەی لەداوانکانیدا، لە میدیا جیهانییەکاندا، دووپاتی دەکاتەوە، کە دەبێت خەرجی ئەو جەنگە، تەنیا نەکەوێتە ئەستۆی ئەمریکا، بۆ ئەو مەبەستە ئیدارەی ترامپ داوای لە سعودیە، قەتەر، ئیمارات و میسر کردوە، کە لە هاوی ئابووریەوە هاوکاری هێزکانی ئەمریکا بن، بۆ پارستنی ناوچەکە لە هەڕەشەی سەرهەڵدانی داعش، هەروها داوای کردوە کە ئەوەی بەشداری جەنگەکەیە، بە پێی پێگەی سەربازیی خۆی، دەبێت پشکی هەبێت لە سامانە سروشتییەکانی ناوچەکە، بۆ تایبەتی لە دەرامەت و قازانجی نەوت و گاز.
ئەمریکا، بەو پلانی دێیوەت دوژمنایەتی، نەوان وەاتانی عەرەبی و ئیسلامیی و شیعەی مەدهەبیی لە ناوچەکەدا زیاتر قوە بکاتەوە، هاستەوخۆ لە جەنگدا پێکهاتەکان، نەتەوەکان و وەاتەکانی ناوچەکە هاوبەشووی یەکتر بکات.
کەشکی سپی دێیوەت، بە کەکردنەوەی هێزی ئەو وەاتانە پێیوەندییە سەربازیی و ئابووریەکانی زیاتر پتەو بکات، هاوپەیمانییەتی لەگەڵ هەمووياندا دروست بکات، بە مەرام و مەبەستی جیا جیا.

پێکهێنانی هێزێکی سەربازیی "عەرەبی"، لەو جۆرە و جەگرتنەوەی سوپای ئەمریکا لە ناوچەکە، دەبێتە هەکاری تووڕە و نیگەرانیی بوونی ئیسڕاد، بەهەی ئەوەی ئەو هێزە بۆ ئیسڕاد سەنگ و هێزی سوپای ئەمریکای نابێت، ئەوان هێزی زلهێز نین و تەنیا هێزی لەکەین، هەروها ناکۆکیی یەکتر قەبوڵ نەکردنی سەرکردە عەرەبەکان لە نەو خیاندا، گرفتێکی زیندووە، دروستبوونی ئەو هێزش، ئاگرکەی نەوانیان زیاتر خۆش دەکات. ئیسڕاد وەک سەرەکی ئەو وەاتە، ماف

بەخێی دەدات و رەنگە پەداگری بکات، لە موئەت نەدان بەو هێزە لە وڵاتەکەی، لە ئایندەدا لەبری ئەوەی ئەمریکا خەی شەی ڕووخانی ئەسەد بکات لەگەڵ ڕوسیا، ئەوا ئەو شەڕە بە ئەو هێزە بەجێدەهێڵ.

بە تورکیا، دامەزراندنی ئەو هێزە "عەرەبیە"، دەبێتە هەکاری ئەوەی هێزە چەکدارە کوردەکان دەسەاتیان کەمتر بێتەوە، ئەوانیش لە فەرمەکەی تایبەتەدا بکەونە سپەرەکانی دژ بەو هێزە عەرەبیە دامەزراوە، بەەام لە هامەن کاتەدا، تورکیا لەگەڵ هەندەک لەو وڵاتانەی کە بەشدار دەبن، لە پەکهەنانی ئەو هێزە، پەیوەندیی خراپ وەک میسر، وڵرای ئەوەش هاتنی ئەو هێزە جەگە لەق کردنی تورکیاشە، کە بەشەک لە سوریای داگیر کردوە، بە تایبەتی ەەژئاوای کوردستان، بە نیازی پانتاو کردنی دەسەاتەکانی و ژیاندنەوەی ئیمپراتەریەتەی عوسەمانییە، کە ەەنگە، ئەمریکەا خەی لە ەووبەووبەوونەوەی تورکیا بدزێتەوە ئەو جەنگە یەقوبەکی ئەو هێزە عەرەبییە بگرێت، هەر وەک چەن ەووبەووبوونەوەی لەشکرکەشی تورکیا ەووبەووی یەپەگە بیەوە.

بە ئیران، دامەزراندنی ئەو هێزە سەربازییە سونییە لە ناوچەکەدا دەبێتە جەگەی نیگەرانی و ئەگەری ەووبەووبوونەوەی نەوان ئیران و سعودیە و میسر و قەتەر زیاتر دەبێت. ئەمریکا جەمسەری هێزی سونی مەزهەب بەرامبەر بە هێزی شیعە مەزهەب قوت دەکاتەوە.
چاودێرانی سیاسیی، پەیان وایە، خستنە بواری کار پەکردنی ئەو جەرە بیرەکە و پەشنیاری دامەزراندنی ئەو هێزە لە ئەرزی واقیعدا گونجاو نییە، لە ئەنجامدا کەشە بە ئەمریکا دروست دەکات، بەهەی ئەوەی کەنتەڕۆڵ کردنی ئەو هەموو وڵاتە بە ئەمریکا ئاسان نابێت. بەەام ئەو جەرە بەچوونە هەڵەیە، بەهەی ئەوەی، لە دەرئەنجامدا، ئەزموونی جەنگی سوریا، سەلماندوێتی کە لە ئەرزی واقیعدا، ئەم مەترسیە تەنیا خەیاڵە، بەهەی ئەوەی لە کەتاییدا، تەنیا ئەو لایەنە دەتوانێت دووبارە ناوچەکە کەنتەڕۆڵ بکاتەوە، کە خاوەن هێزێک و سوپایەکی بەهێزە، نەکە ئەو لایەنانەی کە قوربانییان داوە لە شەڕکاندا.

١٨/٤/٢٠١٨

یەهوودیگەری و ئیسرائیل! ... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

دامەزراندنی دەسەلاتێکی سیاسی، هەڵبژاردنی سیستەمی حوکمرانی، دامودەزگای پەرلەمان، دەستور و یاسا دانان و سەقامگیربوونی بارودۆخی میللەت، بە پێکەرێکی سیاسی کە تەنیا دیکور و وێنە بێت، بەردەوام نابێت و گۆشە ناکات، ئەگەر لە هەقیقەتدا ئەو پێکەرە سیاسیە خاوەن هێزی ڕاستەقینەی سەرخان و ژێرخانی خۆی نەبێت و لە نیشتمانێک و لەسەر خاکێکی ئازادیکراودا دانەمەزرابێت.

دەوڵەتانی ئیمپریالیزم، زلهێزیان داگیرکەر، لە سەر خاکی داگیرکراودا، هەوڵی دروست کردن و داتاشینی پێکەرێکی سیاسی کارتۆنی دەدەن، بگرە بەرژەوەندیی و تاکتیکێک کە لە خزمەتی ستراتیژیەتی خۆیاندا بێت. بە مەشروعیەت دان بەو پێکەرە داتاشراوە، هەوڵدەدەن پارت و کەسایەتیە سیاسیەکانی نەو میللەتی ژێردەست، بکەن بە خاوەنی، لە ژێر ناوی پشتیوانی و چوونە نەو هاوپەیمانیەتی لە گەڵیاندا. لە دەرئەنجامدا، دەسەلاتی داگیرکەر، ناهەقیەت ئەو پێکەرە ئەوەندە بەهێز بێت کە ڕێی سەرکی هەبێت لە سەنتەری بڕیاردانداء ئاراستە کردنی ڕووداوەکان و سەپاندنی مەرج و توانای ئەوەی هەبێت ڕێژەک لەیان هەگبەتتەوە.

کەسەکانی نەو میللەتی داگیرکراو، کە ئامادە دەبن لە پێکەرێکی کارتۆنی لەو جۆرەدا بە دەستکەوتی تایبەتی خۆیان کار بکەن، کەسایەتی لاوازن، خاوەن و هەگری بیروباوەری پتەوی مرۆڤایەتی، نیشتمانی و نەتەوەی یان عەقیدەیی نین. ئازین بە خۆدڕسخستن و بە هەواڵەت وەک دەسەلاتدار خۆیان بنوێنن بە میللەتەکەیان کە ژێردەستە و نیشتمانەکەیان کە داگیرکراوە. لە ئاکامدا، ئەم جۆرە پێکهاتەیە لە دەسەلاتی دیکەردا، ئایندەیان تەنیا نەکەری و جاشایەتیی و کەنەش بردن دەبێت و گورزێکی کوشندەش لە بزوتنەوەی ڕزگاری میللەت و نیشتمانەکەیان دەدەن، نمونە بنەماڵەی بارزانی و خەزانی تاڵەبانی.

دەوڵەتانی داگیرکەر، لە سەر ئاستی خەڵکی سەر شەقامی میللەتی ژێردەستیشادا کاری خۆیان دەکەن، هەوڵدەدەن، تاکەکان بکەن بیانکەن بە سیخور و هێزی چەکدار و جاشیان لە پێکبهێنن. هەروها، داگیرکەر، هەرگیز نایەوێت گرفت و جیاوازیەکانی نەو کەمەگەی داگیرکراو

چارەسەر بکات، یان میللەت بەرەو ڕووگەی ئازادی ببات. لە ئەنجامدا، لەسەر بیناغەی بوونی ناکۆکی و جیاوازییەکان پارت و هێزی چەکداری دژ بەیەک دروست دەکات و بە گروپیان دەکات لە ژێر دروشمی جیا جیادا، ئینجا لە نێو چوارچێوەی پێکهێنانی سیاسیی کارتۆنیەکەدا بە ڕەواڵەت لە قەوارەیەکی یەکگرتوو بە دنیا و خەڵکیان دەناسێنێت، نمونەی عیراق.

داگیرکەران، لە وڵات و کۆمەڵگەی داگیرکراودا، بە فشاری هێزی چەکدار و سوپا، دەسەڵاتکانیان دەسەپێنن، وەک بریتانیا، فرەنسا لە سەدەی ڕابردوودا لە ڕێژهەڵاتی ناوەڕاستدا ئەنجامیان دەدا. تا هێنوکە داگیرکەرانی وەک تورکیا، ئێران، سوریا و عیراق لە کوردستاندا هەمان سیاسەت پەیڕەو دەکەن. لە کۆتاییدا، هێزێک کە بەوای بە فشاری چەکداری، چاوسوورکردنەوە، ترس و تۆقاندن هەبێت و هەڵگری ئەو جۆرە عەقڵیەتە بێت، زوو یان درەنگ ناتوانێت سەرکەوت و بێت و متمانەی میللەتی ژێر دەست بەدەستبهێنێت، نمونە، تورکیا سەدان ساڵە شکستی میللەتی کورد دەکات، ئێگەر تا ئێستا میللەتی کورد هیچیشی بەدەست نەهێنابێت، بەڵام بزوتنەوە و جوڵانەوە سیاسییەکانی زیندون و نیانهێشتووە تورکیا بە ئارەزووی دڵی خۆی بیخوات. بەدەر لەوانەی کە بوون بە جاش، بە شێوەیەکی گشتی میللەتەکە متمانەی بەدەسەڵاتی تورکیا قەت نەبووە و نابێت.

لە بارودۆخی لەو جۆرەدا، دەنگی ناڕەزا، ڕەحی بەرەنگاری بوونەوە و هەقی ئێستوور لە نێو میللەتەکەدا، لە گۆشە کردن دەبێت، سروشتی ئەو جۆرە ناڕەزاییە و بوونی پارت و سەرکردەی خەڵاگر، دەبن بە هەوێنی سەرکەوتنی ئەو میللەتە، ئیرادەی خەڵاگرتنیان بەرامبەر بە سوپای بەهێزی داگیرکەر لە میژوودا بە هاوتا دەبێت، نمونە، عەفرین، دوو مانگ بەرامبەر بە یەکێک لە گەورەترین سوپاکانی دنیا و بەکرێگیراوانی شکستی کرد.

کورد، تەنیا میللەتێک نییە لە دنیا و لە ڕێژهەڵاتی ناوەڕاستدا، کۆشتی داگیرکردن و نەبوونی سیستەمی دیموکراتی هەبێت و دوور درابێت بە ناحەز و دوژمن و ڕووبەڕووی شکستی زلهێزەکان بووبێتەوە. کۆشتی کورد، بەوە چارەناکرێت بچێتە ژێر باری پێکهێنانی سیاسیی کارتۆنی دروستکراو، بوون بە جاش، هەوادان بە وەدەستهێنانی مافە ڕەواکان لە نێو دامودەزگای کارتۆنی وەک پەرلەمانی عیراق، پەرلەمانی ئیران و تورکیا یان دروستکردنی هەرەم و کانتۆن، لە سەر ئەرز و نیشتمانێکی داگیرکراودا.
لە نێو چوارچێوەی ئەو وەتانەدا مەحاڵە دامەزراندنی کیانی سیاسیی

و سەربەخۆ بوون. یان خۆ غافڵ کردن بەوەی پێی دەگوترێت خەباتی تەرماشی و خۆ هەڵخەڵەتاندن (خەباتی مەدەنی)! ئەو جۆرە خەباتە لە ژێر سیستەمی سیاسیی سەقامگیر و دیموکراتی لە عەقڵیەت و فەرمانڕەوایدا دەکرێت، نەک لە ژیر سایەی عەقڵیەتی دەماگیەتی شۆفێنیزمی خەسڵەتاندنی وەک دەسەڵاتدارانی تورکیا، ئێران، سوریا و عیراق.

ئیسرائیل، لە میژووێکی نزیکدا وەک کورد ئاسا، زلهێزەکان و وڵاتانی عەرەبی و ئیسلامیی و کریستانەکانیش دژی بوونە و تووشی نەهامەتی و جینوساید کردن هاتووە و تا هەنوکە دەورە دراوە بە دوژمنێکی زۆر. ئیسرائیل، وەک ئەمریکا و ڕوسیا، زلهێز نییە و لە سەنتەری بڕیاردان نییە لە چارەنووسی وڵاتانی دنیای سێیەم. وەرای ئەوەش، هەنوکە توانیوێتی، خاوەن پگۆیەکی بەهێز بێت لە سەپاندنی مەرجی سیاسی سەربازی و ئابووری کە لە بەرژەوەندیی خۆیدایە لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

ئیسرائیل، هەنوکە وەک ئێران و تورکیا، نایەوێت پەلوپۆ بهاوێت، سنووری جوگرافیای فرەوان بکات، ئیمپراتۆریەتی فارسی و تورکی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا زیندوو بکات. ئامانجی سەرەکیی ئیسرائیل، ئەوەیە پارێزگاری لە سنوور و وڵاتی خۆی بکات، دووبارە نەهێڵێت هیچ هێزێک سنووری ببڕێت و دەستدرێژی بکاتە سەر میللەتەکەی و کەرامەتی بهوشنێت. لە ئەنجامدا، لە ئەو ئەو کەینوبەینی سیاسی، بە متمانەیی لە زلهێزەکان، وڵاتان و نەتەوەی دراوسێ، ئیسرائیل مەترسی لە دەستدانی کیانی خۆی هەیە. بە پارێزگاری کردن لەو کیانە هەر هەنگاوێک یان هەر هەڵوەستەک کە لە بەرژەوەندیی نیشتمانیی و نەتەوەیی خۆیدا نەبێت، خۆی بە ماندوو ناکات و خۆی ناکات بە خاوەنی و هەڵوەستی بەرامبەر نانوێنێت نمونە، ئیسرائیل ڕاستەوخۆ بەشداری شەڕی دژی داعش نەکرد. هەر وڵاتێک تێزێک جوڵە بکات، ئەو بزانێت نزیک دەبێتەوە لە سنوورەکەی، دوو مووشەکی تەدەگرێت، بە بە باکی لەدوان دژی دەدات نمونە، بوردومانی ئەو دوایەی فڕۆکەکانی ئیسرائیل بە بنکەکانی سوپا و چەکدارانی ئیران لە سوریا، کە ئیران نەیتوانی متمانە لە دەمی بڕێت دەرەوە دژ بە ئیسرائیل.

ئەمریکا، ئەوروپا و ڕوسیا زلهێز بوون کاتێک کە لە هەموو دنیا، ئیسرائیلییەکان، جگە پێی هەنگاوەکیان نەبوو، بەڵام ئیسرائیلی ئەمڕۆ لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بووە بە هێزێک کە هەمووپان هەژماری بە دەکەن بە تایبەتی زلهێزەکی وەک ئەمریکا.

ئیسرائیلییەکان، بە داشتنی بەرنامە، پلانی تەکمە، ستراتیژیەتی ڕاست و خۆ ماندوو کردن گەیشتوون بەو دەستکەوتانە و پاراستنی کیانێک لە نێو دڵی دوژمنەکانیان. دامەزراندنی دەزگای هەواڵگری ئیسرائیلی، سوپا، تەکنەلۆژیایی بەهێز و پتەو کردنی لابی جو لە هەندەران، وەکو لە وڵاتانی ئەورووپا، ڕوسیا و بە تایبەتی لە ئەمریکا، ئەنجامی جڕی کارکردن و ڕاستی داشتنی ستراتیژیەتی سەرکردە، پارتە ئیسرائیلییەکان، یەکگرتنیان و جڕی ئیدارەدانی پڕۆسەکانیان بووە. نمونە، ئیسرائیل خۆی بە دوور گرت لە هەڵگرتنی ئەو دروشمە سیاسیانەی کە بە ئەمریکا خاڵی هەستیارن وەک، هەڵگرتنی ئاڵای سوور، دروشمی ئایدەلۆژیای سۆشیالیزمی و دژیان دروشم و هەمای دی کە ئەمریکا سەرچاوەی سەرهەڵدانیان بە قوتابخانە فەلسەفیی و فیکرییەکانی ڕوسیا دەیگەڕێنێتەوە. بەو مەبەستە، ئیسرائیل بانگەوازی ئەوەی کرد، کە ئەو بڕوای بە پڕۆسەی دیموکراتی هەیە بە وڵاتەکەی، وەک لاسایکردنەوەی ئەمریکا. ئەمە هەکاری ئەوەیە کە زەرجار ئەمریکا پێنجە بە سیستەمی دیموکراتی ئیسرائیل ڕادەکێشی و بە ئەزموونەکی سەرکەوتوو هەژمار دەکەن. بە هەمان مەبەست، ئیسرائیل هەوڵیدا، لابی ئیسرائیلی ئەمریکی بەهێز بکات و ببیت بە خاوەن پگەی بەهێز، بە تایبەتی لە بواری ئابووری.

ئیسرائیل، لە پڕۆندییەکانی لگەڵ زلهێزکاندا گوماناوی بووە تا دگات بە پڕۆندیی لگەڵ ئەمریکا، کە نایتوانیوە متمانەی سەدا سەدی ئیسرائیل مسۆگەر بکات. لە سەرەتای سالی دووهەزارەکان تا هەنوکە، پڕۆندیی ئیسرائیل لگەڵ ڕوسیای دوژمنی سەردەکی ئەمریکا لە گۆشە کردنی زیاترە، نمونە، ئیسرائیل بە مەسەلەی چیرچینیا، هەوڵستی دژ بە ڕوسیا دەرنەبڕی تەنیا ئەوە نەبەت، دوای فشاری ئەمریکا، بە نووسراوەکی فەرمیی داوای سەقامگیر کردنی ئاشتی کرد لەو وڵاتە. ئیسرائیل هاتە دەنگ و دەربڕینی ناڕەزایی بەرامبەر بە هێرشکەوتنی ئەتەمی نەوان ئۆباما و ئێران.

جو، وەک کورد خاوەن قەوارەیەکی نەتەوەیی چل میلیۆنی و وڵاتکی بەرفراوانی وەک کوردستان نەبوو، تاکو لەوەوە دەست پە بکات. ئەوان لە خاڵی سفرەوە دەستیان پکرد، وەرای ئەوەش لە ماوەیەکی کورتی مەژوویدا توانیان ئیسرائیلی ئەمڕۆ بنیات بنێن!

مەژووی ئەزموون و خەباتی گەلان و میللەتانی ژێردەست و رزگاربوونیان، ئەو پرسیارە دەهێنێ پێش کە بپرسین میللەتکی ٤٠میلیۆنی، کە چوارەم نەتەوەی گەورەیە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا

بۆ تا ئێستا وەڵامێکی بۆ داگیرکراوی ماوەتەوەو نەتەوەکەشی هەر جارە بەدەست وەڵامێک یان گروپێکی چەکدار ئەتک دەکرێت، چاوەڕوانی ڕەکخراوە خۆرخوازەکانی دنیا دەکات و دەست پان دەکاتەوە؟

کورد، پێی خۆش بێت یان پێی ناخۆش بێت، دەبێت ئەوە قبوڵ بکات کە خاڵی لاوازی سەرەکی لە خۆی بووە، ئەبایی ئاستەوخۆ لە ئێستەی سەرکردە خۆفرۆشەکان، پارتە کارتۆنییەکان، هەشتەنبیری پارێ پەرست، نووسەر و ئەو کەسانەی کە توانای هەڵە نیشاندانیان هەیە و خەیان دزیوەتەوە لە هەڵگرتنی ئەو بارە، ئینجا تاک بە تاکی نەو میللەتی کورد لە نەوەکانی ئێستا و ئایندوو، لە هەر چوارپارچەی کوردستان لێپرسراوەتی ئەو بارودۆخەیان لە ئەستۆدایە.
کورد، بەیەوەت یان نەیەوەت، بە ئەوەی بتوانێت لە سەر ئەرز و خاکی خۆی بە کەرامەت ژیان بکات، پێویستی بە شەشکی بنەڕەتی هەیە کە سەرکردایەتیەک پێشەوای بێت، بتوانێت ئەو لێپرسراوەتییە بخاتە ئەستەی خۆی و نە خیانەت بکات نە خیانەتی لە قبوڵ بکرێت. یەکگرتن، دروستکردنی هێزی چەکداری فەرمیی و میللی، کەبوونەوە لە ژێر یەک ئاڵا تەنیا کلیلی سەرکەوتنە.

ئەزموونی، ئەنفال، هەڵەبجە، شەنگال، کۆبانی و عەفرین و سەدان ئەزموونی دی لە مێژوودا هەن کە سەلماندویان کە نەتەوەی کورد، بە جاش و باشیەوە، تاکەکی کورد هەڵگری هەر بیروباوەڕێک بێت لە ئەوپەری چەپەوە بۆ ئەوپەری ڕاست، بە دەست دوژمنان یەک چارنووس چاوەڕێیەتی، ئەویش پاکتاو کردنی نەژادی، لەناوچوون و دەستدرێژی کردنە سەر شەرف و کەرامەتیەتی.

ئەزموونی، هەژئاوا و بەرەنگاری و خۆ ڕاگری عەفرینیەکان و هێزی یەپەگە و پەکەکە لە شەڕی دوو مانگی دژ بە یەکێک لە گەورەترین سوپای دنیا، سوپای تورکیا و بەکرێگیراوانی، سەلماندی کە ئیرادە و ڕۆحی خۆ ڕاگری و بەرەنگاری بوونەوە لە هەر دوو ئاستی شەقام و سەرکردایەتی لە هەژئاوادا، بەدی دەکرێت، کە دەکرێت بکرێت بە هۆکاری دروستکردنی هێزێکی چەکداری بەرفراوانی میللی سەرتاسەری لە هەر چوار پارچەی کوردستان، بە پارێزگاری کردن نەک تەنیا لە خاک و نیشتمان بەڵکو لە پاراستنی کەرامەتی یەکە بە یەکەی تاکی کورد.

هێزی میللی کوردی، جەنگی سوریا، ئەمریکا و ڕوسیا ... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

لە میدیا جیهانیەکان و ناوچەییەکان، جەنگی سوریا لە ژێر ناونیشانی "جەنگی مەدەنی"، پێناسە و ناسێنراوە، بە کۆمەڵگەی نێو نێتەوەیی. پێویستە ئەو ڕاستییە بوترێت، کە ئەو ناونیشانە نیوەی ڕاستە، نیوەکەی دی باسی لێوە نەکراوە کە، جەنگی سوریا " جەنگی مەدەنی و جەنگی جیهانی سێیەم"، کە لە سەرەتای ئەو سەدەیە، بە شێوەیەکی جیاوازتر، لە جەنگی جیهانی یەکەم و دووەمی سەدەی ڕابردوو، پێیەوە دەکرێت، لەلایەن زلهێزەکانی ناوچەکە، دنیا و ئەو وڵاتانەی کە لە ڕووی ئابووری پێگەی بەهێزیان هەیە لە بازاری دنیادا.

ناساندنی جەنگی سوریا، بە "جەنگی مەدەنی"، لە نێو کۆمەڵگەی نێو نێتەوەیی، لە لایەن میدیای زلهێزەکانی دنیا، بە مەبەستەوە کراوە. زلهێزەکانی دنیا دەیانەوێت، خەیان بدزنەوە لە لێپرسراوەتی ئەو تاوانە گەورەیەی کە ٧ ساڵە، ئەنجام دەدرێت دژ بە مرۆڤایەتی، کە لە ئەنجامیدا، چوار سەد هەزار سووری کوژراون، پێنج میلیۆن پەنابەرن، شەش میلیۆن دەربەدەر و بە جۆگە و ڕۆگەن. ئەگەر سەرنج بدەین، لە هیچ میدیایەکی جیهاندا، لە ژێر مانشێتی "جەنگی جیهانی سێیەم" دا ڕووداوەکانی سوریا ڕووماڵ ناکرێن.

"جەنگی مەدەنی"، لە واقیعی دنیای ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هەیە، کە لە ئەنجامی ناتەبایی و کێشە و نەگونجانی گەلانی ناوچەکە لەگەڵ یەکتری وەکو، ناتەبایی، نێوان کەمە نەتەوەکان. بوونی گروپی ئیسلامیی هەڵگری مەزهەبی جیاوازی وەک شیعە، سوننە، سەلەفی و سۆفی و دەیانی دی. بوونی بیروباوەڕی چەپ و عیلمانی، کێشەی سەرەک و دەستاتی دیکتاتۆر و گەندەڵی و پیسخوری کە گۆشەی زیاتری کردوە. دەستدرێژە ناڕەوای زلهێزە ناوچەیکانی وەک ئیران و تورکیا بە وڵاتانی دراوسێی وەک سوریا، عیراق، لبنان.

ناکۆکی نێوان زلهێزەکانی دنیا بە بەرژەوەندیی و دەستکەوتی ماددی لە ناوچەکەدا، چی لە سەپاندنی دەسەڵات و هەیمەنەی خەیان، چی بە بوون بە تاکە هێز لە سەر ئاستی دنیادا بە تایبەتی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا کێشەیەکی بەردەوامە. وەک ئەوەی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا ڕووداوە، زلهێزەکانی دنیا، ئەورووپا، ڕوسیا، ئەمریکا

و تا دەگات بە چین، مەترسی سەرهەڵدانی گروپی سیاسیی و ئایینی و مەزهەبییان لە نێو خودی وڵاتەکانی خۆیاندا هەیە و لە سەرتای سەرهەڵدانیەتی، کە دەیانەوێ پێشی پێ بگرن، بەهەی ئەوەی، مەترسی دروست دەکات، لە سەر بەرژەوەندییەکانیان، سنووری دەسەڵات و یەکگرتوویی وڵاتەکانیان. نمونەیەکی دی ئوستورالیا، کێشەی لەو جۆرەی هەیە، بە تایبەتی بەهەی ئەوەی، هاوسنووری ئاوە لەگەڵ مالیزیا و ئەندونیژیا، کە دوو دەوڵەتن و بزوتنەوەی ئیسلامیی تەددا لە گۆشە کردنە، هەروەها رێژەیەک لە ئەوانەی کە ڕوویان لە ئوستورالیا کردوە لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەاست و ئاسیاوە هاتوون کە زۆربەیان موسڵمانن. هەڕەتوندەوەکان لە نەویاندا لایەنگریان دروست کردوە، هەر چەند بە رێژەیەکی ئەجگار کەمن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا، ئوستورالیا هەر لە ئەستاوە لە هەوڵی ئەوەدایە، کە پێشگیری لە گۆشەکردنیان بکات. ئەمانە هەمووی هەکاری گرنگن و بوون بە هەوێنی، هەڵگیرساندنی "جەنگی مەدنی و جیهانی سێیەم" لە سوریا.

زلهێزەکانی دنیا، خوێندنەوەی تەواوی بارودۆخەکەیان کردوە، زانیارییان هەیە کە کام گروپی تونددەوەو، لە کام وڵاتی زلهێز مەترسی سەرهەڵدان و گۆشەکردنی هەیە، کە ئەمە هەکارێکی گرنگە، هەر یەکە و لای خۆی ئەو گروپە وەک کارتی فشار بەکاردەهێنێت دژ بە ئەوەی دی بە سەپاندنی مەرجە سیاسیی ئابووری و سەربازیەکانیان. نمونە، ئەمریکا زانیاریی هەیە، کە ئەو گروپە چەکدارەی لە غوتە، دژ بە ئەسەد ڕاوەستاون، ئەو گروپەن کە ڕوسیا مەبەستی لەناوبردنیانی هەیە، لە ئەنجامی ئەوەدا، ئەمریکا ژیاندنەوەی داعش و ئەو جۆرە گروپانە، وەک هەڕەشەیەک دژ بە ڕوسیا بەکاردەهێنێت.
بە دنیاییەوە، پێشوەخت پلان و تاکتیک و ستراتیژیەتی ئەو جەنگە دارژراوە، لە لایەن زلهێزەکانی دنیا. گەڕانی جەنگ، پێشوەخت دیاری کرابوو، کە شونێک بێت، دوور بێت لە وڵاتەکانی خۆیان. هەروها مەبەستیان بوو، جەنگێک هەڵگیرسێنن بە ئەوەی هەموو لایەنگر و دەستی هەڕەتوندەوەکان، لە چوارقورنەی دنیا ڕووی تێبکەن، لە یەک شوێن کەبنەوە بە ئەوەی لەناوبردنیان ئاسانتر بێت.

جەنگی سوریا، کاڕ دوای کاڕ، سەختر و خوێناویتر دەبێت، تا گەیشتووە بە ئاستێک نەتوانێ یەکگرتووەکانیش دەسەڵات و توانای ڕاگرتنیان نییە، نمونە مانگی ڕابردوو نەتوانێ یەکگرتووەکان، بە ٣٠ ڕۆژ ڕاگرتنی جەنگیان ڕاگەیاند بەڵام هێندەک لە لایەنەکان پشتگوێیان خست بە تایبەتی تورکیا. هەکاری ئەوەش بە ئەوە

دەگەڵتەوە کە گەلێک گروپی چەکدار، وەاتانی ناوچەکە و دنیا لەو جەنگەدا ئاماون.
لە سەرەتای هەڵگیرساندنی شەڕی سوریا لە ٢٠١١وە، بە سەدان گروپی چەکدار یەکیان گرتوە، هەر زلهێزکی دنیا و ناوچەکە جگە لە سوپای فەرمیی خۆیان بە دەیان گروپی چەکداریان لە ژێر ناوی جیاجیادا دروستکردوە، کە لە ئاکامدا نزیککردنەوەیان لە یەکتر ئاسان نییە هەر یەکیان مەرج و ئامانجی تایبەتی هەیە.

تورکیا، دوژمنی سەرسەختی کوردە بە تایبەتی یەپەگە. ئەنقەرە، نەک هەر ئازادی بە میللەتی کورد نەوا نابینی، بگرە هەموو جارەکیش پێداگری دەکات لەوەی کە دەبێت کورد تەنیا لە دانیشتن و گفتوگۆکانی "ئاشتی"یشدا ئامادە نەبن. ئیران و ئەسەد و عیراقیش بەهەمان شێوە. ئیران و ڕوسیا، پشتیوانی لە ماناوەی ئەسەد دەکەن. ئەمریکا دژیانە لەگەڵ ئاوەی ئەسەد، وەک کابرایەکی عیلمانی خۆی دەنوێنێت بەڵام لە هەمان کاتدا بەکرێگیراوی ڕوسیایە، کە دوژمنی سەرختی ئەمریکایە. ڕوسیا، خوازیارە شەڕی جیهادیەکان بە ئەسەد بکات لە غوتە و لە هێگەی ئاوەوە بە یەکجاری لە نێویان بەرێت، بەهەی ئاوەی ئەو جۆرە گروپە، ئاوانەن کە مەترسیان هەیە لە نەو ڕوسیا گەشە بکەن. گروپەکانی غوتە، سی گروپن نەگونجاون، کاتێک کە دێتە سەر دابەشکردنی پشک و بەرژەوەندیی، دژ بە یەک دەچنە سەنگەر.

هەموو لایەنە بەشداربووەکان، تەماحی ئابووری، سیاسیی و سەربازیان لە ناوچەکەدا هەیە، وەکو ئیران و تورکیا خوازیارن ئیمپراتۆریەت لە ناوچەکە دابمەزرێنن. ڕوسیا، ئەورووپا و ئەمریکا بە تەماحی ئابووری و دەسەڵات و هەیمەنە دەجەنگن. گروپە تووندەڕەوە ئیسلامییەکان دوای سەرکەوتنیان دەیانەوێت، بنکەیەک بە خۆیان دابمەزرێنن لەوەوە پەلوپۆ باوێن و سنووری دەسەڵاتیان فراوان بکەن و دەستبگرن بەسەر خیروبێری ناوچەکە. تەنیا کورد نەبێت کە تەماحی هیچی نییە، تەنیا بەدەستهێنانی ئازادی و فراهەم کردنی ژیانێکی هەمن و ئاسودە لە سەر ئەرز و خاکی خۆی لە نەو چوارچێوەیەک و دەسەڵاتێکی سیاسیی فەرمی. کورد میللەتێکی موسالیمە، چاوی لەوەدا نییە، دەست بگرێت بەسەر خێروبێر و سامانە سروشتیەکانی ناوچەکە یان ئیمپراتۆریەت دابمەزرێنێت، دەستدرێژی بکاتە سەر ماف و ئازادی میللەتانی دی هەر وەک چۆن ئیران و تورکیا لە هەوڵی ئەودان.
گرفتکان، لەو ناوچەیەدا، گەلێک ئاڵۆز و تێکهەڵکێشراون، زەرینەی سادەی نەو میللەتکان سەرودێری لە دەرناکەن، بە تایبەتی خەڵکی سادەی سەر شەقامی کوردی. بە دنیاییەوە بە دەزگای هەواگری،

زلهێزەکانی دنیا و ناوچەکە بە تایبەتی بە ئیتیلاعات و میتی تورکی گەیشتوون بە سەرە داوەکان، لەسەر ئەو بنەمایەدا پلان بۆ دژایەتی و جەنگ و هەشە سەربازیەکان دادەڕێژن، لە سەر مێزی گفتگۆدا داواکاری و مەرج و ئامانجە سیاسی، سەربازی و ئابووریەکانیان تاوتوێ دەکەن.

لە بارودۆخێکی جەنجالی لەو جۆرەدا، لە ڕۆژئاوای وڵات، بە هیمەتی شەهیدانی، جەماوەرێکی و سەرکردەکانی، خەباتگێڕیکی بێ وێنەیان لە مێژووەدا تۆمار کردوە، وەرای ئەوەش، لەم بارودۆخە دا کورد پێویستی بەوەیە، یەک بگرێت، خەبات لە هەر چوارپارچەی کوردستان، هەزمکی چەکداری میللی سەرتاسەری پێکبهێنێت، کە بە گومان، ئەگەر هەوڵی جدی بۆ بدرێت، ئەو هەزە میلیۆنی لە ٢٠میلیۆن کەمتر نابێ، لە ژێر یەک ئاڵا و ڕابەرایەتی یەک سەرکردایەتی، دەستەی ئاراستە بکرێت، لە هەر لایەک مەترسی، هەڕەشە و شەڕ دژی کورد هەڵگیرسا، ئەو هەزە هەوە لەو شوێنە بکات و کاری بەوە نەبێت کام زلهێزیان کام وڵات شەڕی کە دەکات. بەمجۆرە کورد، دەتوانێت لە گەڕەپانەکە سەنگەکی قورستری هەبێت، هەموو لایەنەکان هەژماری بۆ بکەن و لەی بگەڕێنەوە. لە دەرئەنجامدا، ڕێگر دەبێت لە دووبارە بوونەوەی کارەساتی جاری ئەنفال، هەبجۆ و شەنگالەکی دی و بە تاڵان بردنی ماڵ و منداڵی. تا هەتایە ئیتر کەس ناتوانێت جارەکی دی نەک تەنیا دەستدرێژی بکاتە سەر خاک، بەڵکو ناتوانێت پێنجە بە یەک تاڵە مووی سەری یەک ئافرەتی کوردیش دڕێژ بکات.

یەپەگە وریا بە، هۆسیا و ئەسەد مارەکی دووسەرن!... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

ئەمە، مێژووی تەنیا ساڵەک لەوەپێش خەی دوپات دەکاتەوە، بە گوێرەی هەواڵی میدیای جیهانی و لەکەیکان بێت، یەپەگە لەگەڵ ئەسەد هەککەوتون، کە سوپای سوریا بێن بە عەفرین، بە مەبەستی هاوکاری شەهیدانی، بە هووبووونەوەی سوپای تورک! لە

١٩/٣/٢٠١٧دا، يەپەگە لەگەڵ ڕووسیا ڕێککەوتن، ژمارەیەک لە سوپای ڕوسی، هاتن بۆ عەفرین و ئەو ناوچەیە لەژێر پارێزگاری ڕووسیا بوو، تا دۆگات بۆ پارێزگاری کردن لە ئاسمانی ناوچەکە لە هەر هێرشێکی سەربازی.
ڕوسیا، بۆ هەڕەشەتاندنی کورد و دڕبینی نیەت سافی لەو ڕێککەوتنەدا، ئەو کات، ڕوی ئاسا، کەوتە داشتنی فرتوفێڵ و بەاوکردنەوەی درۆ ودەلەسە وەک، بەوا بوون بۆ ئەتانەمی بە کورد لە سوریا، کردنەوەی ئەفسەک بۆ یەپەگە لە ڕوسیا، بەشداری پێ کردنی کورد لە دانوساندنەکان و گفتوگۆکان بۆ گێشتن بە ڕێککەوتن بۆ مەبەستی گەلانەوەی ئاشتی و ئاسایش بۆ ناوچەکە. لە ژێڕەوش، دەستی کرد، بۆ توند کردنی پێوەندیی لەگەڵ ڕێحانی، ئەردوغان و ئەسەد و هەڕەشەکردنی چاڵ، دژ بە میللەتی کورد و دەزگە ڕێواکەی! لەدڕئەنجامدا، ڕوسیا بۆ خشپەیی عەفرینی، لە ژێر موشەکەکانی تورکیا جێهێشت، لە کۆتاییدا، تەنیا نەبوو بۆ تەماشاکەر، بەڵکو بوو بە ئاگر خۆشکەریش.

هەنوکە، دەزگای هەواڵگری و سیاسەتمەدارانی ڕوسیا، بوون بە توژەرەوەی سیاسیی بە ئەردوغان! هەر هەنگاوێک، یان هەر لێدوانێک، دەربارەی سیاسەت و ستراتیژیەتی ئەمریکا، بەاو بەتەوە، دەستبەجێ ڕوسیا هەوەدا، بە شێوەیەک شکردنەوەی بە بکات، کە بتوانیت زیاتر دەماری عوسمانیی تورکی ڕاگەزپەرست بگرێت، زیاتر ئەردوغان هانبدات دژ بە کوشتنی خەڵکی بەتاوان و منداڵی کورد لە ڕۆژئاوای وڵات بە تایبەتی لە عەفرین!
دووشەمەی ڕابردوو، ڕێکسی تێلرسەن, وەزیری دەرەوەی ئەمریکا، کاتێک کە لێدوانی دا دەربارەی سیاسەت و ستراتیژیەتی ئەمریکا لە سوریا، دەستبەجێ وەزیری دەرەوەی ڕوسیا، لەڤارۆف، هاتە دەنگ و گوتی " ئەمریکا دەیەوێت دەوڵەتێکی بچووک لە سوریا دابمەزرێنێت لەو ناوچانەی کە لە ژێر دەسەاتی یەپەگەن". گومانی تێدا نییە، ڕوسیا لەبەکار هێنانی ئەو جۆرە ووشە و ستەیە، مەبەستیەتی زیاتر ئاگر خۆش بکات، ئەردوغانی دەندە زیاتر هاڵ بکات بەرامبەر بە کوردان.
لەڤارۆف، ئێستا، لە میدیاکاندا شکر دەشکێنێت و دەڵێت، "ئەمریکا، ناوچەیەکی جیا کردەوە، حکومەتێکی بچووکی دابەاوی لە دیمەشق دروست کردوە لە ناوچەکە، پارە و یارمەتی وەردەگرن، بە ئەوەی بتوانن بەردەوام بن، یاسا و دەستوری خۆیان دامەزراندوە و چەک و تەقەمەنیان بە دەت. نەتەوە یەکگرتووەکان دەبێت سەرنجێک بدەنە ئەو جەرە بارودۆخەی دروست بووە و نەهێشن هێزی دەرەکی لەوە بمێنێتەوە و کە بە پێچەوانەی یاسای ژمارە ٢٢٥٤ی نەتەوە یەکگرتووەکانە، هێروها

دەبێت نەتەوە یەکگرتووەکان هەموو لایەک پابەندی ڕێککەوتنی سوچی بکات". دوای ئەو لێدوانەی لێقارڤ، هەڕەش و تێپبارانەکانی تورکیا، بۆ سەر عەفرین لایەن سوپای تورکیا خێراتر بوو.

کورد، دەبێت بزانێت، کە ئەسەد و پۆتین، دوژمنی نەتەوەی کورد و دامەزراندنی سوپایەکی یەکگرتووی نیشتمانیی و نەتەوەیی کوردن، دژ بە سەربەخۆیی کوردستانن، لەو دیدەوە ڕێککەوتن، لەگەڵ ئەسەد، هەمان چارەنووسی ئەو ڕێککەوتنەی ڕوسیای دەبێت بگرێ خراپتریش، بۆ؟
ڕوسیا، وەک هێزێکی دەرەکی، دەبێت بە ڕێککەوتن و ڕازامەندی زلهێزی تری دنیا و ناوچەکە مانەوەی خۆی لە سوریا مسۆگەر بکات، لە ئەرزی واقیعدا و بە گوێرەی یاسای نێودەوڵەتی بێت، ڕوسیا بۆی نییە لە سوریا بمێنێتەوە، هەروها لە حاڵەتی پێداگری کردنی لە مانەوەی لە سوریا بەگومان توشی گرفتی زۆر دێت نەک تەنیا لەگەڵ ئەمریکا و ئەورووپا بگرێ لەگەڵ دوژمنە دێرینەکانی وەک ئێران و تورکیاش، بەڵام، سوپای سوری هاتنی بۆ عەفرین، دواتر دەرپەڕاندنی کارێکی قورستر دەبێت. ئەو سوپایە بە گوێرەی یاسای نێودەوڵەتی، سوپایەکی فەرمیی سوریایە و مەشروعیەتی مانەوەی دەبێت، بە پارێزگاری کردن، لە خاکی سوریای یەکگرتوو و دەسەڵاتی سیاسیی ئەو وڵاتە. بەهێزبوونی ئەو سوپایە، بەهێزبوونی تورکیا، ئێران و ڕوسیایە لە عەفرین، هاتنی ئەو سوپایە بۆ عەفرین، ڕەگی خۆشکرێ لە هاتنی بەکرێگیراوان و جاشی ڕوسیا، ئێران، تورکیا و سوریا بۆ نەو شارەکە و گۆشەکردنی شەڕی مەدانی و دەستوێخەی لە چاوەوان دەکرێت لە ئایندەدا، کە ئەو جۆرە ووبەووبوونەوەیە، زۆر قورستر دەبێت، بۆ بڕاورد کردن، لەگەڵ شەڕی سەنگەری ووبەووبوونەوەی ئاستوخێ، هەروها دامەزراندنی ئەو سوپایە، لە سنووورەکانی نەوان تورکیا و سوریا لە عەفرین، جێگەی متمانە نییە و چاوەوانی ڕێککەوتنی لە دەکرێت لەگەڵ تورکیا و دژە پێکردنی سوپاکەیان بۆ نەو عەفرین.
لەدەرئەنجامدا، هاتنی سوپای سوری و دامەزراندن و خۆشکردنی جێگەی پێیان لە عەفرین، هەڵەیەکی مەزنە، دواتر، دووبارە ژن و منداڵی کورد باجەکەی دەدەن، دووبارە دەکرێن بە قەڵغان و کەواسووری بەر لەشکر، بۆ دنیایەوە، سووانەوەیە لە بازنەیەکی داخراودا!

گەلەکۆمەکۆ بۆ سەر ئەمریکا، لە عەفرینەوە! ... ئاشتی ئیبراهیم ئۆفەندی

ئەمریکا، سەرۆکای هەوەستی لاوازی، بەرامبەر بە ئۆپراسیۆنی تورکیا، بۆ سەر شاری عەفرین، ناتوانێت خۆی لەو داستیە بدزێتەوە، کە هەشی سەربازی تورکیا، بۆ سەر شاری عەفرین، تەنیا هەش نییە بۆ سەر میللەتی کورد و هەزی یەکینەکانی گەل "یەپەگە"، بەکو ئەم هەشە گەلەکۆمەکی روسیا، ئیران، ئەسەد و تورکیایە دژ بە ستراتیژیەت و سیاسەتی ئەمریکا لە سوریا و عیراق.
تیلەرسەن، وەزیری دەرەوەی ئەمریکا و گەلەک لەپرسراوی دی ئەو وەاتە، لە میدیاکانی جیهاندا بە داشکاوانە، ستراتیژیەت و سیاسەتی ئەمریکایان داوون کردەوە لە سوریای دوای داعش. کە سە خاڵی سەرەکی تەددا بەدیدەکرا کە ئەویش،

یەکەم، لابردنی ئەسەد.
دووم، مانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە سوریا.
سێیەم، دامەزراندنی "سوپای باکوور" پێکهاتوو لە ۳۰هەزار کەس کە زۆربەیان کورد بن، بۆ پارێزگاری سنووری نێوان تورکیا و سوریا و عیراق.

دوو ڕۆژ، دوای ئەو لێدوانانەی لەپرسراوانی ئەمریکا، ڕوسیا، هێزەکانی کشاندەوە و تورکیای دژە کورد و مرۆڤایەتی ئۆپەراسیۆنی سەربازی دەستپێکرد بۆ سەر شاری عەفرین! گومانی تەددا نییە، کە ئەم داستیە، بۆ دانیشتووی کەشکی سپی، ئەنجومەنی پیرانی ئەمریکا، پینتاگۆن و سی. ئای. ئەی ئەمریکی نامۆ نییە! لەو دیدەوە، ، بەرەنگاری کردن لە ڕۆژاوای وەات، چەندەک لە بەرژەوەندیی میللەتەکەمان و دەسە ڕواکەیەتی و چەندەک لە بەرژەوەندیی خۆکی ناوچەکەیە، سەدان بەرابەر لە بەرژەوەندیی سیاسەت و ستراتیژیەتی ئەمریکایە.
ئەمریکا، لە ساڵی ۲۰۰۳وە، تا هێنوکە، جگە لە بەفڕدانی کات و سەرئێشە و کێشە و ململانێ، بە سەدان هەزار میلیار دۆلاری خەرجی سوپاکەی بووە، ئینجا توانی لە عیراق بمێنێتەوە، وەرای ئەو ماندوو بوونەش، ئەمریکا نەیتوانی بە تەواوەتی کۆنتڕۆڵی عیراق بکات، هەموو سەرانی حزبە شیعیەکان و پارتە کوردییەکان لە باشوور تا

هەنوکە، بەکرێگیراو و میزراحی دەستی ئەردوغان و ڕەحانین. خەروبەری نەوت و سامانە سروشتیەکانی لە باشووروە بە باکووری عیراق، بە لەشاو چوونەکانی تورکیا و ئیران، ئەو سامانە بەکارهاتووە بە بەهێزکردن و پێچەک کردنی گروپە تیرۆریستەکانی کە دژ بە ئەمریکان لە عیراق و سوریا و تورکیا.

دەسەڵاتەکانی ئێران، لە هەموو جومگە سەرەکییەکانی پێکهاتی دەسەڵاتی سیاسیی عیراق و هەرێم بەدیدەکرێت، بەیار بەدەستی چارەنووسی عیراق کوتوتە ژێر دەستی ئیران. ئەو جۆرە بڕوبڕدنەی عیراق، هەکاری سەرکیی بوو لەوەی کە حەشدی شەعبی تەنیا بە چەند کاتژمێرێک توانیان کەرکوک لە سەرانی پارتە کوردییەکانی باشوور بکەن! لە دەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە ئەزموونی عیراق و باشووری کوردستان بە ئەمریکا، ئەزموونکی دڕاوە.
ڕۆژئاوای کوردستان، بە گەلەکەمان و ئەمریکاش، تاقیکردنەوەیەک و ئەزموونکی لەبارتر بە فەراهەم کردنی بڕژەوەندیی میللەتەکەمان و بڕژەوەندییەکانی ئەمریکا لە ناوچەکە، کە ئەمەش، بگومان بەرهەمی خوێنی کێژان و لاوی کورد و بوونی سەرکردەی لێهاتووی لێخبەردووە، کە گەڕپانکی ئامادەکراوی خاڵیی لە کەنتەڕ و دەسەڵاتی، ڕوسیا، تورکیا، ئیران و گروپە تیرۆریستەکانی ناوچەکە و بەکەڵگریاوان ڕەخساندوە بە پێچەوانەی عیراق و باشووری وڵات.

سەرکەوتنی تورکیا لە سوریا، سەرکەوتنی گەلەکەمکی ڕوسیا، ئیران، ئەسەد و تورکیایە بە سەر دەسەڵات و هەیمەنەی ئەمریکا و کلیلی کردنەوەی دەرگەی دەرپەڕاندنی ئەمریکایە بە دڕاوی لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا. هەموو لایەکیان سەرکەوتنکی گەورە لە مۆژوودا تەماردەکەن بە خەیان بە تایبەتی تورکیا دژ بە ئەمریکا. لە دەرئەنجامدا، خە دزینەوە و دەربەینی هەوەستی لاواز و شەرمنانە، لە لایەن ئەمریکاوە، بەرامبەر بە ئۆپەراسیۆنکانی تورکیا، بە سەر ڕۆژئاوای کوردستان، لە هەموو ڕوویەک و بوارکەوە، نایگەیەنێت بە هیچ ئامانجێک و هێمایەکی مۆژوویی، کە ئەمریکا بەرامبەر بە بڕژەوەندییەکانی خۆی و هاوپەیمانانی بە تایبەتی بەرامبەر بە "کورد" دەیکات لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

ئەردوغانی کچە، خەندەتە ریز ئەمریکا! … ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

تورکیا، بە کوشتنی کوردان ئەمە بیانوی بۆ گرتووە، کە "یەپەگە" لە مەیدانکەدا هەیە! ئاشکرایە کە یەپەگە، تەمانکی ساوای هەیە، بەڵام لەشکرکێشی تورکیا بۆ سەر کوردستان و وێران کردنی، کوشتنی ژن و منداڵی کوردان، لە لایەن تورکیاوە، مێژوویەکی ئەجگار قوڵی هەیە، قوڵتر لە بنی هەموو زریاکانی دنیا!

_____

لەشکرکێشی تورکیا، بۆ سەر شاری عەفرین، جگە لە لایەنی مرۆقایەتی، پرنسیپ، هۆشت و مێشک، بۆ تاکی کورد بۆ گشتی، بریندار کردنی هەستی نیشتمانی و نەتەوەیی، هەڵکەندن و تازەکردنەوەی برینکی سارێژنەکراوە، کە سەدان ساڵە، ئەو میللەتە بە دەستیەوە دەتلێتەوە. لەو تەوانینەوە، هەر ئامرازێک، ببێت بەهای رزگار کردنی میللەتی کورد، لەو مەینەتە تەمەن درێژە، بگشتی جگە خەشحاڵی و ئاواتی هەر تاکێکی کورد، جا ئەو ئامرازە بوونی سەرکردەیەکی دەسزی لەهاتوو بێت، لەگەڵ بوونی پارتێکی پێشڕەو، بوونی پەگەیەکی جەماوەری بەهێزی پەروەردە بوو بە رەحی بەرەنگاری بوونەوە، یان پشتیوانی ئابووری، سەربازی، کولتووری بێت لەلایەن زلهێزەکانی دنیا، یان بوونی هەموو ئەو ئامرازانە بێت لەیەک کاتدا. لەو دیدەوە، پشتیوانی نەودەوڵەتی، لەسەر هەر دوو ئاستی شەقامی نەتەوەیی و سەرکەکانیان، گرنگ و پێ بایەخە بە عەفرین.

ئەمە، دنیا هەموو ئەو ڕاستیە دەبینێت و دەرکی پێ دەکات، کە شەی زلهێزەکانی دنیا و ناوچەکە، لە پێناو بەرژەوەندیی مادی و سەپاندنی هەیمەنەی خەیانە لە ناوچەکە، بەنام شەی عەفرینیە هۆشووتەکان، تەنیا بە پاراستنی لانە، هێلانە و کەرامەتی نیشتمانی و نەتەوەیە. شەە بە بچووکترین ماف دەکەن، کە ئەویش ژیانە بە ئازادی، ئاشتی و بە کەرامەت، لە سەر ئەزر و خاکی خەیان، کە ئەردوغان و نمونەکانی ئەویان پێ هەوا نابینن! وەرای ئەوش، شەی چوار ساڵی دژ بە داعش، کوردانی ڕۆژئاوا بە ماومندالیان بوون بە قەغانی جیهان دژ بە هەشەی داعش بە سەر ئاشتی و ئاسایشیان.

کەی ئەم فاکتەرانە و خەباگری عەفرینیەکان، بە سەرکایەتی یەپەگە، بەرامبەر بە لەشکرکێشی یەکێک لە گەورەترین سوپا لە دنیا کە سوپای تورکیایە، سێ فاکتەری گرنگن، کە عەفرین، لەسەر ئاستی شەقامی نێونەتەوەیی، هەشتنبیران و ئازادیخوازانی دنیا، پشتیوانی زۆرە، کە بووە بە فشارێک لەسەر سەرکەکانی ئەو وڵاتانە بۆ تایبەتی لە ئەمریکا.
میدیا جیهانییەکان، شاهێدی ئەو هاستییەن، پێش لەشکرکێشی تورکیا بۆ سەر عەفرین و چوار هەژی یەکەم لە لەشکرکێشیەکە، بەدەنگی ئەمریکا، هەکارێک بوو کە زەربەی هەشتنبیر، نووسەرانی ئازادیخواز و بە ویژدانی ئەمریکی، نوکی قەڵەمکانیان تیژ کرد، بە سەرکونە کردنی دەسەڵاتدارانی وڵاتەکەیان و فشار دروست کردن بۆ هاتنە دەنگ دژ بە ئەردوغان، کە بە گشتی لەو چوار هەژدا نووسەرە کوردەکان بەدەنگیان هەبژارد بەرامبەر بە بە دەنگی ئەمریکا!

هاتنە دەنگی ئەمریکا، داواکردنی لە ئەردوغان، بۆ سنووردار کردنی لەشکرکێشیەکەی و دیاریکردنی بنەچەکی کاتی، بۆ ماوەی لە نێو خاکی سوریا، ئەردوغانی توڕە کردوە، ئەوەندە لە خەبایی بووە، لە پەستی خەیدا خەی نابنە و خەی دەهێنەتە ریز زلهێزەکی وەک ئەمریکا و دەڵێ، "ئەمریکا چەند کاتی پەویست بوو لە ئەفغانستان؟ ٢٠ساڵ. ئەی چەند کاتی پەویست بوو لە عیراق؟ ١٨ساڵ! ئەی ئەمە بە کات دیاری بکەین بە دەرچوونمان لە سوریا؟

ئەردوغانی کەچە، لە یادی چەتەوە، کە دوای هوخانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی، تورکیا چی بەسەرهاتبوو. سەد ساڵە سیاسەتی هەیەی فرنسا و بریتانیا، ئاسانکاری وڵاتانی ناتۆ و پارێی روسیا، ئەمریکا و ئیسرائیل نەبووایە، پارێی گروپی مافیا و دراگ فڕش و قومارچی و قاچاغچییەکان نەبووایە، ئەمڕۆ ئەردوغانی کەچە، نەیدەوێرا لە میدیا جیهانییەکان ئەو جۆرە لەداوانانە بدات بەرامبەر بە زلهێزەکی وەک ئەمریکا، کە پەویستە، ئەمریکا لەی بەدەنگ نەبێت و دەمکوتی بکات!

ئەمریکای شەرمەزار سەد ساڵ چەکی گوان پێ و تورکیا دەیدۆشێت ... ئاشتی ئیبراهیم ئۆفەندی

لەشکرکێشی تورکیا، بۆ سەر کوردانی ڕۆژئاوای وڵات لە شاری عەفرین، شەرمەزاریەکی ئەجگار مەزنە بۆ ئەمریکا و دارودەستەکانیان لە ناوچەکە. چوار ڕۆژە لەشکرکێشی تورکیا بۆ سەر کوردستان بەردەوامە، ئەمریکا ئامادە نەبووە تەنیا بە ووشەیەک، سەرکۆنەی بکات! تەنیا ئەوە نەبێت لە لەدوانکانیاندا گوتویانە "هێرشکانی تورکیا دەبێت سنووردار بێت و کاتەکێشی کورت و دیاریکراو بێت"!
تورکیا ئەمریکای دەشیوێ!
بە درێژای میژووی سەد ساڵ، تورکیا، ئەمریکای وەک چەکی گوان پێ لە شیر دەشیوێ و بەکاریهێناوە، بۆ بەرژەوەندیەکانی و سوودمەند بووە لە ناکۆکیەکانی نێوان تورکیا و ڕوسیا. ئەمریکا، بۆ دژایەتی ڕوسیا و دەستێوەردان لە ڕووداوەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، هەوڵی دروست کردنی ڕکخراوی سەربازی و ئابووری و کۆمەڵایەتی هاوبەشی داوە لەگەڵ تورکیا، لە ئەنجامدا، لە ژێر ئەو ناوانەدا پارەیەکی زۆری بە تورکیا بەخشیوە.

لە ساڵی ١٩٤٧دا، "هاری ترومان"، لە کۆنگرسی ئەمریکی، ڕایگەیاند کە ئامادەیە یارمەتی هەر وڵاتیک بدات، کە هەڕەشە بێت لە سەر بیرکەی شیوعیی. بەو مەبەستە جگە لە یارمەتی سەربازی، ئەو کات ٤٠٠میلیۆن دۆلاری بەخشی بە تورکیا و یۆنان. ساڵێک دواتر، لە کۆتایی شەڕی جیهانی یەکەم، ئەمریکا، بە دژایەتی کردنی ڕوسیا، ١٤٠ بیلیۆن دۆلاری بە نرخی هەنوکە، تەرخان کرد، بە پلانی "مارشاڵ"، بە گشپێدانی ئەورووپای ڕۆژهەڵات. لە پلانی "مارشاڵ"، تورکیا ١٣٧ میلیۆن دۆلاری لە ئەمریکا وەرگرت!
١٩٥٢، بە هاوکاری ئەمریکا، تورکیا چوو بە نێو "هاوپەیمانیەتی ناتۆ". لە هەمان ساڵدا، یارمەتییەکانی ئەمریکا، هەناردەکرا بە سوپای ئەمریکا، لە تورکیا بە سەرپەرشتی لیژنەیەکی پێکهاتوو لە تورک و ئەمریکی.

١٩٥٤، دامەزراندنی مەفرەزەی یەک، لە کتیبەیکی یۆنانی، کە

بنکەیان لە ئەنقەرە بوو، بۆ سەرپەرشتی کردنی، یارمەتییە لۆجیستیکانی ئەمریکا بۆ تورکیا. ١٩٦٩ تورکیا و ئەمریکا هێکۆوتنێکی هاوبەشی سەربازییان واژۆ کرد.
١٩٨٣، پینتاگۆن، لە ڕاپۆرتێکدا ڕایگەیاند کە هاوکێشەدان بە بەرز کردنەوەی ئاستی سوپا و سەربازی تورکیا، بۆ ئاستی وڵاتانی ئەندام لە ناتۆ، ١٨ بیلیۆن دۆلاری ئەمریکی خەرجیە و دەسەڵاتدارنی ئەمریکا ئامادەیان نیشکرد، لە خەرج کردنی ئەو بڕە پارەیە. ١٩٨٤، سالانە ئەمریکا ٧٠٠ میلیۆن دۆلاری بۆ تورکیا بەیبووەوە، لە ساڵی ١٩٨٤ ئەمریکا ٩٣٠ میلیۆن دۆلاری دا بە تورکیا، لە ١٩٨٥، ئەمریکا ٨٧٨ میلیۆن دۆلاری بەخشی بە تورکیا. لە ١٩٩١بەش، سەدکی ئەمریکا، ٨٢میلیۆن دۆلاری بەخشی بە تورکیا.

لە نێوان ساڵی ١٩٨٠ تا ساڵی ١٩٩٩، ٤،٦٢٧ بیلیۆن دۆلار، ئەمریکا قەرزی داوە بە تورکیا، ١،٩٨٢ بیلیۆن دۆلاری یارمەتی بە خەرایی ، ١١.٥٥١ بیلیۆن دۆلار چەکی پێ فرۆشتوە!
٢٠٠٣، تورکیا، داوای ٣٢بیلیۆن دۆلاری کرد، بە ڕێگە دان بە سوپای ئەمریکا بۆ بەکارهێنانی ئەرزی تورکیا دژ بە حکومەتی سەدام.

ئەمریکا، تورکیای بە هاوڕێیەکی بەوفا دەزانی، بەڵام گەلێک هووداوی مێژووی هەیە کە پێچەوانەی ئەو دەسەلمێنن. لە ساڵی ١٩٦٤، "لێندن جۆهنسۆن" نامەیەک دەنێرێت بۆ تورکیا، تێددا هووشی دەکاتەوە کە هەڕەشیان بەسەر "قوبرس" نەبێت، بەڵام تورکیا خۆی تووشی دەکات و بەبێ گومانی ئەمریکا، لە ساڵی ١٩٧٤دا هێرشیکوتایە سەر دورگەی "قوبرس"و داگیری کرد. سەرۆکی ئەو، پێیوندی ئەمریکا لەگەڵ تورکیا بەردەوام بوو، بە سەدان، نێکەوتن و بڕیارنامە، لە نێوانیاندا واژۆ دەکرا. گفتوگۆ و مشتومڕیان دەکرد، بۆ داشتنی پلان دژ بە دوژمنەکانیان، جا چ هاوسەکان بووبن، یان هەزی ئیسلامییەکان لە ناوچەکە یان کورد، کە تورکیا هەموو کاتێک لە هەموو بڕیارێک بەبێ شەرمانە و بێ دەنگی بەرز، بە دوژمنی هەرە سەدکی خۆی پێناسەی کردون!

فەرامۆش کردنی، هەڵوەستەکانی تورکیا، لە لایەن ئەمریکاوە و بەردەوام بوونی ئەو پێوندییە تا ئەو ئاستەی لە ساڵی ٢٠٠٢دا، کاتێک کە پارتی عەدالەت و گەشە کردن، دەسەڵاتی گرتە دەست، ئەمریکا، بە شانازییەوە، پێنجەی ئاراستەی تورکیا دەکرد و وەک نمونەیەکی بەهاوتا لە دەسەڵاتی سیاسیی ئیسلامیی دیموکراتی بە دنیای دەناساند! ئۆباما، لە لێدوانەکانی ددانی بەوەدا دەنا کە ئەردوغان، یەکێکە لەو هاوڕێ نەودەوڵەتیانەی کە جێگەی متمانەی

ئاوە! لەگەڵ ئاوەش، تورکیا، لە سەرەتای جەنگی دژ بە داعش، رێگەی نەدا ئەمریکا بنکەی ئینجرلینک بەکاربهێنت!
تورکیا، هەموو کاتێک لە ناوەوەی وڵاتەکەی میللەتەکەی دژ بە ئەمریکا هانداوە، لە ساڵی ٢٠١٧دا، سەنتەری پیو، لێکۆڵینەوەیەکی ئەنجامدا، ٧٩% خەڵک لە تورکیا، ڕایان خراپ بوو دەربارەی ئەمریکا، تەنیا لە ١٨% ڕایان باش بوو لەسەر ئەمریکا. هەمان سەنتەر لێکۆڵینەوەیەکی دی ئەنجامدا، دەرکەوت کە ٨٢% بەوایان بە سەرکەی ئەمریکا نەبوو، تەنیا لە ١١% بەوایان بە سەرکەی ئەمریکا هەبوو.

هەنوکە، دووبارە تورکیا، بەرەنگاری خواستەکانی ئەمریکا بەتاوە، چەتە بەرەیەک لەگەڵ "ڕوسیا، ئێران و ئەسەد"، کە دوژمنی سەرەکیی ئەمریکان.
لە چەند ڕۆژی ڕابردوو، لە ژێر ناوی ئۆپەراسیۆنی "چڵی زەیتون"، تورکیا، لەشکرکێشی کردە سەر شاری عەفرین لە سوریا. کە شارێکی کوردییە، دەکەوتە ڕۆژئاوای فورات، کە لە ژێر کۆنترۆڵی یەپەگەدایە، ئاو هێزەی لە سەرەتای جەنگی دژ بە داعشدا، لە هاوپەیمانییەتی دایە لەگەڵ ئەمریکا، بەبەی سەرکەوتنەکانە لە شکاندنی داعش لە بەرەکانی جەنگ، هەزەکە لە سەر ئاستی نەودەوەتی خاوەن ناوبانگەکی باشە. کەچی ئەمریکا لەی بە دەنگە! لە کاتێکدا هەفتەیەک پێش ئاوە، ئەمریکا لە زمانی "تڵەرسەن"، وەزیری دەرەوەی ئەمریکا، پلانەکەی خەی ئاشکرا کرد، لە دروست کردنی "سوپای باکوور"، پێکهاتوو لە هەزەکانی یەپەگە، کە ژمارەیان ٣٠ هەزار کەس دەبێت.

لەشکرکێشی تورکیا، بە سەر شاری عەفرین، نموونەیەکی دیکەیە، کە دەیسەلمێنی تورکیا هیچ پابەندبوونی نییە نە بە هاوڕێیەتی ئەمریکا نە بە ئەندامانی ناتۆ. گومانی تێدا نییە کە ئاو لەشکرکێشیەی، تورکیا بە سەر شاری عفرین، دژ بە ئەمریکایە و تەماعی تورکیایە بە فراوان کردنی هەیمەنەی لە ناوچەکە و دەست تێکەڵاو کردنی زیاتر لەگەڵ ڕوسیا.

ئەمریکا، تورکیای بە زەبەلاح کرد و کردی بە خاوەن سوپایەکی وەک ئەمرۆ، لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، کە بە یەکلایی کردنەوەی کێشەکان، مەرجی نا مەشروعی هەبێت، ماف بەخەی بدات، لەشکرکێشی بە سەر وڵاتانی دراوسێی، وەک عێراق و سوریا ئەنجام بدات، بەبە سەقامینەوە، لە یاسای نێو نێتاوەی و دەوڵەتی، بەبە هەژماکردن بە بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا و هاوپەیمانانی لە ناوچەکە و بەبە گوەدانە پرنسیپ و بەها مرۆڤایەتییەکان.

دەرئەنجام: کاتی ئاوەی ماوە ئەمریکا، هێواستی ەاست بنوێنێت و پشتیوانی لە عەفرین بکات، دەنا سەرکەوتنی تورکیا لە عەفرین، سەرکەوتنێتی لە رژهێاتی ناوەاست، سەرکەوتنی ئیران، ئەسەد و ەوسیایە و دێانی ئەمریکایە. کە لە ئەنجامدا، کاردانەوەی دەبێت لەسەر هەیبەتی ئەمریکا لە دنیا، زەاندنی ناوبانگی ئەمریکایە، بەوەی کە پشت لە هاوپەیمانەکانی دەکات، کە لە تەنگژەکاندا، تەنیا هەزی سێکیی بوونە، لە یەکلایی کردنەوەی جەنگی داعش و متمانەیان بە ئەمریکا داوە، کە ئاویش هەزکانی یەکەنکانی گەلن "یەپەگە"، کەچی ئەستا ئەمریکا، دەستەوەستان ەاوستاوە، هەمان هەز و هەمان میللەت دەخاتە ژێر ێحمەتی "ئەردوغانی" دەندە!

لەقارەق، بووە بە توتی ئەردوغان! ... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

ەوسیا، لە سەردەمی یەک لە دوای یەکی، دەسێاتدارانی سیاسی وەاتەکی، لە ژێر دروشمی بریقەداری جیاجیادا، وەک زلهێزەک، لە ێژهێاتی ناوێاستدا، بە پرسی کورد هەر مایەی نەهامەتی و ماوەرانی بووە!
دەسێاتدارانی روسیا، بە ناوی دەستایەتی و پاپشتی لە مافی کەمەنەتەوەکان، یان لە ژێر دروشمی، بەوا بوون بە ئایدەلۆژیای "سەشیالیزم، مارکسیزم و لینینزم" و بونیاتنانی "دیکتاتێیەتی پرولیتاریا"، هەموو کاتێک، فریوی میللەتی کوردیان داوە و لە ژێوەش خەریکی چاەهەکەندن بوون بۆی.

موسکۆ، بە سەدان جار، شەش و جوانەوە کوردییەکانی گورگان خوارد کردوە و توشی شکەستی کردوون، لە مۆزووداە، بە سەدان نمونەی لەو جۆرە بەدی دەکرێن.
ئەمێە، مۆزوو خۆی دوپات دەکاتەوە لە عەفرین. روسیا، ێۆژێک پێش لەشکرکێشی تورکیا بە سەر عەفرین، هەموو هەزکانی لە نەو ئەو شارەدا کشاندەوە، چرای سەوزی بە "ئەردوغان"ی دژە کورد و

مرۆڤایەتی داگیرساند، بە ئاوڕی بە ئارەزووی دڵی خۆی، لەشکرکێشی ئەنجام بدات، بە سەر شاری "عفرین"، کە یەکێکە لەو شارانەی، لە سوریا، بەتەلانەی پەنابەر و ئاوارە بووانی جەنگی شەش ساڵەی سوریا، کە روسیا یەکێکە لەو زلهێزانەی، ئەبایی هەڵگیرساندنی ئەو جەنگەشی لە ئەستۆدایە، کە تا ئێستا زیاتر لە ٥ میلیۆن خەڵکی سیڤلی بێتاوانی تێددا شەهید بووە و بە میلیۆنان کەس ئاوارە و دەربەدەر بوون!

لەڤارۆف ، وەزیری دەرەوەی روسیا، ئەردوغان ئاسا، دژ بەو هەڵوێستانەی ئەمریکا دەوێستێت، لە دروست کردن، پێچەک کردن و مەشق پێکردنی سوپایەکی ٣٠هەزار کەسی لە باکووری سوریا، نیشتجێ کردنی ئەو سوپایە، بە درێژای سنووری نێوان سوریا و تورکیا و عیراق. لە میانی کۆنفراسێکی ڕۆژنامەوانی نێتەوە یەکگرتووەکان لە ١٩/١/٢٠١٨دا لە وەڵامی پرسیارێکی پەیامنێرێ ئار- تی، لە ڤارۆف، گوتی" هێزی ئەمریکا، لە باکووری سوریا، هەکاری سەرکیێ لە سەرهەڵدانی کارەسات و ئاژاوەزکردنی کێشەکان لە نێوان "تورکیا و کورد"، دوای ڕاگەیاندنی پلانی واشینگتۆن، بە دروست کردنی هێزی سنووری لە باکوور، پێکهاتوو لە کورد".
لەڤارۆف ، بووە بە توتی ئەردوغان، و مافی ئەوەی پێدەبەخشی کە هێزەکی وەک "یەپەگە" بە تیرۆریست بزانێت و بوونی هێزەکی لەو جۆرە، کە ئەمریکا پشتیوانی لە دەکات، مەترسی بێت، بە سەر تورکیا.
لەڤارۆف دەڵێت "سەرۆکای ئەوەی ئەمریکا، لە لێدوانەکان هەگبەایەو و گوتیان ئێم لێداوانانە بە هیچ دراوە، بەڵام ئەنقەرە پێی وایە "یەپەگە"، هێزەکی تیرۆریستە و هەڵشی سەربازی بە سەریان ئەنجام دەدا، هەرچەندە، ئەو ڕووداوانەی کە دێنە پێشی بەشکن لە سیاسەتی ئەمریکا لە سوریا".
لەڤارۆف ، هیچ پابەندبوونێکی ئەخلاقی مرۆڤایەتی، لا گرنگ نییە، هیچ پرنسیپێکی نییە بەرامبەر پرسی نەتەوەیەکی "٤٠"میلیۆنی وەک کورد لە ناوچەکە! هەروها گوتە و لێداونەکانی ئاستەوخۆ، هاندان و پاڵپشتیە، بە هەڵوێستەکانی تورکیا، بەرامبەر بە کورد، بە تایبەتی بەرامبەر بە لەشکرکێشی تورکیا بە شاری "عەفرین".

وەزیری دەرەوەی روسیا، تورکیا، دنییا دەکات، لەوەی کە ئەمریکا، خەریکی گەانکاریێە لە ناوچەکە، لە هەوڵی ئەوەدایە حکومەتێکی ئەلتەرناتیڤ دروست بکات، لە سوریا، لە هەمان کۆنفرانس دەڵێت" لە ئاستییدا، هێزەکانی ئەمریکا، بەجدی کار بە ئەوە دەکەن کە ئەلتەرناتیڤی حکومەتی سوریا دروست بکەن، لە ناوچەکانی سوریا".

روسیا، هاوبەدا، وەکو زلهێزەکی دنیا، ئامێژگاری تورکیا بکات، سیاسەتی ئەمریکای بە شێوەکاتێوە و پێی بڵێ ئاوای تێ لێ دەترسیت هاوبەدا، ئاوا ئاوانیش نیگەرانن و بڕگومان هاودەدا! لەقارەت دەڵێت" ئەمریکا هاوستەکانی دژ بە یەکن، دەربارەی سوریا، ئەم سیمایەکی تایبەتی سیاسەتی نوێی ئەمریکایە، تا دێگات بۆ هەیانەی کە بەیاری مانۆیان دەدەن لە سوریا، ئەم جارە هاوستانەی ئەمریکا جێگە نیگەرانی روسیایە".

سوپای باکوور، بناغەی "سوپایەکی نیشتمانی یەکگرتووی کورد"

ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی ...

"سوپای باکوور" بە درێژای سنووری نێوان تورکیا، عیراق و سوریا رووباری فورات نیشتێجی دەکرێت

-_____

سوپا، هێزی سەربازیی فەرمی و نافەرمی، لە رژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەدرێژایی مێژوو تا هەنوکە، تاکە سەنتەری بڕیاردانن لە ئاراستەکردنی رووداوەکان، سەپاندنی مەرجی سیاسی، ئابووری و سەربازی، فەرمان کردن، کۆنتڕۆل کردن و سەقامگیر کردنی دەسەڵاتن. کە لەدەرئەنجامدا، زلهێزی دنیا و ناوچەکە، سوپایان، وەکو ئامرازێکی کارگێر بەکارهێناوە، بە یەکلایی کردنەوەی ململانێکان، بڕیار دان لە چارەنووسی میللەتانی ناوچەکە، بە گوێرەی بەرژەوەندییەکانیان.

بەدرێژایی خەباتی زیاد لە سەد ساڵەی نەتەوەیی کورد، لە رژهەڵاتی ناوەڕاستدا، یەکێک لە خاڵە هەرە لاوازەکانی ئەو بووە، کە نەتەوەیەکی ٤٠ملیۆنی، خاوەنی سوپایەکی یەکگرتووی پڕوردە بووی

بە ڕاحی نیشتمانی نەتەوەی نەبووە، کە لە توانایدا هەبووبێت، بەرەنگاری لە مەترسیە سەربازییە دەرکییەکان و ناوکییەکان بکات و پەداگرە بە پارێزگاری کردن لە سنووری جوگرافیا و کەرامەتی نیشتمانی و نەتەوەی. لە ئەنجامدا نەتەوەی کورد، کە ئێستا سەدکی هەبووە لە گۆڕەپانی شەڕ و پێکدادان و بووە بە کۆواسووری بەر لەشکر بە یەکلای کردنەوەی ململانێکان، جەنگ و کێشەکانی ناوچەکە و قوربانی زۆری داوە، وەرای ئەوەش لە کۆتاییدا لە هەموو کێنوبەینی سیاسیی، دەست بەتاڵ و ماوەڕان ماوەتەوە و کارەسات دوای کارەساتی بەسەردا هاتووە!

ئەمڕۆ، ئێران و تورکیا، دوو زلهێزی ناوچەین، خاوەن دوو سوپای زەبەلاحن و تەنیا نەبوونەتە مەترسی لەسەر چارەنووسی ناوچەکە، دانیشتوان، میللەتان و کەپ کردنی دەنگی ئازادیخوازی کەمە نەتەوەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، بەڵکو مانەوە یان بە زەبەلاحتر بوونی ئەو دوو وڵاتە، مەترسیەکی بە هاوتا دروست دەکات لەسەر بەرژەوەندیی و خواستە سەربازیی و ئیدارییەکانی زلهێزەکانی دنیا، یەکێک لەوان، ئەمریکایە، کە ئێستا سەرکی هەیە لە ناوچەکە، بە تایبەتی لە کاتێکدا کە بەبە هەژمارکردن بە ئەمریکا، هەردووکیان هاوپەیمانێتیان بەستاوە لەگەڵ دوژمنە دێرینەکەی ئەمریکا، کە ئەویش ڕوسیایە.
ڕوسیا، لە ڕەگەی پتەو کردنی پێوەندیی لەگەڵ دەسەڵاتدارانی سوریا، تورکیا و ئێران کە خاوەن سوپای فەرمیی و گروپی چەکداری نافەرمی و تیرۆستن، پێوایە سەرکەوتوو دەبێت لە کۆنتڕۆڵ کردنی ناوچەکە، بەبە هەژمارکردن بە، سروشت و جۆری سیستەمیی سیاسیی و دەسەڵات لە هەر سێ وڵات، بەبە ئاوەدانەوە لە کێشە و گرفتی نێوان میللەتانی ناوچەکە لەگەڵ ئەو جۆرە دەسەڵات و ڕژێمانە، خەڵزینەوە لەوەی کە میللەتانی ئەو ناوچەیەش زۆر یان کەم خاوەن هێزی چەکدارن، خاوەن پارت و پێگەی جەماوەرییەن، کە دەتوانن خەیان ڕێکبخەن و پێوەندییە دەرکییەکان بە جۆرێک پیادە بکەن و سوودمەند ببن لە ململانێی نێوان ڕوسیا و ئەمریکا، بە نمونە، هێزی یەکینەکانی پارستنی گەل ناسراو بە "یەپەگە" لە ڕۆژئاوای وڵات.

هەنوکە، ئەمریکا لە هەوڵی دروست کردنی " سوپای باکوور"ە، کە سوپایەکی ٣٠ هەزار کەسییە، پێکهاتەیەک دەبێت لە، شەرڤانانی یەکینەکانی پاراستنی گەل "یەپەگە"و سوپای سوریای دیموکرات "قەسەدە"، وەک سوپایەکی فەرمی مشق پێکراو، لە ناوچەکە دەناسندرێت و لە ژێر سەرپەرشتیاری ئەمریکادا دەبێت. "سوپای

باکوور" بە درێژای سنووری نێوان تورکیا، عیراق و سوریا نیشتەجێ دەکرێت، تا دەگات بە هێزی جیاکارەوەی نێوان "سوپای سوریا"ی سەر بە ئیسلام کە روسیا پشتیوانی دەکات، لەگەڵ هێزی دیموکرات کە ئەمریکا پاڵپشتیانێ.

ئێران، سوریا و تورکیا، بە تووندی بەرەنگاری ئەو جۆرە بیرکردنەوانە بوونەتەوە کە "یەپەگە" کە نوێنەرایەتی کورد دەکات لە ڕۆژئاوا، لە بەرژەوەندی ئەوان نییە، هەنگاوێکی ستراتیژی بە نەتەوەیی کورد، کە لە دواڕۆژدا، وەک ئەوان، ببێت بە خاوەن سوپایەکی نیشتمانی و نەتەوەیی، لە ئەنجامدا بتوانێت پارێزگاری لە دەستکەوتە سیاسییەکان بکات، بەربەست بێت لە بەردەم سوپای ئەوان، وەک جاران بەیان نامەیەت، کوشتنی بە کۆمەڵ ئەنجام بدەن و بە ئاسانی دەنگی ئازادیخوازی نەتەوەی کورد سەرکوت بکەن.
ئەمریکا، بە بەرژەوەندیی خۆی ئەو بڕیارەی داوە، بەڵام بە گومان ئەو جۆرە هێزەوستەی ئەمریکا، بە کورد لە ڕۆژئاوا، یەکجار بایەخدار، کاردانەوەی پێزەتیڤی دەبێت لەسەر جوڵانەوە و پرسی کورد بە ئەستا و داهاتوو، بە مەرجێک، ئەگەر یەپەگە، خاوەن سیاسەت، ستراتیژیەت و ئامانجی "کوردی" بێت و نەتوێتەوە لە نێو سیاسەت و بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا و زلهێزە ناوچەییەکانی وەک ئیران و تورکیا.

میللەتی کورد، لە هەر چوار پارچەی کوردستان، خاوەن هێزی چەکداری فەرمیی و نافەرمییە، بەڵام پڕشوبڵاون و دابەش بوون بەسەر هێز و لایەنی سیاسیی لەوانە "پشمەرگە لە باشوور و ڕۆژهەڵات، گەریلا لە باکوور و ناوچەکانی تر، شەڕڤان لە ڕۆژئاوا" ، ئەگەر هەموو لایەنەکان و سەرانی پارتە کوردییەکان، بیر لە بەرژەوەندیی گشتی و پرسی میللەتی کورد بکەنەوە، دەکرێت "سوپای باکوور"، ببێ بە بیناغەیەک بە کەردنەوەی هەموو هێزە چەکدارە کوردییەکان لە ژێر یەک ئاڵا، مەشق پێکردنیان و دامەزراندنی "سوپایەکی نیشتمانی یەکگرتووی پتەو".

سەرچاوەی هەواڵەکان،

https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-sdf/u-s-led-coalition-helps-to-build-new-syrian-force-angering-turkey-idUSKBN1F30OA
https://www.voanews.com/a/russia-turkey-condemn-us-plans-for-s

yria-border-force/4208301.html
https://www.voanews.com/a/russia-turkey-condemn-us-plans-for-s
yria-border-force/4208301.html
http://www.bbc.com/news/world-middle-east-42687958

هەبژاردن، بە بندیواری پەرلەمانتاران و گیرفان پەکردنی سەرانی پارتەکان دەبێت! … ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

لە ساڵی ٢٠٠٣وە تا ئەمڕۆ، پارت و لایەنە سیاسیەکانی کورد، بەشداری هەڵبژاردنەکانی عیراقییان کردوە و چەند پۆستێکی باڵایان هەبووە لە بەغداد. ئەم ئەزموونە، بە گەلەکۆمان، چەند ڕاستییەکی بە بەڵگەی بینراو و بیستراو سەلماندوە، کە ئەویش ئەویە، بوونی ئەندام و لایەنگری پارتە کوردییەکان لە بەغداد، هیچ دەستکەوتکی نیشتمانی و نەتەوەی، بە کورد مسۆگەر نەکردوە، بەڵام بە سەرانی قەوارە سیاسییەکان و پارتە کوردییەکان لە پێش هەڵبژاردن و دوای هەڵبژاردن، دەستکەوتی ماددیی هەبووە، وەکو،

یەکەم، بۆ پارەی پێش هەڵبژاردن،

هەر قەوارەیەکی سیاسی، کە بە گوێرەی یاسای عیراقی، ناوی خۆی تۆمارکردبێت و بەشدار بوو بێت لە هەڵبژاردنەکانی عیراق، بە پرسەی هەڵبژاردن و بانگەشە، پارەیەکی دیاریکراوی بە خەرج کراوە، لە لایەن حکومەتی عیراقەوە. ئەو پارەیە، پێش هەڵبژاردنەکان، لە ژێر دەستەواتی کەسایەتی یەکەمی نەو ئەو پارتانە بووە و بەیاردەر بووە، لەوەی کە چەند و چۆن، ئەو پارەیە خەرج بکرێت، چەندی لە تەرخان بکرێت بە مەبەستە ڕاستەقینەکە و چەندی لە لابەرێت.

دووەم، پارەی دوای هەڵبژاردن،

دوای هەر هەڵبژاردنێک، بە گوێرەی ژمارەی کورسی براوە، حکومەتی عیراق بەڵێ پارەیەکی دی، تەرخان کردوە بە قەوارە سیاسییەکان، کە چەتە خزمەتی حزبەکان یان خزمەتی سەرانی پارتەکان. ئەوەی پەویستە بوترێت نرخی یەک کورسی پەرلەمانی عیراق پارەکەی زیاترە لە نرخی یەک کورسی پەرلەمانی کوردستان.

سێیەم، پەرلەمانتار و بندیوار و خواردنی موچەی ٤٠ پاسەوان،

کاندیدی دەرچووی هەر لایەنێک، بەگومان ئەو کەسانە بوون، کە سەرانی پارتەکان، بەیاریان داوە، پشوەخت کاریان بۆ بکرێت لە نێو رێکخستنەکانیان و لە نێو جەماوەر، بۆ دەرچواندنیان لە هەڵبژاردنەکان، وەک ئیمتیاز، پستی پەرلەمانی عیراقییان وەرگرتووە و بوون بە توتی سەرانی پارتەکانیان، بەرامبەر بە بوون بە خاوەنی موچەی باڵا کە لە سەرەتادا ٦٠٠٠ هەزار دۆلاری ئەمریکی بوو لە مانگێکدا، دواتر بوو ١٠ یان ١٢ هەزار دۆلاری ئەمریکی، لە دوای ئەوە ئەو پارەیە هەندێکی لە کەم کرایەوە.
لە سەرەتادا، حکومەتی عیراق بۆ هەر پەرلەمانتارێک موچەی"٤٠" پاسەوانی خەرج دەکرد. پەرلەمانتار، ئەو پارەیەی وەردەگرت، بەڵام مافی ئەوەی هەبوو، کە بەیار بدا چەند پاسەوان دابمەزرێنیت، لە یەکەوە تا چل. پەرلەمانتارەکان ئەو پارەیان وەردەگرت و لە بنی باخەڵیان دەنا، تەنیا یەک یان دوو یان سێ پاسەوانیان دادەمەزراند. بە کوردییەکەی ئەو پەرلەمانتارانەی کە باسی یاسا و دەستوریان دەکرد لەهەڵی پەرلەمان، خاوەن بندیوار بوون! دوای تەواوبوونی خولی پەرلەمان، پەرلەمانتار دەبوو بە خاوەن پارەی خانەنشینی باڵا، گەلێک کەس هەن دوای بوونیان بە خانەنشینی پەرلەمانتار، وازیان لە پارتەکەیان هەناوە! ئەم دیاردەیە زۆر زەقە و لە نێو هەموو پارتەکاندا بە ئاشکرا دەبینرێت بە تایبەتی لە نێو (گۆران و یەنک)، تەنیا لە نێو پارتی کەم، بەهەی ئەوەی ئەندامەکانی ئەوان، زیاتر دەترسان تیڕۆ بکرێن!
بەشداری پارتە کوردییەکان، وەرگرتنی پستی باڵا لە بەغداد، بە ئەندامەکانیان، بە میللەتی کورد هیچ دستکەوتێکی ماددی، مەعنەوی نەبووە، تەنیا ئەوە نەبێت، ئەو پستە باڵایانە، بوون بە مایەی گیرفان پەکردن و بوار رەخساندن بۆ دزی کردن، نمونە، "هەشیار زێباری" لە پستەکەی دەرکرا، بەهەی دزی کردن. بۆ دیان کەسی تر کە سەر بە پارتەکانی دین، لە بەغداد خەریکی دزی بوونە و ئێستا

بوون بە میلەنەر. سەرەای ئەوانەش، گەلێک لەوانەی چوونەتە بەغداد، دەستیان لەگەڵ لایەنی شیعە یان سونە تێکەڵ کردوە، یان بوون بە ماستاوچی فەانە سەرکردە و فیسارە سەرکردەی شیعە. وەرای ئەوەش، هەوێداوە کە هەر کاتێک جەماوەری بەغداد ویستبێتیان بە بەبە رێزیەوە پەرلەمانتارە کوردکانیان هاو ناوە!

هەنوکە، دوای هەتبوونی چەند خولێک، لە بەشداری کورد لە پەرلەمانی عیراق و وەرگرتنی پۆستی باڵا لە بەغداد، سەرەرای ماوەرانی و شەیی دژ بە داعش، برسیەتی و قاتوقڕی و نەبوونی موچە، حەشد و سوپای عیراقی، هەرشیان هەنا بە سەر کوردستان، بە دەیان خەڵکیان شەهید کرد، ئاڵای کوردستانیان خستە ژێر پێستاوەکانیان، کەرکوکیان داگیر کرد، دەستیان کردوە بە تەعریب و دەرکردنی کورد لە ناوچە کەشە لەسەرکان، نەهێشتنی هیچ هێزێکی چەکداری کورد لە نەو کەرکوک، تا دەگات بەوەی، پارتە کوردییەکان دەسەاتی ئەویان نییە بە پارێزگاری کردن لە بارگاکانیان، پاسەوان و چەکداری کوردییان هەبێت! هەروها حکومەتی ناوەند، وەک پارێزگایەک چاو لە شارە کوردییەکانی دی وەک هەولێر و سلەمانی دەکات، نەک وەک هەرێمێکی سەربەخۆ! ئەگەر چاوسوورکردنەوەی ئەمریکا نەبوایە، ئێستا حەشد، سەردار و حاکمی یەکەم بوو لە کوردستان. وەرای ئەو بارودۆخە و ئەو ئەنجامانە، پارتە کوردییەکان، میدیا و تەوە کەمەایەتییەکانیان، سەرقاڵ کردوە بە زەرورەت و گرنگی بەشداری کورد لە هەبژاردنەکانی عیراق گوایە ئەو بەشداری کردنە دەبێتە هەکاری دەستکەوتی نیشتمانیی و نەتەوەیی بە کورد!
بەشداری کورد، بە ماوەی ١٥ساڵ لە پەرلەمانی عیراق و وەرگرتنی پۆستی باڵا لە بەغداد، لە دەستکەوتی شەخسی و تایبەتی بەولاوە، هیچی تری لە شین نەبووە بە میللەتەکەمان. ئەو ئەزموونە دەوەمەندە و واقیع و سروشتی پارت و سەرکردە کوردەکان و عەقڵیەتی دەسەاتدارانی عیراق و ئیران، پەمان دەڵێت, بەشداری پارتە کوردییەکان, لەو هەبژاردنەش, تەنیا بە هەخەتاندن و لە گیرفان پێ کردنی کەمەک کەس بەولاوە، هیچی تری بە میللەتەکەمان لە شین نابێت. رەژگاریش لە ئایندەیەکی نزیکدا، دەبێت بە سەنگی مەحەکی هاستیی ئەو بچوونە!

بەرەی "حەشد، بەدر، ئەهلی حەق، حزبوللا، خراسانی، ئەلشوهەدا، کتایبی ئیمام عەلی" و داهاتووی کورد!؟

ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی .....

وەرای ناسەقامگیری بارودۆخی سیاسیی و ئابووریی عیراق، ناکۆکیی و ناتەبایی نێوان قەوارە و پێکهاتە سیاسیەکان و بنبەستکردنی داعش لە ڕۆژئاوا و بوونی مەترسی، هێشتا دەستکەوتی پێستی سیاسی لە نێو پێکهاتەی دەسەڵاتی حوکمدا مایەی مسۆگەرکردنی مانەوە لەسەر کورسی دەسەڵات، پاراستنی بەرژەوەندی، دەوڵەمەند بوون و دابین کردنی ژیانێکی پڕ لە خۆشگوزەرانیە بە تاکی بژداربوو.
دەسەڵاتداران، سەرانی پارتەکان، قەوارە سیاسیەکان بە گەورە و بچووکییانەوە، گرووپی چەکداری فەرمی و نافەرمی، بە سونە و شیعە و کەمە نەتەوەکان، سەرقاڵی خۆ ئامادە کردن، بە چوونە هاڤرکە لە هەڵبژاردنەکانی ٢٠١٨ی عیراق. بە بردنەوە لە هەڵبژاردن، هەر یەک لە، پارت، گروپ و کۆمەڵگا تیپە دەسەڵاتدار و ناسراوانە، لە ململانێ دان، بە هاوپەیمانیەتی دروست کردن و چوونە بەریەک لەگەڵ لایەن و گروپی دی، بە بە دەستهێنانی دەنگی زیاتر لە هەڵبژاردنەکان.

سەرانی پارتە عەرەبی و مەزهەبیەکان، دەزانن کورد دووەم نەتەوەیە و لە ٢٠%ی دانیشتوانی عیراق پێکدەهێنێت. ئەوەش دەزانن، کە کورد لە پەرلەمانی عیراق، بەهۆی کەمی ژمارەی دەنگەکانی، ناتەبایی نێوان گروپ و پارتەکانی، ئەو سەنگەی نییە لە نێو پەرلەمانی عیراق، تا لە هەموو حاڵەتەکاندا، بتوانێت بە دەنگ یاسایەک سەربخا کە لە بەرژەوەندیی دەستکەوتی نیشتمانیی و نەتەوەیی کورد بێت. وەرای ئەوەش، هەموو لایەنەکان، بە بردنەوە لە هەڵبژاردنەکان، دەیانەوە سوودمەندبن لە دەنگی کورد و بکاری بهێنن بە بردنەوە لە هەڵبژاردنەکان.

دەسەڵاتدارانی عیراق و لایەنە بەشداربووەکان لە هەڵبژاردن، ڕوونە لایان کە کۆمەڵگای کوردەکان و سەرانی پارتەکان، ئامادەیی ئەویان هەیە، بەشداری بکەن، لە پرۆسەی هەڵبژاردن بە پاراستنی

بەرژەوەندییە تایبەتیەکانیان، هەروها دژکیان بووەش کردوە، بە بەدەستهێنانی دەنگی تاکی کورد، دەبێت لە سەران و کەسایەتییە دەسەڵاتدارەکانی هەرێم نزیک ببنەوە. بە ئەو مەبەستە، هەنوکە، هەست بووەدەکرێت، کە هەندێک لە پارت و کەسایەتیی عیراقی، کەوتونەتە جموجۆڵ، خۆ نزیک کردنەوە لە سەرانی پارتەکان و کەینی هەندێک کەسی کورد لە نێو پەرلەمانی عیراق بە پێکانی مەبەستەکانیان.

سەرانی شیعە، ڕاستەکی سەرکیبان هەیە، لە پیادە کردنی سیاسەتی عیراق و هێوداوەکان، لە هەوڵی ئەوەدان زیاتر ڕێگ دابکوتن، دەسەڵاتەکانیان سەقامگیرتر بکەن لە بەغداد، بە ئەو مەبەستە هەوڵەدەدەن لە گشت سەرانی پارت و لایەن سیاسییە عیراقی و کەمەنەتەوەکانی دی وەک نەتەوەی کورد نزیک ببنەوە. بە ماوەیەکی کاتی و کورت، گۆڵێک بەرەن و گفتی دەڵێن دوای هەڵبژاردنەکان دووبارە پشت لە کورد دەکەنەوە. ئەم جارە ئەزموونە هەموو جارێک لە بازنەیەکی داخراودا خۆی دوپات دەکاتەوە و سەرانی پارتەکانی باشوور "پرسی کورد" دەکەن بە ئامرازی دەستی سەرانی شیعە و سونە، میللەتی کورد هەڕەشەخۆڕەتنن، بەوەی کە فەرمانێ سەربەخۆ ئاگر سەربەکەوت ،ئەوا لە بەرژەوەندیی دەستکەوتی نیشتمانیی و نەتەوەیی کورد!

نوری مالکی، سەرۆک وەزیرانی پێشووی عیراق و داشی ئیران، تا ئێستا جەمسەرێکی دیار و بەهێز، لە بەڵا خستنی هێوداوەکان، بەشوەیەکی کارا لە مەیدانەدا دەبینرێ، تا هەنوکە لە جوڵەدایە، بە بەدەست هێنانی بەرژەوەندییە تایبەتیەکانی و مانەوەی لە دەسەڵات. عەبادی بەهەمان شێوە.
سەرۆک وەزیرانی هەنوکە و پێشووی عیراق، توانیویانە خۆیان لە پارتە کوردییەکان نزیک بکەن، بەمینی مسۆگەر کردنی بەرژەوەندیی کەمەڵک کەسیان داوە، لە ئەنجامدا دەنگی کورد دابەش بووە بەسەر هەر دووکیان! مالکی و عەبادی، لە میدیاکان ڕایدەگەیەنن، کە پێوەندیان لەگەڵ کورد لە ئاستەکی باڵا دایە!؟

بەدرێژایی ئەزموونی بەشداریی سەرانی پارتە کوردیەکان، لە پرسەی هەڵبژاردنەکان و چوون بە پەرلەمانی عیراق، ئەو ڕاستیەی سەلماندوە، کە هەموو جارێک سەرانی پارتە کوردییەکان و کەسەکان لە بازنەیەکی داخراودا خولاونەتەوە. لە دەستکەوتی تایبەتی زیاتر، بەشداریبوونیان هیچ دەستکەوتەکی نیشتمانیی نەتەوەیی کوردی تێدا نەبووە. هەروها، هەر جارەکش کە چوونەتە نێو هاوپەیمانی لەگەڵ

لایەنێکی دیاریکراوی عەرەبی و عیراقی، یان پشتیوانیان لە سەرکردەیەکی عیراقی کردوە، دواتر بە دڵنیاوی لەی دڵچوون! بە نمونە جارێک پشتیوانیان لە مالکی کرد بە فیتی ئیران و دواتر کۆتنە لێدوان دژی. جارێکی تر دووبارە بە فیتی ئیران پشتیوانیان لە عەبادی کرد، دووبارە کۆتنە لێدوان دژی ئۆیش. لەم هاوکێشەیدا یەک ئەنجام بە میللەتکەمان وەک یەک بوو، ئۆیش ئۆویە کە هاتنی هەردووکیان هیچ دەستکەوتکی سیاسی، نیشتمانی و نەتەوەی مسۆگەر نەکرد و خۆشگوزەرانی بە میللەتی کورد فەراهەم نەکرد.

عەبادی، بە پاراستنی بەرژەوەندیەکانی، دژ بە هەوڵەکانی مالکیە. حەشەد، لە قۆناغی دەسەاتی عەبادیدا، ئامرازێکی کارا بوو، بە جێبەجێ کردنی مەبەست و مەرامەکانی عەبادی! بەڵام ئێستا عەبادی، دژ بە پێشنیاری مالکیە لە بەشداری پێکردنی حەشد لە هەڵبژاردنەکاندا.
هەنوکە، نوری مالکی بە فیتی ئیران، پێش هەڵبژاردنەکان، تەقەلای ئۆو دەدات بەرەیەک پێک بهێنێت لە "حەشدی شەعبی، رێکخراوی بدر، عەسائبی ئەهلی حەق، کەتائیبی حزبوڵا، سەرایای خراسانی، سەید ئەلشوهەدا، کتایبی ئیمام عەلی" و چەند هێز و گروپێکی دی، وەک عەشایری سونی و شیعی، لە ژێر ناوی "بەرەی موجاهدین". پرسیاری گرنگ لەرەدا ئۆویە کە، ئایا لە بەرەیەک و پێکهاتەیەکی لەو جۆرەدا، کە لە داهاتوویەکی نزیکدا دەسەات بگرنە دەست لە عیراق، ئاخۆ چارەنووسی میللەتی کورد دەبێت چی لە چاوەوان بکرێت و چی بەسەر بێت!؟

ئایا جەنگی "سوریا" و "کوردستان"، لە ساڵی ٢٠١٨دا کەتایی دێت؟ … ئاشتی ئیبراهیم

ئۆفۆندی

لە ساڵی ٢٠١٧ دا جەنگ و ناتەبایی لە زۆربەی ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا لە ئۆپۆی بەهێزیدا بوو. بە ملیۆنان خەڵکی بێتاوان ئاوارە و دەربەدەر بوون و بوون بە قوربانی ململانێی نێوان زلهێزە ناوچەییەکان و جیهانییەکان بە مەبەستی دەستکەوت و بەرژەوەندیی. کە لە ئێنجامدا، ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە شۆوێکی گشتی، ناهەمنی و ناسەقامگیریی باری ئابووریی و ئاسایشی و سیاسیی و کۆمەڵایەتی باڵی بەسەردا کێشابوو.

مەیدانی گەرمی ئۆو جەنگە بە تایبەتی لە "سوریا، عیراق و کوردستان" بوو. لە میدیا جیهانییەکاندا ئۆو جەنگە بە "جەنگی مەدەنی سوریا" ناسراوە! کە لە ڕاستییدا ئۆو جۆرە زانیاریی و ئاماژەیە تەنیا ئۆگری ئۆوی هەیە کە لە ١٥% هەقیقەتی تیایددا هەبێت، بەهەی ئۆوی ئۆو شتە تەنیا لە سەر خاکی "سوریا" نەبوو بەڵکو لەسەر خاکی "عیراق و کوردستان"یش بوو.

ئۆو شتە "جەنگی مەدەنی سوریا" نەبوو بەڵکو "جەنگی جیهانی سێیەم" بوو بە شۆوێکی تر بەڵام لە هەمانی فۆرمی" جەنگی یەکەم و دووەمی جیهان"ی بوو، بەهەی ئۆوی زۆربەی زلهێزەکانی دنیای وەک "روسیا و ئەمریکا و ئەوروپا" و زلهێزەکانی ناوچەکە وەک "تورکیا و ئیران و ئیسرائیل" یاریێکەری سەرەکی بوون لەو "جەنگە"دا و تووەیی و ناکۆکیی و ناتەبایی ئایینی و مەزهەبی و نەتەوەیی نێوان زۆرینەی سادەی ناوچەکەیان وەک ئامرازێک بەکارهێنا بە مەرام و بەرژەوەندیی سەربازیی و ئابووریی خۆیان، کە لە دڕئێنجامدا ناکرێت جەنگێکی لەو جۆرە ناوبنرێت بە "جەنگی مەدەنی سوریا"!

سەرانی وڵاتانی وەک "روسیا و ئەمریکا" و "تورکیا و ئیران و ئیسرائیل" خاکی خۆیان پاراست و نیانهێشت ببێت بە مەیدانی جەنگ. بە ئۆو مەبەستە سوپای فۆرمیی و هێزی چەکداری نافۆرمیی و میلیشیای خۆیان سازدا و ناردیانن بە "سوریا، عیراق و کوردستان".

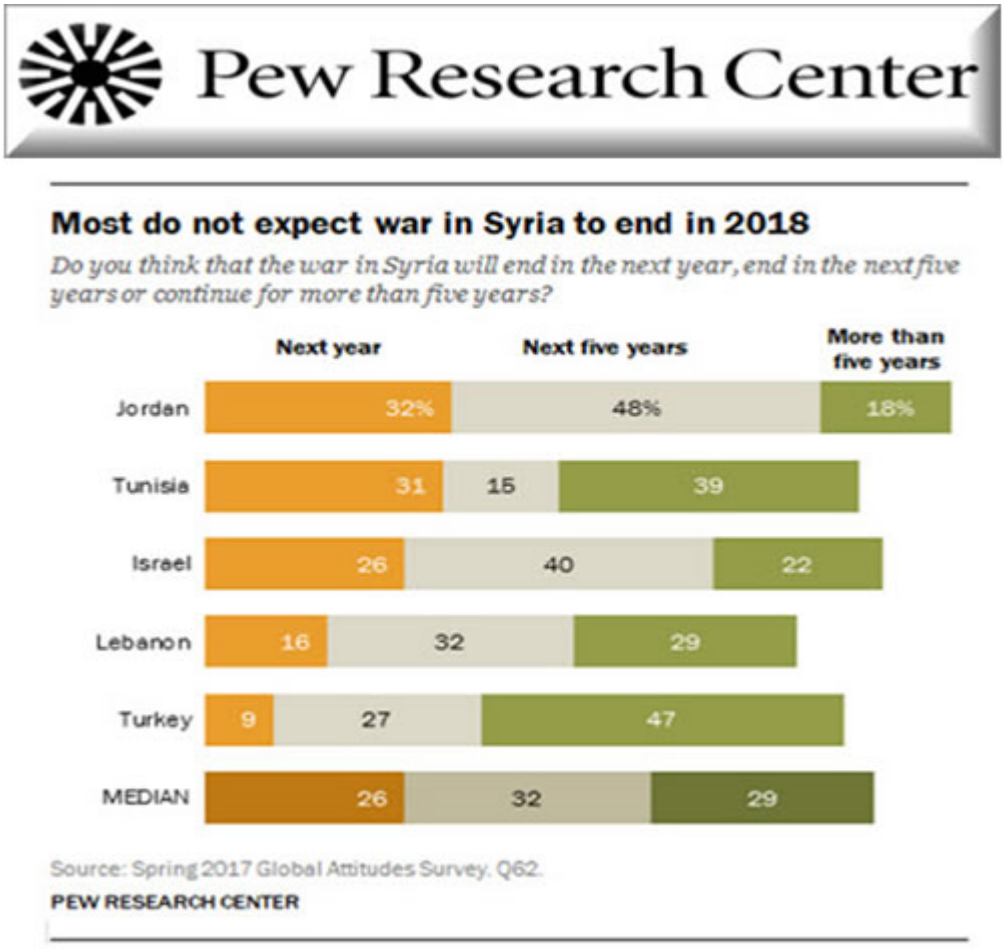
سەرانی تورکیا و ئیران، سەرکەوتوو نەبوون لەوەی کە باری ئابووریی و ئاسایشی نێو وڵاتی خۆیان بپارێزن و بیانوەت یان نیانوەت ئۆوا ئۆو جەنگە کاردانەوەی هەبوو لەسەر وڵاتەکەیان بە تایبەتی لە ڕووی ئاسایش و ئابووریی بە نمونە، هەنوکە میللەتانی "ئیران" لە بارودۆخێکی نالەبار و هەژاری گوزەران دەکێن، بەهەی ئۆوی هەرچی

دەرامەتی ئەو وەاتە هەیە لە بری ئەوەی خەرج بکرێت بۆ خۆشگوزەرانی میللەتەکەیان، بۆ پێچەوانەوە دەسەڵاتدارانی "ئیران" بەکاریدەهێنن بۆ بەهێز کردنی سوپای فەرمیی و دەدرێت بە چەک و تەقەمەنی و سۆفەقاتی پارێی خیانەی و دەدرێت بە هێزی سیاسیی و هێزی میلیشایی سەر بە دەسەڵاتدارانی "ئیران".

بە گوێرەی گەلەک سەرچاوەی بیانی کە ئاماژەیان پێداوە ئەویش ئەوەیە کە لە سەرەتای ساڵی ١٩٨٠ دا، "ئیران" دەستەکی باڵای هەبوو لە دروست کردنی "حزبوڵا" و مەشق پێکردنی هێزی چەکداری ئەو وڵاتانەی دەوڵەمەند کردنی بە چەک و تەقەمەنی، هەروها ساڵانە زیاتر لە ١٠٠میلیۆن دۆلاری ئەمریکای "ئیران" تەرخانی کردوە بۆ ئەو هێزە وە لە هەندەک ساڵدا ئەو بودجەیەی زیاد کردوە بۆ گوێرەی پێویست و گەرمبوونی "جەنگ"، جگە لەوەش "ئیران" یارمەتی ڕەکخراوی "حەماس"ی داوە بەهەمان شێوە هەروها دەسەڵاتدارانی "ئیران" یارمەتیەکی بە هاوتای سەرانی پارتەکانی باشووری وڵاتیان داوە و وەک بەکرێگیراو مامەڵەیان لەگەڵدا کردون، بەگومان ئەو بوون بە "جاش" بە بەرابەری سۆفەقاتی دۆلار نەبووە!

هەواڵەکان و گفتوگۆکانی "روسیا و ئەمریکا و ئیران و تورکیا" بۆ ڕاگرتنی جەنگی "سوریا" لە ساڵی ٢٠١٧دا چەند جارێک بگرە لە دانیشتنی "ئاستانە و سوچی و جونیف" هەمووی بۆ ئەنجام بوون و سەرانی ئەو وڵاتانە نەیانتوانی بگەن بە ڕێککەوتنێک لە دابەشکردنی "پشک و تاڵانی جەنگ" و نووسراوەکی هەمە لایەنی واژە بکەن و بیگەیەنن بە ئای گشتی جیهانی و تیایدا خاڵکان ریزبەند بکەن و ڕاوەستانی" جەنگ" بە فەرمیی رابگەیەنن. تا ئەو ساتە سەرانی هەندەک لەو وڵاتانە ڕایانگەیاندوە کە "داعش" کۆتایی پێهاتووە، بەڵام هیچ لایکیان ڕایانگەیاندوە کە "جەنگی سوریا" کۆتایی پێهات!

سەنتەری لێکۆڵینەوەی "پیو"ی ئەمریکی، لێکۆڵینەوەیەکی ئەنجامداوە لە "ئوردن، تونس، ئیسرائیل، لبنان، تورکیا و میدیان" و پرسیاریان کردوە کە ئایا پێت وایە جەنگی سوریا لە ماوەی چەند ساڵدا کۆتایی دێت؟ سەنتەری "پیو" لە ئەنجامدا داتەیکی خستەتە بەردەست کە تیایدا هاتوە، ٨٠% پێیان وایە کە "جەنگی سوریا" لە پێنج ساڵی داهاتودا کۆتایی دێت، ٣٢% پێیان وایە دوای ساڵێکی تر "جەنگ" کۆتایی دێت. بەڵام ئەو "سوریایانەی کە ئاوارەی "ئوردنن" ٦٤% پێیان وایە ساڵێکی تر "جەنگی سوریا" کۆتایی دێت، بەڵکی تریان کە لە ٢٦% پێیان وایە لە نەو پێنج ساڵدا کۆتایی دێت، بەڵام لە ١٠% پێیان وایە کە پێنج ساڵ زیاتر دەبات بۆ کۆتایهاتنی "جەنگ".



گەلێک لە چاودێرانی سیاسیی بیانی لەو بڕوایەدان کە کێشەکان و گرفتەکان بۆ ئاسانییەکەیان نایەت، هەڵکەوتنی زلهێزە جیهانییەکان و ناوچەییەکان بۆ دابەش کردنی "تاڵانی" دوای جەنگ کاتی زیاتر دەوێت. لە دەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە کەتایی ساڵی ٢٠١٧، کەتای "جەنگ" و گرفتەکان نییە و هاتنی ساڵی ٢٠١٨ش، هاتنی بەرقەرار بوونی ئەمن و ئاسایش نییە بۆ ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە تایبەتی لە "سوریا و عیراق و کوردستان"!

ململانێی، ڕوسیا، ئەمریکا، ئێران و تورکیا لە کەتایی ٢٠١٧

داا! … ئاشتی ئیبراهیم ئۆفێندی

قەناغی دوای نەمانی هەزی تووندڕەوی "داعش" و تەواو بوونی جەنگی "سوریا" و چەکردنەوەی هاوڕەگەزان بۆ گەیشتن بە ڕەگەزوتن و دابەش کردنی پشک و سەپاندننی هەیمەنە، گەڕانکاری هێناوە بەسەر جۆری زەرانبازێ نێوان زلهێزەکانی دنیا و زلهێزەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

ئەمریکا، روسیا، ئیران، تورکیا، سعودیە و قەتەر و ئیسرائیل هەزی سەرکیین لە ململانێکان و گرفت و ڕووداوەکان، هەریەکیان بە گوێرەی و قەوارە و ئەندازەی هێزی سەربازیی گوتەی هەیە. لە ئەنجامی ئەوەدا بارودۆخەکە ئەوەندە هەستیارە هاوسەنگەکان و ڕەگەزوتنەکانیش ناجێگیرن و بە گوێرەی کات و ڕۆژ گەڕانکارییان بەسەردا دێت.
روسیا و ئەمریکا، سەرای ئەوەی کە دوو جەمسەری سارد و گەرمی دژ بە یەکن لەسەر ئاستی جیهان و لەناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بە تایبەتی لە "سوریا" و هەردووکیان خاوەن پلانێکی دارێژراو و ستراتیژیکی تایبەت بە خۆیانن، کە بریتیە لەوەی ببن بە تاکە زلهێز لە ناوچەکە، بە سەپاندننی دەسەڵاتی سیاسیی و سەربازیی و دەستکەوتی ئابووریی، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نایانەوێت ڕاستەوخۆ بکەونە جەنگێکی ووبەروو دژ بە یەک و هەڵگیرساندننی جەنگی ئەتەمی. بە گەیشتن بە مەبەستەکانیان هەر دوو زلهێزەکە هاوڕێی سەربازیی و دیبلوماسییەکانی خۆیان چە کردەوە لە ناوچەکەدا و هاوەدەن سوودمەندبن لە بوونی گرفت و ناتەبایی نێوان نەتەوەکان و گروپی چەکداری فەرمیی و نافەرمیی، هەروەها پارت و ئەو قەوارە سیاسییانەی، کە لە ناوچەکەدا هەن.

موسکۆ، پێی وایە بە کەکردنەوەی لایەنەکان دەتوانی گەلەکۆمەکە دژی ئەمریکا بکات و لە ئەنجامدا هەزەکانی لە "سوریا" بکشێنتەوە کە ئەمەش ئاواتی "تورکیا و ئیران"یشە. "پوتین"، لە کۆتایی ئەم ساڵدا، سەردانی چەند وڵاتێکی ناوچەکەی کرد وەکو "ئیران و تورکیا" و هەڵی ڕەخساند بە مەلیکی سعودیە "مەلیک سەلمان و ئەردوغان و ئەسەد" بە ئەوەی سەردانی روسیا بکەن، هەروەها وەزیری بەرگریی روسیا "سەرچی شۆگیو" سەردانی "سوریا، ئیسرائیل و قەتەر"ی کرد. دواتر "ڕەحانی و ئەردوغان و پوتین" لە "سوچی" دانیشتن. ئەو هەوڵانەی "پوتین" پێیەکە بە دنیا و "ئەمریکا" ڕادەگەیەنێت، کە

ئەو زلهێزەکی سەرکەوتووە لە ناوچەکە و دەتوانێت کاردانەوەی هەبێت لەسەر ڕازی کردنی ئەو وڵاتانە بۆ جۆری ئاراستە کردنی ڕووداوەکان و لە سەر دەستی ئەو هەموو دژەکان ئامادەن لەسەر مێزی گفتوگۆ دابنیشن.لە هەمانکاتدا "ڕوسیا"، هەوڵەکانی بۆ دانیشتن لەگەڵ "ئەمریکا" چڕ کردەوە و لە ئەنجامدا بۆ چارەسەری دەخی "سوریا" لە بەرواری ١١/١١/٢٠١٧دا نووسراوەکی دووقۆڵیان بۆاو کردەوە و تیایدا ڕێککەوتنی خیانیان لە چەند خاڵەک ڕیزبەند کرد.

پوتین، هەوڵدا متمانەی هەموو لایەک ڕابکێشت و بۆ گۆڕەی دەی هەموو لایەک قسە دەکات وەکو بۆ "ئەسەد" دەڵی "من لەگەڵ یەکپارچەیی "سوریا"م و پشتیوانی لە دەستەاتی سیاسیی سوریا دەکەم". بۆ ڕەحانی دەڵێت" وڵاتەکەی پشتیوانی لە بەرنامەی ئەتەمی ئیران دەکات و هەردووکیان هاوڕان لە مانەوەی "ئەسەد"", بۆ ئەمریکا دەڵێت"دژ بۆ "داعش"ە و دژ بۆ تیرۆر دەجنگێت". بۆ تورکیا دەڵێت" لەگەڵ یەکپارچەی "سوریا"یە و نابێت هیچ هەزەکی چەکداری بیانی و نافەرمی لە نێو "سوریا"دا هەبێت وەک ئاماژەیەک کە دژ بە هەزی چەکداری کوردە".

ڕوسیا، یارییەک دەکات، دیار نییە کە تیایدا چەند سەرکەوتوو دەبێت، بەهەی ئەوەی بەرژەوەندیی ئەو لایەنانە لە بنەڕەتدا دوور و دژ بە یەکن نمونە "ڕوسیا" لەگەڵ "ئەمریکا ئوردن و ئیسرائیل" لە مانگی ٧/٢٠١٧دا گرێبەستەکی واژۆ کرد کە تیشکی نەخراوەتە سەر، بەڵام هەندەک لایەنی ئەو گرێبەستە لە نووسراوە دووقۆڵییەکەی "ئەمریکا و ڕوسیا"دا تێبینی دەکرێت کە لە بەرواری ١١/١١/٢٠١٧دا بەاوکرایەوە کە هەندەک لەو خالانەی تیایدا دەبینرێت، کە جۆگە نیگەرانی "ئیران و تورکیا"ن وەکو، بگۆڕەی ئەو ڕەککەوتنە بێت، هەر دوو لا ڕازی بوون بەوەی هەزی بیانی لە "سوریا" نەمێنێت. کەواتە دەبێت هەزە چەکدارەکانی ئیران و چەکدارە شیعەکانییش بچنە دەرەوە، کە گەرەنتی نییە "ئیران" لەو خاڵیاندا بە قسەی "پوتین" بکات!

"ڕەحانی" خاوەن پلانی خیەتی و خوێن و قوربانی داوە لە جەنگی "سوریا" بۆ دروست کردنی پردی پەیندەوە بۆ "لبنان". هەروەها دەرچوونی سوپای "تورکیا" لە سوریا بەهەمان شێوە، لە سەرەتای بەاوبوونەوەی "نووسراوی ڕوسیی ئەمریکیی" "ئەردوغان" لە لەدوانەکدا گوتی "ئەوەی پەی وایە گرفتی سوریا بۆ هەزی چەکداری چارە ناکرێت، با خەی بچێتە دەرەوە". ئەگەر گریمان هەر دوو لا لەسەر دەستی "پوتین" بیاربدەن هەزەکانیان بکشێنەوە لە "سوریا"،

ئەو بڕگومان بە بڕامبەر نابێت نمونە، تورکیا داوا دەکات دەستی وا بێت و بە کەیفی خۆی کورد بکوژێت و هەڕەشەکانی لە نەبێت کە ئەمە باشترین هاوپەیمان لە سوریا بە ئەمریکا "کورد" بڕگومان "روسیا" ناتوانێت ئەو خوازەی "تورکیا" بهێنێتە دی ئەگەر "ئەمریکا" رازی نەبێت وە "روسیا" بە خاتری تورکیا ڕووبڕووی "ئەمریکا" نابێتەوە. لە لایەکی تر دابینکردنی ئەو پردەی کە "ئیران" گرەکیەتی دروستی بکات لە "ئیران"ەوە بۆ "سوریا و لبنان و عیراق" بە گومان"ئەمریکا" رڕگری دەکات و دووبارە "روسیا" ڕووبڕووی ئەمریکا نابێتەوە بە سەرخستنی خوازی ئیران.

بەاوکردنەوەی نوسراوی دوو قۆڵی "روسیا و ئەمریکا"، لە بڕواری ١١/١١/٢٠١٧دا "ئیران و تورکیا"ی نیگران کردووە، لەوەی کە "روسیا" بکەوێتە ژێر فشاری "ئەمریکا و ئیسرائیل"ەوە خۆی بە دەنگ بکات لەوەی "ئەمریکا" هەڕەکانی "ئیران" لە "سوریا و عیراق" دەربکات!
روسیا، دەیەوێت وەک برا گەورەی ئەو وڵاتانە هەڵسوکەوت بکات، نەک لەوەی تەنیا پشتیوانی لە مانەوە و بەرژەوەندییەکانی "ئەسەد" دەکات، هەروەها لە هەوڵی ئەوەدایە کە بە هەموویان بڵێت ئەو بە یەک چاو لە هەموویان دەڕوانێت بۆ ئەو مەبەستە دوای دانیشتنی لەگەڵ "ئەسەد" لە مسکۆ، دواتر پوتین بە پەیوەندییەکای تەلەفونی هەموو زانیارییەکانی گەیاند بە سەرکی "قەتەر، میسر و ئیسرائیل!

روسیا، دەرک بەوە دەکات کە "ئەمریکا و سعودیە و ئوردن و ئیسرائیل" بە پاراستنی بەرژەوەندیی و ئاسایشی نەتەوەییان پێویستیان بەوە هەیە "ئیران" دەسەڵاتکانی فراوانتر نەبێت و هەوڵبدرێت دەسەڵاتکانی تەسک بکرێتەوە. لە لایەکی تر "روسیا" دەیهەوێت 'ئیران" وا حاڵی بکات کە ئەو بەرژەوەندیی "ئیران" ڕچاو دەکات، کە ئەمە "روسیا" دەخاتە پگەیەکی هەستیار و دژوار و سەرلەشێوان کە ناتوانێت ئەو دوو بەرژەوەندییە لەیەک کاتدا پارێزگاری لە بکات و پێیەویان بکات. سەرای ئەوەش بەهێز بوونی زیاتری "ئیران" لە ناوچەکە لە ئایندەدا مەترسی لە سەر خودی "روسیا" و "تورکیا" دروست دەکات، لە دڕئەنجامدا "ئیران" دەزانێت ئەگەریی ئەوە هەیە کە "روسیا" لە پشتەوە لەگەڵ "ئیسرائیل و ئەمریکا" دژ بەو ڕێکبکەوێت وە لە هەموو ساتێکدا ئەگەری ئەوە هەیە "ئیران" لە "روسیا" هەڵبگەڕێتەوە. "ئەمریکا"ش بەبێ ئاگاداری "روسیا" و "تورکیا" هەنگاوی سەربازیی دژ بە چەکدارانی شیعەی سەر بە "ئیران" ئەنجام بدا!

پوتین، نایەوێت لە ململانێکانێ دژاو دژبچێت و دیاری دەستی بە وەاتەکەی لە کۆتایی ساڵی ٢٠١٧دا سەرکەوتنێتی لە جەنگی "سوریا" و دابین کردنی دەستکەوتی ئابووریی لە ڕژهەاتی ناوەاست و خۆ ئامادەکردنی بۆ هەڵبژاردنکانی ڕوسیا کە لە بەرواری ٣/٢٠١٨دا بەیارێ ئەنجام بدرێت. بەڵام پێکانی ئەو ئامانجە تەنها لە ژێر دەستی "مۆسکۆ"دا نییە و ئەگەر "ڕوسیا" لە ڕژهەاتی ناوەاستدا هەندێک لە سەرکەکانی بە لای خۆی ڕاکێشابێت ئەوا بەگومان هەموستی وەاتانی ئەورووپاش زۆربەیان لەگەڵ "ئەمریکا"ن خاوەن گفت و قسەن لە دیاری کردنی چارەنووسی ناوچەکە و ڕەیان دەبێت لە گەینی هاوسەنگی هێز و ئاراستە کردنی ڕووداوەکانی ڕژهەاتی ناوەاستدا.

ئەوەی پێویستە بوترێت لە "ئەمریکا" بترازێت لە ناوچەکە کەس ناتوانێت ڕووبەرووی هاوپەیمانییەتیی "ئیران تورکیا و ڕوسیا" بێت و ئەو هاوپیمانییەتە چەندێک لە دژی بەرژەوەندییەکانی "ئەمریکا" بێت ئەوا دوو ئەوەندە مەترسی لەسەر چارەنووسی نێتەوەکانی ژێر دەست هەیە لە ناوچەکە وەک "نێتەوەی کورد".
چاودێرانی سیاسیی لە سەر ئاستی جیهانی، زۆربەیان پێیان وایە کە "ڕوسیا" لە ڕژهەاتی ناوەاستدا لە ڕەگەی پێویندییەکانی خۆریکە دەسەاتی سیاسیی و سەربازیی و بەرژەوەندییە ئابووریەکانی باشتر لە جاران فەراهەم دەکات، کە لە ئەنجامدا لە ئایندەدا ئەگەر "ئەمریکا" هۆشیار نەبێت ئەوا "ڕوسیا" لە ناوچەکەدا دەبێت بە بڕاوەی یەکەم، گومانیشی تیایددا نییە هەرگیز "ئەمریکا" لەو ململانێیدا نایەوێت هەیبەت و دەسەات و شکۆی نەمێنێت کە لە ئەنجامدا سەرکەوتنکان و دانیشتنکان وا چاوەوان دەکرێت "موفاجەئات" ڕوو بدات و کەس پابەند نەبێت بە قسە و گفت و بڕیارنکانی کە بە یەکجاری دەدەن ، لەکتوپەکدا هەموستی سەربازیی و سیاسیی دژ بە یەک بنوێنن و ئاراستەی ڕووداوەکان بە ئاراستەیەک بڕوات کە بە دڵی لایەنکان نەبێت بە تایبەتی "تاران و ئەنقەرە".

پوتین، بە ترامپ "پشت لە کورد

بکە"! ... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

میدیا جیهانییەکان، پێنج بۆ ئەو درۆز دەکەن کە گوایە لە سەر داوای "پوتین"، سەرۆکی ئەمریکا "ترامپ" بەیاری کۆتایی هێنانی دا بە بەرنامەی دەزگای (سی. ئای.ئەی) ئەمریکیی، کە تایبەت بوو بە مشق پێکردن و ئاهێنانی سەربازیی و پێچەک کردنی ئۆپۆزسیۆنی سوریا کە یەکێک لەوان "یەپەگە" بوو.

بەرنامەی دەزگای (سی. ئای.ئەی) ئەمریکیی بۆ ڕاپەڕاندبوونی ئیدارەی "ئۆباما" بوو لە ساڵی ۲۰۱۳دا، کە ئەو کات شکڵی دژ بە داعش و جەنگی سوریا لە ئەوپەڕی گەرمییدا بوو وە ئەمریکا ئەو کات پێداگری دەکرد لە لابردنی "ئەسەد"، وەکو داشکێی "روسیا" و کۆسایەتیەکی بەهێز کە داکۆکی لە بەرژەوەندییەکانی "روسیا"ی دەکرد لە ناوچەکە دژ بە بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا.

هەنوکە، "ترامپ" بە نزیک بوونەوە لە "پوتین"، بە پێچەوانەی "ئیدارەی ئۆباما"، دژایەتی هاوڕێی و خوازی "روسیا" ناکات لە "سوریا"، کە ئەویش مانەوەی "ئەسەد"ە لە دەسەڵات. ئەمە لە کاتێکدایە کە تەنها سێ مانگ پێش ئێستا "ئەمریکا" بڕیاردابوو کە "ئەسەد" چەکی قەدەغەکراوی کیمیاویی بەکارهێناوە دژ بە خەڵکی سیڤیل لە "سوریا"، بۆیەوە ئەو کات ئەمریکا هێرشی ئاسمانی ئەنجامدا دژ بە بنکەی ئاسمانی "ئەسەد" لە سوریا". "نیککی هالی" سەفیری ئەمریکا ئەو کات ددانی بەوەدا نا و گوتی " بە هیچ شێوەیەک هیوامان نییە کە ئاشتی و ئاسایش بڕقەرار بێت لە ناوچەکە بە مانەوەی "ئەسەد" و ئەو حکومەتەی کە ئێستا لە دەسەڵاتە"!

بەگوێرەی میدیا جیهانییەکان کە ئاماژەیان پێداوە، "ترامپ" ملکەچە بە مەرجی "پوتین" وە "ئەمریکا و روسیا"، نیککۆتن کە "ریفەرم" بکرێت لە دەستوری "سوریا" لە ئایندەیەکی نزیک دا. بە ئەو مەبەستە "پوتین" لە کۆبونەوەی لوگۆ "حەسەن ڕوحانی و ئەردوغان" کە لە "سۆچی" ئەنجامدرا گوتی " سوریەکان دەبێت چارەنووسی خۆیان و وڵاتەکەیان دیاری بکەن. بە گومان پرسەی "ریفەرم" ئاسان نابێت و پێویست دەکات هەموو لایەنەکان، لە هەندێک شت ببورن و هەوڵی سەرخستنی بدەن یەکێک لەوان حکومەتی "سوریا"یە.
"ترامپ"، کارتی کورد بەکارهێنێت و بە گۆیشتن بە نیککۆتنی

فەرمیی لەگەڵ روسیا. بە گوترەی میدیا جیهانییەکان بێت، هەر دوو لایەن گەیشتونەتە ڕێککەوتن. ملکەچ کردنی "ئەمریکا" بە خواری "روسیا" خاڵکی گرنگ بە ڕێککەوتنی نەوانیان بە پاراستنی بەرژەوەندییەکانیان لە ناوچەی ڕژهەڵاتی ناوەڕاست دا. بەڵام هێشتا ڕوون نییە کە ئایا "ترامپ" بڕامبەر بەچی ئەو کارتەی بەکارهێناوە؟ هەروها فەرامۆش کردنی "کورد" لەو ڕێککەوتنانە دا تا چ ئاستێک و ئایا دووبارە "ڕۆحانی و ئەردوغان" لە ئایندەدا ڕێگەیان بە تێخت دەکرێت کە وەک پیشەی هەمیشەیان دووبارە دەستبکەن بە "بەکەمەوە بە کوشتندانی میللەتی کورد یان نا" !؟

لە داهاتوویەکی نزیکدا لە ئەنجامی ئەو ڕێککەوتنە دا و چەقە وەشاندن لە پشتەوە، ئەگەری ئەوە هەیە کە بزوتنەوەی ڕزگاری "کورد"، بە ماوەیەک تووشی سەختی و بەرزیی و نزمیی بێت، بەڵام بە دڵنیاییەوە، هەرگیز ئەو ڕێککەوتنە لە ڕێگەوە چارەسەرکی بنچینەیی نەدەزیوەتەوە بە کێشەکانی ناوچەکە وە هەرگیز نابێتە هۆکاری سەقامگیر بوونی ئاسایش لە ناوچەی ڕژهەڵاتی ناوەڕاستدا وە نابێتە هۆکاری ئەوەی کە "ڕوسیا و ئەمریکا" ببە کێشە تەنها بە کەینی سەرکی وڵاتەکان لە توانیاندا هەبێت بەرژەوەندییەکانیان پیادە بکەن بە بە گرفت و کێشەی جدی.
کەتایی جەنگی "داعش"، ئەوە ناگەیەنێت کە دژەکان لە نەوان شەو ڕۆژکدا بوون بە دەستی یەکتر بە تایبەتی دوژمنایەتی "ئەمریکا و ڕوسیا" کە ڕێگەکی مێژووی هەیە. یان کەتایی هێنان بە گرفتی نەوان "تورکیا و ئیران"، کە سەدان ساڵە دوو هاوسێی نەگوجا و ناکۆکن ئەوەی ناوی متمانە بێت لە نیوانیانندا نییە! یان گرفتی نەوان "ڕوسیا" و "تورکیا" کە وەک دوو هاوسە لە میژوودا تەنیا خەریکی کێشە و گرفت و جەنگ بوون. یان ناحەزی نەوان "ئەمریکا و ئیران" و بە پێچەوانەوە، یان ناکۆکی نەوان "ئەمریکا" و "تورکیا" کە تا ئێستا "ئەمریکا" داعدەی "گولەن"ی دوژمنی "ئەردوغان"ی داوە لە وڵاتەکەی وەک "گیسکەکەی هەیاس" بەکاری دەهێنێت. لەدەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە ئەم لایەنانە بە میلیەنان گرفتیان لە نەواندا هەیە کە هەمووی بە هۆواسراوەیی ماون.

بە کەتایی جەنگی "سوریا"، بزوتنەوە ئیسلامییەتوندڕەوەکان کەتاییان نەهاتوە، تا هێنوکە هێن لە ناوچەکە، بەڵام لە ژێر دیان ئاڵا و ناوی تردا کار دەکەن وە بەکار دەهێنرێن لەلایەن زلهێزە ناوچەییەکان و دنیا وە پشتیوانی ماددی و مەعنەوی دەکرێن بە بە زەبەلاح کردنیان دژ بە یەکتر. کێشەی مەزهەبی و ئایینی تا ئێستا لە

ناوچەکە لە لوتکەدایە کە هەمیشە مەترسی تەقاندنەوەی لە دەکرێت بە هەڵگیرساندنی شەڕی مەدەنی، سەرای ئەوەش کۆشکی سیستەمی سیاسیی، یاسا و دەستوور لە ژێر فشاری هێزی سەربازیی و بە گوێرەی بڕژەوەندیی دەسەڵاتداران دەنوسرێنەوە.
ئەو هێکگەوتنە نەیتوانیوە چارەسەرێکی بنچینەیی دروست و تەندروست و هەوا بدەزێتەوە بە گرفتی کەمە نەتەوەکان لە ناوچەکە، بە نمونە (٦) میلیۆن کورد لە "ئیران". (٥) میلیۆن کورد لە عیراق. (٢٠) میلیۆن کورد لە تورکیا خاوەن شکۆش و پارتی ئۆپۆزسیۆنن، کە گوێیان لە نەگیراوە تا ئەو ساتە لە "جەنگ"ی پارتیزانین دژ بە "تورکیا و ئیران" بە ساندنی مافە هەواکانیان. لە دڕێنجامدا دەردەکەوێت کە ئەو هێکگەوتنە تەنها هێکگەوتنکی کاتییە، وە لە ئایندەیکی نزیک هەمان کێشە و گرفت لە ناوچەکە دا لە فەرمکی تردا خۆیان دەنوێنن.
بەاوکردنەوەی وێنەی "ترامپ و پوتین و هەحانی و ئەردوغان" بە زەردەخەنەوە، تەنیا کارکی چەواشەکاری میدیاکاران و سیاسییەکانن بە ەای گشتی جیهانی و دژایەتی یەکتر، ئەو وێنانە و ئەو زەردەخەنە ساختانە کە لە میدیاکان دا بەاو دەکرێنەوە لە توانایاندا نییە ئەو هاستیانە بشارنەوە کە ئەم چوار لایەنە بە خوینی سەری یەکتر تینون!

ئەمە، ئەگەر "پوتین و ترامپ و ئەردوغان و هەحانی" خوازی نەتەوەیی "کورد" ی بەدەسەاتی ، وەات داگیرکراو فەرامش بکەن و بە قوربانی بڕژەوەندییە سیاسیی، ئابووریی، سەربازییەکانی خۆیانیان بکەن وە پێیان وابێت بە هەگەی کۆینی "سەرانی کوردی خەفەش" خواست و ئارەزووە سیاسییەکانی ئەو میللەتە زیندەبچاڵ دەکەن! ئەوا بە گومان خۆیانیان خاوە وە ئەو هێکگەوتنە ئەوا ناگەیەنێت کە لە توانیاندا هەیە دەنگی زوەالی نەتەوەیکی "٤٠" میلیۆنی کپ بکەن بە خواست و مافەواکانیان، ئەو دەنگەی بە درێژای مێژوو هەوەی دەمکوت کردنی دراوە بە ئاگر و ئاسن لە لایەن دوژمنەکانی، ئەو دەنگەی لە قۆناغە جیاجیاکاندا سەرانی کوردیی بکرێگیراو خیانەتییان لەکردوو فەشتویانە بە بڕژەوەندیی، سەرەای هەموو ئەوانەش تا ئەمە ئەو دەنگە بە زوەالی ماوە و هەر دەمێنێ

-_____

سەرچاوە:

https://www.washingtonpost.com/world/national-security/trump-e

nds-covert-cia-program-to-arm-anti-assad-rebels-in-syria-a-move-sought-by-moscow/2017/07/19/b6821a62-6beb-11e7-96ab-5f38140b38cc_story.html?utm_term=.d0f6c2eff2ae

http://www.newsweek.com/us-ally-working-russia-iran-talks-assad-syria-721972

http://www.newsweek.com/us-cut-support-moderate-syria-rebels-improve-russia-ties-moscow-639762

http://www.newsweek.com/russia-not-us-calling-shots-middle-east-iran-iraq-646052

ڕێکخ‌وتنی "پوتین و ترامپ"، ئاس‌یەکی نادیار بە کورد! … ئاشتی ئیبراهیم ئ‌فەندی

مریکا و روسیا، لە نووسراوێکی فەرمیی دووقۆیید‌ا لە بەرواری ١١/١١/٢٠١٧، دا ڕایانگەیاند کە (چارەسەری جەنگ لە سوریا، بە هەزی سەربازیی ناکرێت، بەڵکو تەنها چارەسەر دانیشتنێ لەسەر مەزی گفتوگۆ و هەزە سەربازییە فەرمیی و گروپە چەکدارە نافەرمییەکان دەبێت لە سووریا بکشێننەوە. بە گوێرەی بڕیاری ماددەی ٢٢٥٤ ڕێکخ‌راوی نەتەوە یەکگرتووەکان کە لە بەرواری ١٨/١٢/٢٠١٥ دا ناسێندرا، دوای ڕاگرتنی جەنگ لە سوریا، هەڵبژاردنێکی دیموکراتیی ئەنجام بدرێت لە ژێر چاودێری "ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان" بە دەستنیشان کردنی سەرۆکی ئەو وڵاتە).

_____

واشینگتۆن و مۆسکۆ، لەو هەڵوێستەدا کەکن لە سەر مانەوەی "ئەسەد" لە دەسەڵات! سەرەڕای ئەوەی کە بە سەدان دەکیۆمێنت لەبەردەست نەتەوە یەکگرتووەکانەدا هەیە کە دەیسەلمێنێت "ئەسەد" چەکی کیمیاویی بەکارهێناوە دژ بە خەڵکی سیڤیل لە شارەکان لە سوریا! هەروها دیار نییە کە ئایا دوای تەواو بوونی جەنگ، "ئەسەد" وەک تاوانباری جەنگ دەدرێت بە دادگایی نەو دەوڵەتی؟ یان وەک سەرۆکێکی

دەستپاک و حاکمێکی عادل ماف و هەقی ئاوەی پەدەرەت دووبارە خەی هەبژێرە بە پەستی "سەرکایەتی"! یان ئایا "سوریا" بەجێدەهێەت و دەچێت لە وەاتیکدا وەک ملیاردێرێک لەگەڵ خەزانەکەی ژیان و گوزەرانی شاهانە بەسەر دەبات!؟
ئێران، دەستێکی باڵای هەیە لە فیتنە و گرفتکانی ناوچەکە. لە سەرەتای جەنگی دژ بە "داعش" "تاران" پشتیوانیی لە مانەوەی "ئەسەد" کردوە و دەکات وە درێخی نەکردوە لە یارمەتیدانی بە چەک و تەقەمەنیی و ناردنی هێزی سەربازیی و ساڵانە ب
ە سەدان میلیۆن دۆلار دەبەخشی بە "ئەسەد".

تاران، بە ئاشکرا پشتیوانیی لە "حزبوڵا" دەکات، کە لە ساڵی ١٩٨٠دا لە "لبنان" دروست بوو، لەو کاتەوە دژ بە "ئیسرائیل" کار دەکات. لەو چەند ساڵەی رابردووەدا "حزبوڵا" بووە بە هێزێکی چەکداری سەرەکیی لە ناوچەکە، لە بەرئیکدایە لەگەڵ "ئیران" و ساڵانە ٨٠٠میلیۆن دۆلاریانی بە بیوەتەوە. ئێران، ساڵانە ٧٠میلیۆن دۆلار دەدا بە رێکخراوی "حەماس". هەر دوو گروپی چەکدار لە جەنگی "سوریا" پشتیوانییان لە مانەوەی "ئەسەد" دەکرد، جگە لە بەشداری ڕاستەوخۆی سوپای پاسداران و پشتیوانیی "روسیا" بە ئەو مەبەستە. لەو ڕێککەوتنەدا هووون نییە کە ئایا "روسیا" بەردەوام دەبێت لە پشتیوانی کردنی "ئەسەد" و "تاران" و ئەو گروپە چەکدارانە و ئەوەی پەدەگوترێت "هیلالی شیعی" یان نا!؟

"تاران" و "مەسکۆ"، هیچ بنەچەکی کاتییان دیاری نەکردوە بە کشانەوەی ئەو هێزە چەکدارانەی کە لە نەو سوریادا هەن. لە میدیا بیانییەکان بەاوکراوەتەوە کە گوایە هەواگریی ئیسرائیلیی ئاماژەیان بەوەداوە کە بە سەتەلایت وێنەی "ئیران"یان گرتووە و هەنوکە خەریکی دامەزراندننی بنکەی سەربازییە لە نزیک شاری "دیمەشق". ئەو هێزە چەکدارانە تەنها (٢٠)کم دوورن لە سنووری ئیسرائیل لە هەندێک ناوچەدا تەنیا (٥)کم دوورن لە سنووری "ئیسرائیل"، لە کاتێکدا پێشوەخت ئیسرائیل داوای کردبوو کە "حزبوڵا و سوپای ئیران" دەبەت (٨٠/٦٠) کم دوور بن لە بەرزاییەکانی "جولان" و ئەو دووبیانەی کە شاری "دیمەشق" و "ئەلسویدە" دەبەستێتەوە بە یەک، بەام "روسیا" ڕێگری کرد لەو داوایەی ئیسرائیل و تەنها ڕازامەند بوو لەسەر دووری (٥)کم ئەو هیزانە لە سنووری ئیسرائیل. لە دەرئەنجامدا دەردەکەوەت ئەو ڕێککەوتنە دژگا ئاوڵا دەکات لە سەرهەدانی گرفت و کێشەی تر لە ناوچەکە بە تایبەتی لە نێوان "ئیسرائیل" و "سوریا/حزبوڵا".

ئیسرائیل، هەموو کاتێک بە ئاشکرا ددانی بووەدا ناوە کە موشەکەکانی ئیران و سوپاکەی بە مەترسی دەزانێت لەسەر ئاسایشی نیشتمانیی و نەتەوەیی خۆی، هەروەها نیگەرانی ئەوەیە کە ئیران پشتیوانی لە "حزبوڵا" بکات و بەرزاییەکانی "جولان" بکاربهێنێت بۆ هەڕەشەکردن لە کاتی چەند بوونەوەی گرژیەکانی لەگەڵ "سوریا" و "حزبوڵا". لە ئەنجامدا دەردەکەوێت کە ئەو هێڵکەوتنەی نێوان "ئەمریکا"و"روسیا"، هاوەن نییە کە لە توانایدا هەیە ببێت بە هەکاری سەقامگیر بوونی "ئاشتی و ئاسایش" لە ناوچەکە یان نا!

ئەردوغان، لە سەرەتادا کە گومبیستی ئەو بوو (ئەمریکا و روسیا) بە یاری کشانەوەی هێزە سەربازییەکانیان داوە، (ئەردوغان) بە شەرمی کەوتە دوان لە میدیاکان و گوتی "ئەوەی بەوای بووە کە چارەسەر بە هێزی سەربازیی ناکرێت، با خەی هێزە سەربازییەکانی لە سوریا بکشێنتەوە". بەڵام دوای کەبوونەوەی "رەجەب" لەگەڵ "پوتین"، تورکیا هەوەستی گەڕاوە بەرامبەر بەو هێکەوتنە، کە ئەمە ئاماژەیەکە ئەو هێکەوتنە دەبێت بگەڕێنەکانی بە دەی ئەو بێت، کە بگومان هیچ شتێک نییە بە دەی "رەجەب" بێت ئەگەر بەرژەوەندیی نەتەوەیی کوردی تیاددا دیاری کرابێت!
لەو هێکەوتنەی ئەمریکا و روسیا دا، دیار نییە کە هەژماریان کردوە یان نا بە هاوبەچوونی پارت و گروپە چەکدارەکانی کە بە سونی ناسراون لە ناوچەکە و "سعودیە و وەاتانی کەنداو و ئوردن و مسر" پشتیوانییان لە دەکەن، و هەر یەک لەو گروپانە لە ناوچەکە خەیان بە خاوەنی ناوچەیەکی جوگرافیای دیاریکراو دەزانن؟ هەروها لەو هێکەوتنەدا هاوەن نییە کە چارنووسی کەمە نەتەوەکانی نەو سنووری جوگرافیای "سوریا" ئایێندەیان چۆن دەبێت؟ نمونە نەتەوەی کورد.

لە سەرەتای دوو هەزارەکان، گەانکاری بنەڕەتی هاویاندا لە دەسەاتی کەمەک لە سەکە خوێنمژ و دیکتاتۆرەکانی وەاتانی "رەژهەاتی ناوەاست"، لە ئەنجامی گەانی بەرژەوەندیی و ئیکسپایەر بوونی ویست و خواستی زلهێزەکان بە ئەو جۆرە کەسایەتیانە.
زەرینەی سادە، خەکی سەر شەقام، لەو وەاتانە ئەو کات هیوا و ئاواتی زەریان لەسەر ئەو گەانکاریانەدا بینا کرد. چاوەوان بوون کە رووخانی ئەو دیکتاتۆرانە و هاتنی زلهێزەکان، کەتای بە ناسەقامگیریی سیاسیی بهێنێت و باری ئابووریی باشتر بکات و ژیانەکی پە لە بەختەوەریی و خۆشگوزەرانی فەراهەم بکات بە میللەتانی ئەو ناوچەیە! یەکەک لەو میللەتانە، نەتەوەیی "کورد"

بوو لە باشووری وڵات کە خوێندنەوەی بە دەخەکە وابوو کە ڕۆژی هاووناک هەڵهات و کۆتایی هێنا بە شۆڕشگێڕ و ژیانی پڕ لە نهامەتیی و سەرانی پارتی و یەکێتی بە جۆرێک سیاسەتییان کردو و پەیوندییە دڕاکییەکانیان ئیدارە داوە کە مسۆگەری هێنانە دی خەونی لەمۆژینەیان بێت کە ئاویش "ئازادی" و دیاری کردنی سنووری جوگرافیای کوردستانە!

ئەمە، هەمان ئەزمون دووبارە بێتەوە، "واشینگتۆن" و "موسکۆ"، دوای بە کوشتنەدانی ملیۆنان مرۆڤی بێتاوان، گەیشتوون بە قۆناغی دابەشکردنی پشک، لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەاست"دا بە تایبەتی لە "سوریا" و "عیراق". لە دڕئەنجامدا هاوون نییە کە چارنووسی میللەتانی سوریا چۆن دەبێت! سیستەمیی دەسەاتیی سیاسیی چ جۆر سیستەمێک دەبێت و چی کەسانێکی گەندەڵ دەهێنرێنە پشتاوو دەبن بە خاوەن دەسەات و خەهەدکەن لە دزی و بە پراکتیک کردنی بەدەوشتی وەک (عیراق) ی ئەمڕۆ ئاسا!
لە ئەنجامی شەڕفرۆشتن و گرفتەکان و تەماح و بەرژەوەندییەکانی زلهێزەکان لە سەر ئاستی دنیا و وڵاتانی ناوچەکەی وەک "تورکیا و ئیران" و هەڵگیرساندننی جەنگ، نەتەوەی کورد، دووچاری نەهامەتیی و سەرگەردانیی بوو، لە هەمان کاتدا وەک هێزێکی چەکداری کارگەر بەشدار بوو لە جەنگی دژ بە "داعش" و خاوەن شەهید و قوربانییەکی زۆرە، بەاڵم لەو هەلومەرجەدا هاوون نییە کە ئایا چارنووسی نەتەوەیی کورد لە "سوریا" ئایندەی چۆن دەبێت؟ وە ئایا هەژمار دەکرێت بە گوتە و خواست و ئارزووەکانیان!؟ یان نا؟

کوردە وریا بە، "ڕوسیا" چاڵ هەدەکەنێت!؟ … ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

ڕوسیا، بە پشکانی ئامانجە ئابووریی، سیاسیی و سەربازییەکانی لە ڕۆژهەاتی ناوەاستدا مەبەستیەتی ببێت بە تاکە هێز کە هەموو دژەکان لە ژێر چەتری خۆیدا کۆبکاتەوە. چاودێرانی سیاسیی پێیان

وایە هەنوکە "روسیا"، پەیوەندییە دیبلوماسییەکانی بە شێوەیەک پیادە کردوە کە خەریکە دابڕێت تاکە زلهێز لە ناوچەکەدا کە سووکی وەاتانی ئەو ناوچەیەی لە فەلەکیی خێیدا دەخولێنێتەوە و بە ئاسانی دەستی "روسیا" لە هەموو رووداوەکان، رێککەوتنەکان و گرفتەکاندا دەبڕێت.
سەرکەوتنی پەیوەندییە دیبلوماسییەکانی "روسیا" لەگەڵ سووکی ئەو وەاتانە بە خرایی نییە، بەڵکو،"روسیا" خوێندنەوەی بە بارودۆخەکە کردوە و میدیا و هێزی ئابووریی و سەربازیی روسی بە ئەو مەبەستە خستێت گەڕ بە ئەوەی کاردانەوەی زیاتری هەبێت لەسەر دەستەکانی لە رژهەڵاتی ناوەڕاستدا. لە دەرئەنجامدا هەنوکە تێبینی دەکرێت کە پەیوەندیی "روسیا" لەگەڵ ئیران، تورکیا و ئیسرائیل و سوریا و چەند وەاتەکی تر باشە وە "روسیا"، دوور نییە لە داهاتویەکی نزیکدا ببێت بە ناوبژیوان لە نێوان سوریا و ئیسرائیل!
لە سەرتای هەڵگیرساندنی جەنگ تا هەنوک کە بە شەش ساڵ دەچێت، سووریا کاول بوو بە ملیۆنان خەڵکی بێتاوان بوون بە قوربانی و دەربەدەر بوون بەهۆی "روسیا" نەیهشت هاوڕێ دێرینەکەی کە "ئەسەد"ە بروخێت. پلە یەکی خوازەکانی روسیا مانەوەی "ئەسەد" بوو لە دەستپێکات، وەک کەسێک کە دەستاتەکانی بەکاردەهێنێت بە پارێزگاری کردن لە بەرژەوەندییەکانی "روسیا" لە ناوچەکە.

پاراستنی "ئەسەد" تەنیا پێویستی بەوە نەبوو کە "رووسیا" دژ بە "ئەمریکا" بوەستێت، بەڵکو پێکانی ئەو مەرامە پێویستی بەوەش هەبوو کە رووسیا هووبەووی چەند گروپێکی تر ببێت وەکو "ئێلنوسرە و ئێلقاعیدە وە ئەو گروپە چەکدارە میانەوانە کە ئەمریکا یارمەتی دەدان و مەشقی سەربازیی پێ دەکردن". ئەوە لە کاتێکدا بوو کە لە سەرتای جەنگی دژ بە "داعش" "ئەسەد" تەنیا ٢٠% تا ٢٥% لە خاکی سوریای لە ژێر دەستاتدا بوو. روسیا روخانی "ئەسەد"ی پێش تەواو بوونی جەنگی دژ بە "داعش" قبوڵ نەبوو بەهەی ئەوەی لە سەرتای جەنگەوە "روسیا" لە ڕیگەی پاراستنی "ئەسەد" هێز و هەیمەنەی خەی پیشانی دەوروبەر دا و بە رووخانی "ئەسەد" غروری "روسیا" دەووشا، لەگەڵ ئەوەی کە رووبەڕووبونەوەی خەونی "روسیا" زۆر لەوە گەورترە کە تەنیا پارێزگاری لە مانەوەی "ئەسەد" بکات و تەنیا چاوی بڕیبێتە "سوریا"!
روسیا، بە درێژایی مێژوو پلانی داشتووە بە بەرژەوەندییە سیاسیی، ئابووریی و سەربازییەکانی لە دنیای سێیەمدا. بە ئەو مەبەستە لەسەر دوو ئاست کاری کردوە، یەکەم، لەسەر ئاستی بەکارهێنانی

نەتەوەکان لە رێگەی کەنتڕۆڵ کردنی جوڵانەوە سیاسییەکانیان بە رێگەی سەرکردەکانیان. دووەم، لە رێگەی پروپاگەندە کردن بە "ئایدۆلۆژیایەکی فکری سیاسیی فەلسەفی" تایبەت بە پشتبەستن بە فکر و ئۆزمونی "مارکس و لینین"ی، بە گروپ کردنی خەڵک و کەکردنەوەیان و دروست کردنی ئەحزابی وەکو "ئەحزابی شیوعی" وەک پارتێکی عەقائیدی و ناساندنی بە نەو پێکهاتەکانی نەو کۆمەڵگەی دنیای سەیەم و گرتنی جەوهەکە بە دەستی خۆی لە رێگەی کەنتڕۆڵ کردنی سکرتێر و کەسایەتی یەکەمی ئەحزابی شیوعی لە جیهانی سێیەمدا.

گومانی تیاددا نییە "روسیا" لە وڵاتانی سەرمایەداریشدا هەوێیداوە بە دامەزراندننی ئەحزابی شیوعی بەنام بەهەی بارودۆخی سیاسیی و ئابووریی ئەو وڵاتانە و بوونی دەسەڵات و سیستەمیی دیموکراتی سەقامگیر، "روسیا" نەیتوانیوە سەرکەوتوو بێت لە بکارهێنانی ئەو پارتانە بە بەرژەوەندیی خۆی تا ئاستی پێویست وەکو وڵاتانی " ئەمریکا، ئوستڕالیا، بریتانیا" و دیان وڵاتی تر. هەروها "روسیا" سەرکەوتوو نەبووە لە دەستتێوەردان لە کاروباری ناوخۆی ئەو وڵاتانەی کە توانیویانە لەسەر پێی خۆیان ڕابوەستن و خاوەن دەسەڵاتی سیاسیی ئابووریی سەقامگیر بن نمونە وەک "چین" و "یابان".
مەسکۆ، لە جیهانی سێیەمدا تا رادیەکی باش توانیویەتی بە مەرامە سیاسیی و ئابووریییەکانی بگات، بەهەی باری نەڵباری ئەو میللەتانە و هەژاری و جەنگ و بوونی حاکمی دیکتاتۆر و ناجێگیری سیستەمی دەسەڵات، زەمینە زیاتر لەبار بووە بە "روسیا" کە بتوانیت خۆی لە کاروباری ئەو میللەتانە هەڵقوتینێت و سوومەند بێت لە سامانە سروشتییەکانی ئەو وڵاتانە و بەکارێنانبهێنێت بە بەرژەوەندییەکانیان نمونەی زیندوو وەک "ئەفریقا" و "ڕهەڵاتی ناوەڕاست".
روسیا، بەهەی شوێنی جوگرافیا و هاوسنووری لەگەڵ ڕژهەڵاتی ناوەڕاستدا و بوونی ناسەقامگیری سیاسیی و ئابووریی و بوونی شێوەی مەدەنیی و دەسەڵاتداری دیکتاتۆر لەو ناوچەیەدا زەمینەیەکی لەباری ڕەخسانەوە بە روسیا کە بە خۆنە ئابووریی، سیاسیی و سەربازییەکانی لەو ناوچەیەدا کاربکات و هەوڵبدات دەستی بگات بە خاڵە ستراتیژییە جوگرافییەکانی ئەو ناوچەیە بە نمونە "دەریای ڕەش".

بە زیاتر لە سەدەیەک دەچێت "روسیا" لە ڕژهەڵاتی ناوەڕاستدا بە بەرژەوەندییەکانی یاریکەرێکی باش بووە و دەستێکی باڵای هەبووە لە

چاپ هەڵکەندن بە میللەتانی ناوچەکە، تا دێگات بە هەموو ئەحزابە شیوعیەکانی ئەو ناوچەیە کە دەست و لایەنگری سڤیەت بوون و متمانەی خەیانیان پێ بەخشیبوو بەوەی کە "روسیا" دژی ئیسرائیل، دژی ئیستعمار، دژی نەتەوە پەرستییە، دژی ئایین و خورافیاتە، دژی سەرمایەکە دیکتاتۆرکانی ناوچەکەیە وە بە هەڵگرتنی دروشمی بریقەداری وەک بەرەو "سۆشیالیزمی و کۆمۆنیستی و بونیاتنانی دیکتاتۆریەتی پرولیتریا" و دژ بە سەرمایەداری دا فەیوی دابوون و ئەوانیش بە گژ سەدەک و دەسەڵاتدارە دیکتاتۆرکاندا دەچوون، کە لە دڕندانەجامدا بە هەزارانیان لە ژێر ئەو دروشمەدا لە سێدارە دران و "روسیا"، ئاوەکیی لێنداوە!
مەسکە، لە پێناو بەرژەوەندییەکانی، لە دنیای سیەمدا دەستکی باڵای هەبووە لە دروست کردن و بە قەبە کردن و بە جەماوەر کردنی" ئەحزابی شیوعی" بە تایبەتی لە ناوچەی رژهەڵاتی ناوەڕاستدا. دواتریش وەک فشار ئەو هەڵە جەماوەرییەی بەکارهێناوە بەرامبەر بە دژەکانی بە سەپاندنی مەرجە ئابووریی، سەربازیی و سیاسییەکانی، ئینجا کە ئەمەی بە چەتە سەر پشتی لەو هەڵە جەماوەرییە کردووە بە دەستی هەمان دیکتاتۆرکانی ناوچەکە بە قەلاچە کردنیانی داوە، وەک "حزبی شیوعی عیراقی، حزبی شیوعی میسری، حزبی شیوعی سودانی، حزبی شیوعی لیبی، حزبی تودەی ئیرانی، حزبی شیوعی لیبی حیزبی کۆمۆنیستی تورکی" بە دەیان ئەحزابی شیوعی تری وەتانی ناوچەکە!

روسیا، یاری بە چارەنووسی وەڵات و نەتەوەکانی تریش کردوە لە ناوچەی رژهەڵاتی ناوەڕاست نمونە "کوردستان"ی داگیرکراویش یەکێک بووە لەو وەتانەی کە "روسیا" قسوری پێنەکردوە لە یاریکردن بە چارەنووسی بزوتنەوە سیاسییەکانی و خواستە نیشتمانیی نەتەوەییەکانی، دامرکاندن و بەرەو هەدەر بردنی شۆشەکانی. ئەزمون و مێژوو پەمان دەڵێن یەککەوتوە کە "روسیا" هەکاری سەرکی بووە لە دامرکاندنی بزوتنەوەی رزگاری خوازی کورد نمونە "کەماری مهاباد" و "هەککەوتنی ١١ی ئازاری ١٩٧٠".
هەنوکە، چاودێرانی سیاسیی لە سەر ئاستی جیهان، شکرەوە سیاسییەکان پەیان وایە کە "روسیا" توانیویەتی لە رژهەڵاتی ناوەڕاستدا پەیوندیە دیبلوماسییەکانی بەرەو پێشەوە ببات کە لە ئێنجامدا پەگەی بەهێز بووەو وە دوای تەواو بوونی جەنگی دژ بە "داعش" هەوڵەدا مەرجی خەی بسەپێنێت. کە بگومان کوردیش یەکێکە لەو نەتەوانەی کە لە ناوچەکە کە چارەنووسی دەکەوتە ژیر دەستی "روسیا"! وە پێش وەخت "روسیا" لەگەڵ نەیارانی "پرسی کورد" دەستە!

لە دەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە بەکارهێنانی کارتی " روسیا" و ئاماژەدان بە "ئەمریکا" لە هەڵبژاردنی ئەو بەرێیە وەکو فشارێک بە دەستکەوت و سەپاندنی مەرج بەسەر "ئەمریکا"دا هێنوکە ئەو خوازە لە قەبارە و ئەندازەی پارتە کوردییەکاندا نییە بە تایبەتی لە باشووری وڵات، وە ئاشکرایە کە "روسیا" هێنوکە و لە ئایندەش بەرژەوەندییە ئابووریی و سەربازییەکانی لە چاوی عەبادی، ئەسەد، روحانی و ئەردوغان دا دەبینێت.

_____

سەرچاوە:

http://iiss.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/05679327908457338#.WgOYX0lrzs0/

The Soviet union in the international system of the 1980s

Foreign relations of Russia

http://www.businessinsider.com/russia-middle-east-strategy-explained-2017-10?IR=T

https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-10-03/putin-is-now-mr-middle-east-a-job-no-one-ever-succeeds-at

http://crhsgg-studentresources.wikispaces.umb.edu/file/view/Alzaabi%2C+NouraDemocracy+in+MENA_NouraAlzaabi.pdf

http://www.theisraelproject.org/episode_46_a_cold_war_in_a_simmering_middle_east?gclid=EAIaIQobChMIo_-X0q2w1wIVVyQrCh3iGwHUEAAYASAAEgKM-PD_BwE

ئەمریکا پشتی لە کوردە بەرەکانی خۆری ئیرانیش لە ئاوابوونە!؟ ... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

عیراق، عیراقی تورکیا و ئیران نییە، ئەوەی هێنوکە باڵا دەستە لە عیراق تەنیا ئەمریکایە کە هێزی سەربازکی و بەیاردەری یەکەمە لە چارنووسی عیراق. ئەمریکا بە تورکیا و ئیران، خوێنی

ئەمریکییەکانی نەشتوە لە سەر خاکی عیراق و سووریا تا دەستاتدارانی ئیران بە ئاشکرا لە میدیاکان ڕایبگەیەنن کە ئەوان مەبەستیان تەنیا سەپاندنی هەیمەنەی ئیران نییە لە عیراق، بەڵکو ئەوان چاویان لە دەرامەتی بیرەوتەکانی ئەو وڵاتیە بە تایبەتی دەرامەتی نەوتی باشووری کوردستان.

ئەمریکا، لە عیراق و ڕۆژهەڵاتی ناوەاستدا پلان و ستراتیژیەتی ئەمریکی هەیە، کە لە خزمەت سیاسەت و بەرژەوەندیی هیچ زلهێزێکی ناوچەیی وەک ئیران و تورکیا کار ناکات. بەو مەبەستە بە پێکانی مەرامە سیاسیی و سەربازیی و ئابوورییەکانی، ئەمریکا لە هەر وەستگەیەکی تایبەتییدا کەمێک کەسایەتی و پارت و حکومەتی ناوچەکە وەک ئامراز بەکاردەهێنێت بەڵام لە قۆناغێکی تر و وەستگەیەکی تردا هەڵبژاردەکانی بە کردن بە ئامراز گۆڕانیان بەسەردادێت و ئاگەر هەنوکە ئەمریکا بە هەندە مەرامی تایبەتی نزیکبوونەوەی هەبێت لەگەڵ سەرانی تورکیا و ئیران ئەوا لە هەمان کاتتدا لەسەر سەدان بابەتی چارەنووسازی تر دژ بە هەر دووکیانە بە تایبەتی لە سەر دەرامەتی نەوتی عیراق و سووریا و سەپاندننی هەیمەنەی سیاسیی و سەربازیی و ئابووریی تر لە ناوچەکە.

ئەمریکا خوازیار نییە هیچ زلهێزێکی ناوچەیی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەاستدا بە قەبەیی و زەبەلاحی بەمەنتەوە بە تایبەتی "تورکیا و ئیران" وە هەوەبدەن پەلوپۆ بهاوێژن و دەستاتکانیان فرەوانتر بکەن لەوەی کە ئیستا هەیە کە لە ئەنجامدا ئەوەندە بەهێز بن" ئیمپراتۆریەتی عوسمانی و فارسی" دووبارە ببەتەوە و بتوانن لە ناوچەکە جگە لە سوپای فەرمیی ئیمپراتۆریەتەکەیان، ببن بە سەرکی سەددان گروپی تیرۆرستی تر و بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا بخەنە مەترسی و ئەمریکا دەرقەتیان نایەت. لە ڕۆژی پێنجشەمەی رابردوو لە چاوپێکەوتنکدا لە موئەسەسەی بەرەنگاری کردن لە دیموکراتیەت، مایک بومبیو بەڕێوەبەری "سی، ئای، ئەی" ئەمریکی ڕاگەیاند " ئیران کاردانەوەی ڕاستەوخۆی هەیە لەسەر کەمێک گروپی وەک حزبوڵای لبنانی، هوتسی یەمەنی و میلیشیای شیعی وە ئەمە کاردانەوەی ڕاستەوخۆیان هەیە لە باکووری عیراق" وە مایک ئاماژە بەوە دەکات کە دەبێت " وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەبێت کەسپ و تەگەرە بخەنە پێش ئیران و ڕێگری بکەن لەوەی کە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەاستدا موغامەرات بکات".
لە دەر ئەنجامدا دەردەکەوێت ئەمریکا وای دەبینێت کە چەندەک ئەو دوو وڵاتە بچووک ببنەوە ئەوا زیاتر لە بەرژەوەندیی وڵاتەکەی

ئەوانە.

بە دەستکەوتاو کردنی ئیران لەگەڵ چەند سەرکردەیەکی خەڵکی کورد لە عیراق مانای ئەوە نییە ئیران دەتوانێت بەرەنگاری هێز و بەرژەوەندییکانی ئەمریکا بێت لە ناوچەکە. ئەمریکا و دنیا زانیارییان هەیە دەربارەی ئەوەی کە ئەو چەند سەرکردە خەڵکە تا سەر ئەسقان لە گەندەڵی گلەکەیان مسۆگەر نەکردوە و نوێنەرایەتی میللەتی کورد ناکەن لە باشوور، هەروها لە سروشتی میللەتی کورد گەیشتون کە ئەو سەرکردە خەڵکانە ناتوانن لە نیو میللەتی کورددا گروپی وەک حزبوڵا، حەشدی شەعبی و هویەتس بە ئیران دروست بکەن بەهەی ئەوەی خواز و داواکاری میللەتی کورد خواز و ئامانجی نیشتمانیی و نەتەوەیین نەوک ئاینیی و مەزهەبی.

پلانی ئیدارەی ئەمریکا دوو خاڵی سەرەکی هەیە کە بەتە جیگە نیگەرانی ئەمریکا کە هەنوکە لە سروبەندی کەتای جەنگی داعش دا کە فەکەیسی خەی خستەتە سەری بە پلەی یەکەم کەشەی "کەریای باکوور" و ئیران بە تایبەتی "هەکەوتنی ئەتەمی نەوان ئەمریکا و ئیران". کە ئیدارەی ترامپ لە یەکەم رۆژی کاربەدەستبوونیان نیگەرانی خەیان ئاگەیاند بەرامبەر بەو هەکەوتنە و دەسەاتدارانی ئیران ئەو ئاستییە باش دەزانن.
تورکیا، ئەمرە ئەگەر لە رێگەی ماڵی بارزانی توانیبەتی هەندێک لە پلان و نەخشە گەاوکانی دژ بە نەتەوەیی کورد بخاتە بواری کار پێکردن وە لە هەوڵی بە کەمەە بە کوشتنەدانی نەتەوەیی کورد بێت و چەند تورکمانێکی نەو کوردستان بکا بە بیناغەی داکوتانی دەسەاتانەکانی و چەسپاندنی بە سەرخستنی بەرژەوەندییە سەربازیی و ئابووریێکانی و دژایەتی کردنی نەتەوەیی کورد و مافە ئەواکانی وە هەوڵدان بە پانتاو کردنی سنووریی جوگرافیای تورکیا لە ئەگەری دارشتنەوەی سنووری جوگرافیایی رۆژهەەاتی ناوەاست لە لایەن زلهێزەکانی دنیا بە تایبەتی لەلایەن ئەمریکا و تەقەلاکانی لە ئەستاوە بە دەستکەوت و پشک لەو داشتن و دابەش کردنە، ئەوا بگومان خەیالی خاوە! ئەگەر نەتەوەی کورد لە باشوور نەبێت بە خاوەنی نیشتمانی خەی ئەوا بگومان ئەو سەردەمەش بەسەرچووە کە تورکیا مرغی لەخشبکات و زلهێزەکانی دنیا ئەو هەلە بە تورکیا برەخسێنن و ببێت بە خاوەنی پارچەیەکی تری کوردستان!

ئیران، هەنوکە بە کەینی خەزانی تاەبانی و دارودەستکانیان، بردنی تاجگولەنە بە سەر گەەکەی "تاەبانی" ، هەەشتنی ئیمکانات لەبەردەم خەزانی تاەبانی و چاوپۆشی کردن لە گەندەڵی و دزینی

نەوتی کوردستان و بە تەنکەر ناردن و تێپەراندنی بە نەو خاکی وڵاتەکەیدا، بەڕێندان بە "هێرش و کوژکان و زۆر مافی خەزورانی" کە لە دوای شکستی دژ بە کورد لە بەرواری ١٦/١٠/٢٠١٧دا توانای ئەوی هەیە باشوور بکات بە دوو هەرێم و ئەوان بە حاکمی ئەو پارچەیە بهێنێتەوە. ئەوا ئەو بەچوونە لە خەخەتاندن بەولاوە هیچی تر نییە هەموو ئاماژەکان دەریدەخەن کە خەری کەماری ئیسلامیی ئیرانی لە ئاوابوونە. قسەکەری فەرمیی ئاسایشی نەتەوەیی ئەمریکا لە چەند میدیایەکدا دەڵێت " لە زیاتر گرژ بوونەوەی ناکۆکییەکانی ئەو دواییەدا براوە تەنیا هەزی تونددەوی داعش و هەزی پاسەوانی کەماری ئیسلامیی ئیرانە، کە هەموو لایەک پشتیستە رێگری لەو ئەنجامە بکەین". هەروها وەزیری دەرەوەی ئەمریکا رێکس تێلرسن لە میانی کۆنگرێکی هاوبەشدا لەگەڵ وەزیری دەرەوەی سعودییە رایگەیاند" ئەگەر عێراق لەژێر هەیمەنەی ئێران دەرنەچێت تووشی کێشەیەکی گەورە دەبێت".

_____

سەرچاوە:

https://www.cnbc.com/2017/10/22/us-pushes-saudi-arabia-iraq-on-united-front-to-counter-iran.html
https://www.cnbc.com/2017/10/19/us-can-make-it-harder-to-do-business-with-iran-cia-chief-mike-pompeo.html
http://dailycaller.com/2017/10/19/cia-director-confirms-iranian-revolutionary-guard-corps-commander-was-in-kirkuk/
https://www.voanews.com/a/fears-iran-is-could-be-big-winners-clashes-kirkuk/4074887.html

---

نیگەرانی ئەمریکا و گشتپرسی باشوور! … ئاشتی ئیبراهیم

ئۆفێندی

ئەمریکا لە ساڵی ٢٠٠٣دا کاتێک کە "سەدام"ی پێت کرد و دواتر بە فەرمیی داگیر کردنی عیراقی ڕاگەیاند، ئەو هەوەستەی ئەمریکا بە بەرژەوەندییە ئابووریی و سەربازییەکانی خۆی بوو وە بەڵایەوە گرنگ بوو کە لە ناوچەی ڕژهەڵاتی ناوەاستدا هەیمەنەی خۆی بسەپێنێت. واتە ئەمریکا ئەو ماندووبوونەی بە ڕزگار کردنی گەلانی عیراق یان بەرژەوەندیی نەتەوەیی کورد ئەنجام نەدا وە بە ئەوە نەبوو کە ئیران ببێت بە حاکمی عیراق و تورکیا بە بە ماندوو بوون لە شیلاوەکەی هەڵنەشێ!
دوای کەوتنی بەهاری ساڵی ١٩٩١ بە تایبەتی دوای ئەوەی ئەمریکا ڕژێمی بەعسی ڕووخاند لە ساڵی ٢٠٠٣ وە، لەو کاتەوە گوتە و دەسەاتی ئیران لە دەستوەردانی کەش و ڕووداوە ناوخۆییەکانی عیراق بووە بە دیاردەیەکی زۆق. هەر کەسێک بە سەکی کەمار و سەرۆک وەزیرانی عیراق دەستنیشان کرابێت پێشوەخت و پێش هەبژاردنەکان ڕەزامەندی ئیرانی بە وەرگیراوە، وەکو "جەلال تاەبانی، فوئاد مەعسوم، مالکی و عەبادی".

زەرن ئەوانەی کە پێیان وایە زەری ڕۆژهەڵاتی شیعە لە عیراق و بەهەزی هەستی مەزهەبی لە لایەن ئەو پێکهاتەیە هەکاری وابستە بوونیانن بە ئیران کە وەک وەاتێک لە ناوچەکەدا بە سەکێک و دەمەاستی شیعە ناسراوەو هەوەدا بە سەرکەوتنی ئەو مەزهەبە لە ململانێی نێوان شیعە مەزهەب و سوننە مەزهەب دا. ئەم بەچوونە ڕەنگە ەاستی تێدا هەبێت بەاڵم هەموو شتێک نییە!

بە ئیران مەسەلەکە تەنیا بەوا بوون بە مەزهەبێکی دیاریکراو نییە، مەسەلەی ئابووریی و بەرژەوەندیی و سەپاندنی هەیمەنە و دەسەاتی ئیران لە ناوچەکە دا گرنگە وە پاراستنی پێگەی ئیران وەک زلهێزێکی ناوچەیی بە ئەوان جێگە مەبەستە، ئەمە لوبی مەسەلەکەیە. بە پێکانی ئەو مەبەستە ئیران هەستی شیعە مەزهەب بەکار دەهێنێت بە دروستکردنی پێگەی جەماوەریی لە عیراق. بە سەلماندنی ئەو ەاستییە ئێگەر ئاوەک لە "هەڕەم" بدەینەوە دەبینین ئیران بە ئەندازەی ئەوەی لە ناوەاست و باشووری عیراق دەسەات و گوتەی هەیە لە کوردستان دە ئەوەندە، لە کاتێکدا میللەتی کورد کەشەی مەزهەب و ئاینیی نییە کەشەی کورد کەشەی نیشتمانیی و نەتەوەییە.

لە دوای "جەنگی کەنداو" و بە تایبەتی لە ساڵی ٢٠٠٣ وە ئەمریکا

راستەوخۆ بوو بە لایەنکی کارگەر لە بەلادا خستنی کێشەو رووداوە سیاسیی و سەربازییەکان لە عیراق. بە ئەو مەبەستەکات و پارەیەکی زۆر و ماندوو بوونیکی بەهاوتای خستە گەر. ئەمریکا ئەو هەوڵانەی بە ئەوە نەبوو کە ئیران و تورکیا سنووریان بە ئاواڵا بکرێت و ببن بە حاکم و دەسەڵاتدار و دەماست لە عیراق و توانای ئەویان هەبێت زۆربەی سەرانی پارتە سیاسییەکان لە فەلەکی خۆیاندا بخولێنەوە. ئەم خاڵە بە ئەمریکا مایەی نیگەرانییە و فشەڵی خۆی تیاددا دەبینێت!

گێشە کردنی دیاردەی گەندەڵی سەرانی پارتەکان و کەسایەتییە عیراقییەکان دوای کەنتەڵە کردنی عیراق لە لایەن ئەمریکا وەک دزی، خۆ دزاوەماند کردن و هەنانە پێشە هاوسەر، کوڕ و خزم وکەسییان بە کاییەکانی دەسەڵاتی نێو حکومەت و نێو پارتەکان، بە گومان ئەمریکاش ئەم دیاردانە تەبیعی دەکات بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا تا کاتی پەویست بەکاریان دەهێنێت بە گوێرەی قۆناغی پلان و ستراتیژییەتی نیشتمانیی و نەتەوەیی خۆی. هەروها گەندەڵی کەسایەتی و سەرۆک پارتە سیاسییەکان لە دوور و نزیک زەرەری نییە بە بەرژەوەندیی ئەمریکا وە کاردانەوەی نابێت لە سەر ناوبانگی ئەمریکا. مەسەلەی هەڵبژاردنی سەرکردەی خاوێن پرنسیپ و بەها بەرزەکان یان دەسەز بە پرسی نیشتمانیی و نەتەوەیی عیراق یان پرسی کورد سەنگی مەحەک نییە بە مسۆگەر کردنی پشتیوانی ئەمریکا. لە لایەکی تر ئەمریکا تا هەنوکە کات ناکوژێت بە پەروەردە کردنی ئەو کەسانە و میللەتانی ئەو ناوچەیە، ئەمریکییەکان تەنیا کات دەدن بە ئاهەنانی سەربازیی و بەکارهێنانی ئەو سەرمایە مرۆییە لەو ناوچەیەدا وەک هێزی زەمینی پیادە و کردنی بە کەوا سووری بەر لەشکر لە شەڕکانی دژ بە داعش دا.

ئەمریکا پلان و ستراتیژیەتی بە کەنتەڵە کردنی عیراق و ناوچەکە تەنیا بە ئەمڕۆ نییە، بەڵکو دەیەوێت بە ئایندەش عیراق هەر لە ژێر کەنتەڵەی خۆیدا بێت. ئەمریکا دەرک بەوە دەکات کە ئیران و تورکیا دوو زلهێزی ناوچەیین و ئاجەندای تایبەتیان هەیە کە عیراق بکەوێتە ژێر دەسەڵاتی ئەوان، بە ئەو مەبەستە هەر دوو لایان لە هەوڵی ئەوەدان کە دەسەڵاتدارانی هەرێم و کەمە نەتەوەکانی نێو عیراق بە ئەو مەبەستە بەکار بهێنن.

تورکیا مەبەستیەتی لە هەرێم دەسەڵاتی تەواوی هەبێت نەک تەنیا بە مەسەلەی دەسکەوتی ئابووریی بەڵکو بە لادان و دژاییەتی کردنی یەپەگە و پەکەکە، هەوەدان بە تەکدانی هاوپەیمانییەتی نێوان

"پارتی یەکێتی دیموکرات" و ئەمریکا.

ئیدارەی ترامپ، لە سەرەتای کار بەدەستبوونیان لە کێشکی سپی، لە چەند خاڵێکدا "پلانی پارێزگاری کردن لە ئاسایشی نیشتمانیی و نەتەوەییان" داشت، وەکو سیاسەتییان بەرامبەر بە ئیران و ددانیان نا بەوەی کە ڕێککەوتنی ئەتەمی نەوانی ئەمریکا و ئیران کە لە کاتی ئیدارەی "ئۆباما" دا واژۆی لە سەر کرابوو لە بەرژەوەندیی ئاسایشی نیشتمانیی و نەتەوەیی ئەمریکا دا نییە و"ترامپ" هەر زوو لە وتارکانیدا ئاماژەی بە نیگەرانی وەاتەکەی دا بەرامبەر بە دەستەاتی ئیران لە ناوچەی ڕژهەاتی ناوەاستدا. مەسەلەیەکی تر مەترسی کەیای باکور بوو کە هەنوکە پەیوەندییان لە خراپترین قۆناغدایە لەگەڵ ئەمریکا. کێشەیان لەگەڵ رووسیا و مەترسیەکانی. جەنگی دژ بە داعش و دژایەتی کردنی "ئەسەد" لە سووریا، ناتەبایی لەگەڵ تورکیا و گۆشەکردنی ئابووری "چین" و گەلەک بابەتی تر.

ئەمرۆ لە عیراق هەر هەنگاوێک کە لە چوارچێوەی "پلانی پارێزگاری کردن لە ئاسایشی نیشتمانیی و نەتەوەیی" ئەمریکا دا دەربچێت، یان ببێتە هۆکاری دروست کردنی کەسپ لە بەردەم بە ئامانج گەیشتنی ئەو پلانە دارێژراوە، بگومان ئەمریکا پشتیوانی ناکات.

ئەمریکا بە دژایەتی کردنی ئیران و تورکیا بەرژەوەندیی لەوەدایە کە کێشە و گرفتی نێوان سوننە و شیعە و عەلەویەکان لە پەرەسەندندا بێت وە خاڵی هاوبەش دروست نەبێت لە نێوانیان کە ببێتە هۆی یەکگرتنیان. ئەمریکا دەرک بەوە دەکات کە یەکێک لەو مەسەلانەی کە هەموو لایەکیان لەسەری کێک دەبن و یەک دەگرن مەسەلەی "پرسی کورد و سەربەخۆیی نەتەوەی کورد" لە ژێر دروشمی پاراستنی یەکێتی عیراق و پاراستنی ئەمن و ئاسایشی ناوچەکە. لە دەرئەنجامدا ئیران دەستەاتی لە جاران زیاتر دەبێت لە عیراق، تورکیا لە هەرەم وە خاڵی هاوبەش و نزیک بوونەوە دروست دەبێت لە نێوان عیراق، سوریا، تورکیا و ئیران. کە ئەمریکا نایەوێت ئەوە روو بدات ئەمەش هۆکاری ئەوەیە کە ئەمڕۆ ئەمریکا نیگەرانی خەی دەردەبی بەرامبەر بە ئەنجامدانی "ریفراندەم" و دەستەاتدارانی باشووری وەات.

لیستێکی تر، دژ بەکی تر! … ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

قەوارەیەکی سیاسیی تر لە باشوور دروست بوو! بە گوێرەی ئاماژەی میدیا کوردییەکان جەنگری دووەمی سکرتێری گشتی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان قەوارەیەکی نوێی بە هەڵبژاردنەکانی داهاتوو تەمارکرد. بە ناونیشانی " هاوپەیمانیی بۆ دیموکراسیی و دادپەروەریی".
لە دنیایی مەدرن و لە ژێر سایەی سیستەمیی دیموکراتی لە دەوڵەتێکی سەربەخۆیی سەقامگیر بووی خاوەن کیان، خاوەن سوپای فەرمیی و ئابووریێکی بێناغە پتەوی دارشژراو دا، سەرهەڵدانی پارت و تەیاراتی سیاسیی جیا کە ڕەنگدانەوەی بۆا و بیروبۆچوون و عەقیدەی جیاوازت و بە هاقرکە بە مەبەستی زیاتر گۆڕە پێدانی کەمەگە و وەڵات بێت ئەوا ئاساییە و هەرگیز زەرەری نابێت. بەڵام ئەزموونی گەلان و مێژوو پێمان دەڵێن کە "یەکگرتن" یەکێکە لە کلیلە سەرکەیەکانی کردنەوەی دەرگەی سەرکەوتن بە وەاتێکی داگیرکراو و نەتەوەیەکی ژێر دەستی وەک نەتەوەی کورد. بۆیە دروست بوونی لیستێکی تر بە بارودۆخی کوردستانی ئەمرۆ لە زیان زیاتر هیچی تری لێ شین نابێت.

مێژووی ئینشیقاقاتی نێو پارت و سەرکردەکانی باشوور سەلماندویانە کە پاش جیابوونەوەی ئەو سەرکردانە لە یەکتر کۆشکانی نەوانیان قورتر بووە و دوژمنایەتیێکی سەختر لە جاران لە نەوانیاندا سەری هەڵداوە وەکو دوژمنایەتی نێوان بارزانی و تاڵەبانی کە باجێکی بریتیبوو لە خوێنی هەزاران هەزار گەنجی کورد. جیابوونەوەی سەرانی حسک و پاسەک لە یەکێتی بە هەمان شێوە. جیابوونەوەی باڵی ڕەفەرمی نێو یەکێتی و دروستکردنی "بزوتنەوەی گۆڕان" پێیوەندیی نێوان "تاڵەبانی و نەوشەروان"ی گەیاندە خراپترین ئاست و گەیشت بە ئادیەک هەر دوو لا ئەبانی هەڕە و خیانەتە سیاسییەکانیان بە مل یکتردا ساغ دەکردەوە! ئەنجامی گرژی نێوان هەردووکیان کۆشی لە ئاست خوارەوەی لایەنگری هەر دوو لادا دروست کرد و تا گەی بە ئاستی شەقام! ئەمرۆ جیابوونەوەی "بەرهەم سالح" بەهەمان شێوە دەبێت و لەگەڵ "هەرێ" دەبن بە دوژمنی سەرسەختی یەکتر و ئەو دوژمنایەتیە دادەبزێتە ئاست خوارەوەی هەر دوو لا و شەقامی کوردی.

باشووری وەات دابەش بووە بە سەر دوو زەنی سەرەکی کە یەکیان زەنی زەردە ئۆپتریان زەنی "نیلی/سۆز". ئەو لیست و قەوارە

سیاسییانەی کە دروست بوونە لە ناوچەی زێنی (نیلی/سەوز)ن، واتە لە نێو جەماوەریی گەران و یەکێتی دا کار دەکەن بۆ بەهێز کردنی پێگەی جەماوەریی کە لە ئێنجامدا ئێتماتیکی دابەش بوونی زیاتر لە نێو جەماوەری ئەو ناوچەیدا دروست دەبێت کە لە بەرژەوەندیی زێنی زەردە و کاردانەوەی باش دەبێت بۆی لە هەڵبژاردنەکانی داهاتوو دا. هەروەها سەرهەڵدانی جوڵانەوە و تیاراتی جیا لە ناوچەی زێنی (سەوز/نیلی)، دەبێتە هۆکاری ئەوەی سەرانی زێنی زەرد بۆ جیا مامەڵە بکەن لەگەڵ سەرانی لایەنەکان بۆ هاوپەیمانییەتی دروست کردن چی لە هەڵبژاردنەکان وە چی لە جووت کردنی دەنگەکانیان لە نیو هەڵی پەرلەمان دا.

دەستتێوەردانی دەرەکیی بۆ تایبەتی ئیران، تورکیا، سووریا، عیراق و زلهێزەکان. لە دروستبوونی ناتەبایی و سەرهەڵدانی ئینشیقاقات لە نێو پارتەکان و جەمسەرە ناکۆکەکان دا لە باشووری وڵات ڕۆگەکی مێژووی هەیە وەکو جیا بوونەوەی جەلالی و مەلای، جیابوونەوەی حسک لە یەکێتی، جیا بوونەوەی ئاڵای شێش لە کەمەڵەی ڕەنجدەران، جیابوونەوەی باڵی ڕەفەرم لە یەکێتی، شێی نەوان پەکەکە لەگەڵ یەکێتی و پارتی، ناتەبایی نێوان پارتەکانی باشوور و ڕێژەکات. لە باشووری وڵات بووە بە نەریت ئەگەر هەر لایەنێک هەر سەرکردەیەک سەز و پشتیوانی هەزەکی دەرەکیی بە جەرەک لە جەرەکان بۆ خۆی دابین نەکردبێ و پارەی وەرنەگرتبێت، ئەوا ئەو ئیرادەیەی نەبووە ئەو هەنگاوە بهاوێژێت. لە ئێنجامی ئەو پشتبەستنە بە هەزی دەرەکیی هەر یەکە لای خۆی بووە بە مەقاشی دەستی لایەک کە بە ئێجێندای تایبەتی خۆی بەکاری هێناون نمونە ئیران ژیرانە توانی سەرانی حسک، ئیسلامییەکان، پارتی و یەکێتی بەکاربهێنێ و لە ئێنجامدا نێتەوەی کوردی توشی دۆیان کارەساتی وەک ئێنفال، کیمیابارانی هەڵەبجە و کۆردۆ کرد. خدر مەرسێنە لە پەرتوکی ئاوێنەی ڕاستیەکان دا لە لاپەڕە ٢٥٢ دا دەنووسێت (حزب ڕەسای شێشگەر بە ڕەبەری ئەدەهەم بارزانی بە بەرچاوی پارتی دیموکراتەوە و لە ژێر دەسەڵاتی ئەودا بە ڕۆژی ڕۆناك بە بانەوە بە ماشێنی دشکە لەسەر دابەستراو بە هاوکاری رژێمی ئیران لە ناوچەی حەریرو بەحرەک دەچنە سەر نگەک و بارەگاکانی حزبی دەموکرات و زیاتر لە ١٥ کادر و پێشمەرگە شەهید دەکەن).

ئیران، لە سەرەتای شستەکانی سەدەی ڕابردووە وە دەستکی باڵای هەبووە لە کار کردن بۆ چارەنووسی نەتەوەکەمان، بەتام سەرانی پارتەکان بە بەرژەوەندیی تایبەتی خۆیان گوڕایەی بوونەو لە

فەلەکیدا خولاونەتەوە، لە پەرتوکی ئاورەک بەرگی دووەم لە لاپەڕە ١٠٨دا سەعید کاوە دەنووسێت (ڕێبەرانی کورد بە تایبەتی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بە قسەی چاوری نەرمی ئاخوندە کاربەدەستەکانی ئیران، بە خاتری زاڵ بوونی بەسەر ڕکابەری خۆیدا و بەرژەوەندی تەسکی ڕکخراوی، کەوتونەتە ژێر تەئسیری بە ئاو لاو لای رژیمی ئیران).
تاڵەبانی لە نێو یەکێتییدا مامۆستایەکی شارەزا بووە لە بوون بە بکرێگراوی هێزی دەرەکیی کە ئاویش وەک پەروەردەی قوتابخانەی "بارزانی" کە "تاڵەبانی" یەکێک بووە لە قوتابیە ژیرەکانی وانەکانی بە جوانی هەرس کردوە و لە جیابوونەوەدا پیرەوی کردون.
ئەمە هەمان ئەزمون خۆی دووبارە دەکاتەوە "بەرهەم ساڵح" قوتابی ژێر دەستی تاڵەبانی بەهەمان ڕێچکەی مامۆستاکەی دەرەوات وەک "هەرێ" ئاسا، پشتیوانی "ئیران"ی مسۆگەر کردوە ئینجا قەوارەیەکی سیاسیی تەمار کرد. جاری مامۆستای ئیران لەگەڵ قەوارەی سیاسیی تازە هەمان مامۆستا دەبێت کە لەگەڵ پارتە کۆنەکان دا هەیبووە، سەرانی قەوارە تازەکان بەهەمان شێوەی سەرانی پارتە کۆنەکان دەکەونە فەلەکی ئیران و وەک هێزێکی بکرێگیراو ئیران مامۆستیان لەگەڵ دا دەکات.

لە چەند ساڵێکی ڕابردوودا، دیاردەیەکی زۆر سەیری هەڵداوە لە باشوور، لە ئەنجامی ناکۆکی نێوان سەران و جەماوەری جیاکانی نێو پارتەکان، ئینشیقاق دروست دەبێت و سەرانی ئینشیقاق وەک هەنگاوی یەکەم بنکەی جاماوەریی هەمان حزب بکار دەهێنن و هەندێک لە خێڵەکی ناسراوی نێو گەنجەکانی باشوور لە نێو پارتە ئیسلامییەکان، چەپەکان، نەتەوەیی و عەقیدەییەکان دەهێنە پێشەوە بە بکارهێنانی جاماوەرەکانیان. ئەم تاقی کردنەوەیە بە زۆقی لە نێو "بزوتنەوەی گۆران" دا تێبینی دەکرێت، کە ئەمە هەمان دیاردە لە نێو قەوارەی سیاسیی" هاوپەیمانیی بە دیموکراسیی و دادپەروەری" بەدیدەکرێت! ئاو جارە کەکردنەوەیە لەسەر بیناغەی "دەنگ کەکردنەوە" یە نەک لەسەر خۆ ماندوو کردن بە پەروەردە کردنی دەست و لایەنگرانیان و دروست کردنی کەوادیری پەروەردە بوو بە ڕێبازێکی دیارکراو و خاوەن بیروباوەڕی پتەوی شێوگەری و ڕێحیەتی بەرەنگاری بوونەوە بە پرسی نیشتمانیی کە بە شێوەیەکی سروشتی و ئاسایی گۆشە بکات و پەلوپۆ بهاوێژێت بە نێو هەموو چین و توێژی نێو کۆمەڵگە و لە دڕئەنجامدا هێزێکی یەکگرتووی لە بیتە بەرهەم کە پێیوندیی نێوان تاکەکان لەسەر بیناغەی بەرژەوەندیی و دەنگ کەکردنەوە نەبێت. ئاو جارە کەکردنەوەیە لە کاتێکی کەم هەیاێک دروست دەکات، بەڵام لە

کەتایيدا هەزمکی ئارای لەدەتە بەرهەم کە لە سەر بيناغەی هەست و بەرژەوەندیی، تاکەکان هەوەست دەنوێن نەک لەسەر بيناغەی بەوای پتەو مەبدەئو پرنسيپ. وە سەرانی پارتەکان تەنيا هەوەدەن دە و سەزی خەک ئابگرن نەک بيروباوەر و تەاونيينيان بە مەسەلە نيشتمانيی و نەتەوەيەکان و بابەتە چارەنووسازەکان.

بە درێژای مێژووی هەموو ئينشيقاقەکانی کە رووياندااوە لە نێو حزبەکانی باشوور، لە ئەنجامدا هەموويان هاوشێوەی يەکتر کاريان کردوە و لە زەرەر زياتريان نەبووە بە پرسی نيشتمانيی و نەتەوەيی کورد وە لە پێوەندييە دەرەکييەکانيش دا هەمان ەچکيان گرتەتە بەر و لە دووبەرەکيی و لەکترازانی خەک زياتر هيچ بەرهەمکی تريان نەبووە. بەيە ئەوجارش لەستەکی تر دەردەکی تر!

ئيران و تورکيا دژی ريفراندەم نين! … ئاشتی ئيبراهيم ئەفەندی

تورکيا و ئەران دژ بە ئەنجامدانی ريفراندەم نين لە باشووری کوردستان هەر وەک چەن پارت و ميديا حزبيەکان پروپاگەندەی بە دەکەن. هەکاری ئەوەش بە ئەوە دەگەرێتەوە کە ئەو پرسيە مەترسی لەسەر ئەران و تورکيا دروست ناکات. بە؟
باشوور بريتی نيية لە دەنگی خەک و خواستە سياسيەکانی کە بە مێژوويەکی درێژ خەبات و کەشش دەکات بە سەربەخۆی کوردستان. بەکو باشوور بريتيە لە کەمەک سەرانی پارتە دەستەيشتوەکان، بەيار بە دەستەکان کە هەموويان لە واقيعی ئەمەدا بە کاردار و بە ئاشکرا جاشی تورکيا و ئەرانن کە تەنيا بە بەرژەوەندیی ئەوان و مانەوەی خەيان رووداوەکان ئاراستە دەکەن.

ئەوەی ئەمە مەترسی گەورەی دروست کردوە لەسەر تورکيا و ئەران وە بەتە سەرچاوەی نيگەرانی بە هەر دوو وەلات بريتيە لە، ستراتيژيەتی نادياری زلهەزەکانی دنيا لە ناوچەی ەڕەهەاتی ناوەاستدا، بە ئاگای و نەبوونی زانياريی لە لايەن دەزگای ميتی تورکيی و ئيتيلاعاتی ئەران دەربارەی نەخشە و جەری پلانی زلهەزەکان بە

دابەشکردنی ناوچەکە، نەبوونی ئاسایشکی رووند کە دوای تەواو بوونی داعش تورکیا و ئیران سنووری دەستاتیان بچووک دەبێتەوە یان فراوان تر دەبێت وەیان هەمان کەس و پارت لە دەستاتدا دەمێنن یان نا!
هەنوکە، لەسەر ئاستی ناوچەکەدا ئەو مەترسیەی کە لەسەر تورکیا و ئیراندا هەیە بە پلەی یەکەم هەر تورکیا و ئێران خۆیانن کە لەسەر بەهێز بوونی پێگەی خۆیان کار دەکەن کە کامیان وەک زلهێزی ناوچەکە زیاتر کۆنترۆڵی ناوچەکە بکات وە نەهێشت زلهێزەکان جێگە پێیان و دەستاتیان لاواز بکەن لە رژەهێناتی ناوچەکە.

لە سەر ئاستی کوردستاندا، ئەوەی ئێستا مەترسی لەسەر تورکیا و ئێران و سووریا و عیراق دروست کردووە پارت و سەرکردەکانی باشوور نین، بەڵکو پارتە کوردییەکانی باکور و رۆژئاوای وەاتن بە تایبەتی پەکەکە و یەپەگە، کە وەکو دوو هێزی کارێگەر لە رووی پەروەردەی ئەندامەکانیان، جێری بەشداریان لە مەیدانی جەنگی دژ بە داعش و جێری پیادە کردنی پڕۆژەکانیان کۆمەڵیان هەیە.
ریفراندەم، ئەگەر ئەنجام بدرێت، باشوور سەربەخۆ بێت و هەمان سیستەم و دەموچاو ببن بە حاکمی باشوور ئەوا بە هیچ جۆرێک ئەو کێشانە مەترسی نابێت بە سەر پێگەی تورکیا و ئێران وە بەرژەوەندییەکانیان لە نێو چوارچێوەی ئەو نیمچە دەوڵەتدا پارێزراو دەبێت وەک ئەمڕۆ ئاسا. ئەزمون و مێژووی ٢٦ساڵ لە دەستاتی بنەماڵەو خێزان دەیسەلمێنن کە تورکیا و ئێران بە درێژایی مێژووی سەدەی رابردوو بە تایبەتی لە سەردەمی حوکمی "بەعس و سەدام" دا نەیانتوانیوە سوودمەند بن لە باشووری وەات بە ئەندازەی ئەو ٢٦ساڵەی کە سەرانی ینک و پدک حاکمی باشوورن!
ئەزمونی ٢٦ ساڵ لە حوکمرانی سەرانی باشوور پەمان دەێت، لە دوای کۆتایی ساڵی ١٩٩١وە و دوای سەقامگیربوونی دەستاتی بنەماڵەی بارزانی و خێزانی تاڵەبانی لە باشوور، ئێران و تورکیا بوون بە دەستاتداری یەکەم لە باشوور، بەدان ئەفسی دەزگای ئیتیلاعات و میتی تورکی لە باشوور دا دەبینرێت، بە دەیان بنکەی سەربازیی و سوپای تورک و ئیرانی لە باشوور نیشتەجێن، بە سەدان مزگەوت و شوێنی ئایینیی و قوتابخانە و دایەنگەی تورکیی و ئێرانی لە شارەکانی باشووردا هەن، تا دەگات بە "گولەن" کە لە ئەمریکا پاڵی لەداوەتەوە بە دەیان قوتابخانە و زانکۆی سەربەخۆی لە باشووردا هەبوو.

بە درێژای بیستوشەش ساڵ، تورکیا و ئێران بە ئارەزووی دڵی خۆیان

بەردومانی باشووریان کردوە و پاسدار و جەندرمەیان هەناوەتەوە نەو باشوور، لە کاتێکدا "سەدام" هەشت ساڵ خەریکی شەڕ بوو دژ بە ئێران و لە بەهێزترین قەناغی دەستاتیدا تورکیا نەیوێرا بستێک لە خاکی عیراق ببزوێنێت لە کاتێکدا ئەو کاتەش "پەکەکە" بارەگایان لە قەندیل و شاخەکانی تری باشووردا هەبوو هەتا پێش راگەیاندنی خەباتی چەکداری لە ساڵی ١٩٨٤دا.
ئێران بە سەدان کادیر و پێشمەرگەی پارتەکانی رۆژهەڵاتی کوردستانی لە باشووردا تیرۆر کرد لە کاتێکدا لە ژێر دەستاتی "سدام"دا بارەگای ئەو پارتانە لە باشووردا هەبوون و ئێران نەیدەتوانی دەستی بگات بە هەمان ئەو کەسانەی کە تیرۆریانی کرد لە زەمانی دەستاتی سەرانی پارتەکانی باشوور.
حکومەتی تورکیا و ئێران، کاریگەریی سەرکیان هەیە لە داشتنی کارنامەی سیاسیی و بەڕێوەبردنی حکومەتی بنکە فراوانی هەرێم. بە دڵیان پارتی سیاسیی تورک و فارس پیاوی تورک و فارس لە نێو کەمەگەیی کوردی هەرەمدا هەن و پشتیوانی مادیی و مەعنەویی دەکرێن لەلایەن حکومەتی تورکیا و ئێران و سەرانی باشوور.

لە رووی ئابووریەوە، لە ماوەی بیستوشەش ساڵدا دەسەاتدارانی تورکیا و ئێران بە بڕی، بە تێنکەر، بە تێنکە و بە گاەن و رەحەتی نەوتی کوردستان هەدەهێنجن بە دزی و بە ئاشکرا و بە هاوکاری سەرانی باشوور. بیستوشەش ساڵە بازرکانی کوردستان بووە بە کاراترین بازار بە ساخکردنەوەی کاڵا و کاڵوپەلی بەرهەمی تورکیی و ئیرانی. لە کاتێکدا لە زەمانی دەسەاتی "سەدام"دا چەکەکە بەی نەبوو لە نزیک بیرەوتەکان هەنیشت، کاڵای تورکیی و ئیرانی بە قاچاغ لە شارەکانی باشوور دەستدەکەوتن.
لەسەر ئاستی ناکۆکیی نێوان پارتەکانی باشوور و لە سەر ئاستی ناکۆکیی نێو خودی پارتەکانی باشوور، تورکیا و ئێران دەم ەاست و ناوبژیوانن، بە تایبەتی لە یەک لا کردنەوەی کێشەکانی نێو جەمسەرە ناکۆکەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، ئاغای سەلەمانی و ئیتیلاعات ەەی سەرکیان هەبووە، هەتا دەگات بە کێشەکانی گەەان لەگەە حکومەتی هەرێم نوێنەری ئێران هەنرایە نێو هەی پەرلەمانی کوردستان.

لە بەرواری ٢١/٨/٢٠١٧دا مەسعود بارزانی کەبونەوەی لەگەە سەندیکا و رێکخراوەکانی سەر بە حزبەکەی کرد لە شاری "هەولێر". لەو کەبونەوەیدا بارزانی گوتی "سیستەمی سیاسیی دەوەتی سەربەخۆی هەرێم فیدرالی دەبێت". !؟

سروشتی باشووری کوردستان لە ڕووی جوگرافیا و دانیشتوانەکەی جیاوازە لەگەڵ سروشتی وڵاتانی وەک تورکیا، ئیران و عیراق. ئەو سەرچاوانە بەهۆی فشاری نەو دەوڵەتی و جڵەو و سروشتی دەسەڵاتدارە سیاسییەکانیان گەلێک لە نەتەوە و کەمینەک لە هەنگاوی بیروباوەری جیای مەزهەبی و ئاینییان بە زیانی ملە لە نەو سنووری وڵاتەکانیاندا ژیر دەست کردوە. ئیران "فارس ٦١% ئازەری١٦%، کورد ١٠%، لەر ٦%عەرەب ٢%، تورکمان ٢% بلوچ ٢%"، هەروها زمانی فارمیی لە ئیراندا زمانی فارسیە سەپرای بوونی ئەو هەموو نەتەوەیە لە نەو سنووری ئیراندا. گەلێک کەمە نەتەوەی تر لە نەو سنووری تورکیادا هەن کە تورکیا بە "تورک" بە دنیا ناسندویانن بە تورکی دەخوێنن دنووسن و قسە دەکەن وەکو " کورد، عەرەب، ئەلبانی، ئەرمەن، ئاشووری، قوقاسی، جورجی، یەنانی، لاز، فارس، هتد". هیچ نەتەوەیەک بەی نییە لە زمانی فارمیی زیاتر بەکاربهێنێت کە ئەویش زمانی "تورکیە"، کەچی لە هەرەم تورکیا داوای حەقی تورکمان دەکات و بە دڵیان قوتابخانەی بە زمانی تورکی کردەتەوە!

هەندێک لەو نەتەوانە لە تورکیا، ئیران و عیراق لەگەڵ کاتدا لە نەو کولتووری نەتەوەیی دەسەڵاتداردا تواونەتەوەو سنووری جوگرافیایان تەسک بەتەوە یان هەر نەیان ماوە بەتەام هەندێک لەو نەتەوانە سەرهەڵای سەختی بارودۆخ توانیویانە پارێزگاری لە کولتوور و زمانی خۆیان بکەن وە تا بەیان کراوە پارێزگاریان لە سنووری جوگرافیای خۆیان کردوە وەک نەتەوەیی کورد کە سنوورە جوگرافیاکەی "کوردستان" ە.

لە نەو سنووری جوگرافیای کوردستاندا کەمە نەتەوەی تر هەن وەک "تورکمان، ئاشوری، کلدانی و عەرەب بەتەام سنووری جوگرافیایان نییە ئەگەر هەشبێت لە چەند دێێک و شارۆچکەیەک هەت نابێت. (شەبەک، فەیلی، کاکەیی و یەزیدی) کوردن کەمە نەتەوە نین، کە هەندێک لە زلهێزەکانی ناوچەکە و دنیا تا دەگات بە سەرانی باشوور دڵیانەوەت ئەو ناوانە بەکاربهێنن بە شەرعیەتدان بە لەتوپەت کردنی وڵات و نەتەوەی کورد.
بارزانی، کە دەیەت سیستەمی دەسەڵاتی حوکم لە دوای سەربەخۆی "سیستەمی فیدراڵی" دەبێت بەو مانایە دێت کە باشوور دابەش بکرێتە سەر چەند شار و هەرەمی سەربەخۆ، هەر یەک لە دەسەڵاتدارانی زۆنی سەوز و زەرد پشکیان لە ئیستاوە پارەزراو بێت هەر یەکەو دەسەڵات و دەرامەتی خۆی لە گیرفانی بکات وەک ئەمە ئاسا. مەسەلەی بەهەرەم کردنی شاری "کەرکوك" کە دەمەکە پارێزگاری کەرکوک دەهێی بە

دەکوتێت پلانی تورکیا و ئێران، وەک هەر دوو وڵات ئاواتەخوازن کە کوردستان لە چوار بەشەوە ببێت بە هەزاران بەش و دابەش بکرێت و ئینجا بەخێیان بە ئاسانی لەگەڵ هەر هەرەمەک بە جیا مامەڵە بکەن وەک ئەمڕۆ ئاسا.

دەرئەنجامی باس،

ئەزمونی دەسەڵاتی بنەماڵە و خزان بە دەسەڵاتدارانی تورکیا و ئیران بیستوشش ساڵە بووە بە خەر و غەریمەت. لە ژیر سایەی ئەو دەسەڵاتەدا تورکیا و ئیران بە هاوسی خێیان کوردستان تێپباران و بوردومان دەکەن، بە ئارەزووی خێیان سنوور دەبەزێنن هەڕەشەکوتنە سەر پەکەکە، پژاک و لە رابردوودا هەڵیانکوتایە سەر حزبی دیموکراتی ئیران. دابەشبوونی کوردستان خۆنی لەمڕۆیەی تورکیا، ئیران، عیراق و سوریایە و لە ژێر ناوی دەوڵەتی سەربەخۆی باشوور و "فیدرالیزم"دا، یان لە ژێر ناوی ئەتۆنەمی و بە هەڕەم کردندا دەیانەوێت زیاتر نیشتمانی کورد دابەش بکەن و گورگان خواردی بکەن.

کورد و جەنگی ساردی رووسیا و ئەمریکا... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

لە سەرەتای سەدەی رابردوو دا، گرفتی نەوان رووسیا و ئەمریکا، خرابووە چوارچێوەی جیاوازی ئایدۆلۆژی، بەو شێوەیە پێناسە دەکران "بلۆکی سەرمایەداری و بلۆکی سۆشیالیزم"! بەمجۆرە ئەو دوو زلهێزە لە ژێر ئەو دوو ناونیشانە دا هەموو کاتێک دژ بە یەک بوون، بە کۆنتڕۆڵ کردنی دنیا بە تایبەتی ئەوروپا و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

لە مڕۆوودا رووبداوە هەر دوو زلهێز بچنە بەریەک و هاوپەیمانییەتی ببەستن بە پاراستنی بەرژەوەندییەکانیان، بەڵام ئەندازەی ناتەبایی نەوانیان هەموو کاتێک لە هاوپەیمانییەتی نەوانیان مەزن تر بووە. ئەگەر لە سەر هەنگاوێک هەڵوەستیان جووت بووبێت، ئەوا لەسەر هەزارانی تر ناتەبا بوونە هەوڵیانداوە بە یەکتری بهەژی خێیان

بنـــــوێنن. لەم تەڤاوانیندا وێ کـــــاتێک کە لە نیـــــو گەرمەی هاوپەیمانێتییـــدابوون، بەچـــوونی یەکتریـــان فەرامۆش کـــردوە. لە دیسەمبەری سالی ١٩٤١دا ئەمریکا بوو بە لایەنێکی کارێگەر لە شەڕی جیهـــانی دووەم لە بەرەیەکـــدا لەگەڵ رووســـیا، بریتانیـــا و چەنـــد وڵاتێکی تر دژ بە ئەڵمانیای نازی. سەرەڕای بوونی هاوپەیمانییەتی لە نێـــوان ئەو دوو زلهێـــزە، لە ســـاڵی ١٩٤٥ دا کـــاتێک کە ئەمریکـــا بەیـــاری بەکارهێنـــانی چەکـــی ئەتەمـــی دا دژ بە دوو شـــاری یابـــانی، هیرۆشیما و ناگاساکی، پرس و ڕای بە رووسیا نەکرد.

بەکارهێنانی چەکی ئەتەمی لەلایەن ئەمریکاوە دژ بە یابان لە پێش کۆتایی جەنگی دووەمی جیهانی، وەرچەرخانێک بوو لە شێوەی ڕووبەڕوو بـــوونەوەی ئەو دوو زلهـــێزە بەرامبەر بە یەک. شەکڕەوە سیاســـیی و مەژوو ناسەکان، مەژووی سەرهەڵدانی شەڕی ساردی نێوان رووسیا و ئەمریکا دەگەڕێنەوە بۆ دوای شەڕی دووەمی جیهانی تا ساڵی ١٩٨٩. بەڵام ئەزمونی پێوەندیی نێوان ئەمریکا و رووسیا لە نێوان ساڵانی ١٩٨٩ تا ئەمڕۆ پێچەوانەی ئەوەی سەلماندوە.
گرفتـــی نێـــوان ئەو دوو زلهـــێزە بەردەوامیـــی هەیە و مـــژوو سەلماندوێتی کە هەر دوو زلهێز هەڵگری هەر دروشمێک بووبن یان هەنوکە هەڵگری هەر دروشمێک بن، هەردووکیان یەک سروشتیان هەیە و خاوەن یەک مەرامن. لەسەر بیناغەی بەرژەوەندیی، سیاسیی، سەربازیی و ئابووریی خۆیان دا بەیـــار لە چارەنووســـی جەنـــگ، نەتەوەکـــان، دیاریکردنی سنووری جوگرافیایی وەاتانی ژێرد دەست و دنیایی سیەم دەدەن.

ئەمریکا و رووسیا، خاوەن سوپای زەبەلاحی پە چەکراو بە نوێترین تەکنەلۆژیا و هەزی سەربازیی پیادەن. دەتوانن بچنە جەنگەوە دژ بە یەک، بە هەمان شێوەی شەڕی جیهانی یەکەم و دووەم، سوپا و هەزی ســـەربازیی خۆیـــان بەکـــاربهێنن دژ بە یەک بە یەک لا کـــردنەوەی گرفتەکانیان ، بەڵام نایانەوێ ئەوە بکەن و هەڕەی ئەو دوو جەنگە دووبارە بکەنەوە، وەاتەکانیان و شارەکانیان بکەن بە ئامانج بە هەڕەشە سەربازییەکانیان دژ بە یەکتر، کە لە ئەنجامدا تووشی زەرەری زۆری گیانی و ماددی ببن. هەروها کاردانەوە و بەکارهێنانی چەکی ئەتەمی لە هیرۆشیما و ناگاساکی وانیەک بوو بە هەر دوو زلهێز کە هەوبەدەن ناکۆکیی و گرفتەکانیان لە فەرمەکی جیاوازدا بەرجەستە بکەن و بەردەوامیی بدەن بە شەڕی نێوان خۆیان بیگەڕێن لە جەنگی گەرم بە جەنگی ساردا!

جگە لە سەرهەڵدانی شەڕی ساردی نێوان رووسیا و ئەمریکا، کۆتایی

شەی دووەمی جیهانی چەرخی ئەتۆمی بەدوای خۆیدا هێنا. زۆربەی وڵاتان هەوڵیاندا ببن بە خاوەن چەکی ئەتۆمی بۆ پاراستنی دەسەڵات، سنوور و بەرژەوەندیی نیشتمانی و نەتەوەیی خۆیان، گومانی تێدا نییە هێندێک وڵات سەرکەوتوو بوون لە هەوڵەکانیان، هێندەکی تر بە پێچەوانە.
تورکیا و ئیران، یەکێک بوونە لەو وڵاتانەی لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دا دژەکیان بۆ هەر دوو دیاردەی دوای جەنگی جیهانی دووەم کردوە کە یەکەم، شەی ساردی نێوان ئەمریکا و ڕووسیا بوو . دووەم، سەرهەڵدانی چەرخی ئەتۆمی بوو. ئەو سەرکەوتنەی کە لە دوای جەنگی دووەمی جیهانی تا هێنوکە دەسەڵاتی سیاسیی ئەو دوو وڵاتیان گرتۆتە دەست، سوودمەند بوون لە بوونی جەنگی ساردی نێوان ئەمریکا و ڕووسیا، لەهەمان کاتدا دژەکیان بوون کردوە کە دەبێت هەوڵبدەن خۆیان بگونجێنن لەگەڵ چەرخی ئەتۆمی بۆ دروست کردنی هاوکێشەی هێز لە ناوچەکە و لەسەر ئاستی جیهان دا. بۆ ئەو مەبەستە هەوڵیانداوە و لە هاڤرکەی بەردەوام بوون بۆ نهێنیی و بۆ ئاشکرا بۆ بەرهەمهێنانی ئەو جۆرە چەکە تا ئەو سات و کاتانە.
مژوو پەمان دەڵێت، کورد بە پێچەوانەی دوژمنەکانی وەکو تورکیا و ئێران، وەک نەتەوەیەکی ژێر دەستی وڵات داگیرکراوی خاوەن بزوتنەوەی سیاسیی لەو هاڤرکە و گەمەیەدا بەشی هەر دەڤان بووە، بە پلەی یەکەم بووە بە قوربانی پڕۆو کردنی سیاسەتی هێزی سەرکردەکانی لە ئێنجامدا نەک نەبووە بە خاوەن وڵات، چەکی ئەتۆمی بەکو نەبووە بە خاوەن بڕیخ.

شەی ساردی، نێوان ئەمریکا و ڕووسیا دژایەتیەکی بە پلان و ستراتیژ بوو، خوێندنەوە و شکردنەوەی تایبەتی بە کراوە لە لایەن هەر دوو لا. ئەو شەڕە تەنیا شەی سەربازیی و سیاسیی نەبوو، بەکو شەی زانست و تەکنەلۆژیا بوو. میدیایی زۆبەلاحی بە دامەزراوە و بودجەی خەیاڵی بە تەرخان کراوە لە لایەن هەر دوو زلهێز. دەزگای هەواگری، گروپی چەکداری نافەرمی و مافیایی سەر بە هەردوو دەوڵەت بە خراوەتە گە. ئەمریکا و ڕووسیا هەوڵیانداوە حزب و لایەنگر دروست بکەن لە نێو وڵاتانی دنیا، بە سەدان سەرکردەی بزوتنەوە سیاسییەکان و سەکی وڵاتانیان بە خۆیان گرێ داوە و بە بی گوێدانە سروشتی دەسەڵاتی سیاسیی سەکی ئەو وڵاتانە تەنیا بە بەرژەوەندی خۆیان پشتیوانیان لە کردون. هەر دوو زلهێز سوپایان هێناردە کردوە بە وڵاتان بە مەبەستی خەتهەڵقوتاندن و سەپاندنی هەیمەنەی خۆیان و ڕووبەڕوو بوونەوەی هاوپەیمانی یەکتر. ئەو جۆرە شەڕە زۆر لە شەی گەرم زیانی زیاتر بووە، بەڵام هەر دوو وڵات خاکی

میللەتان و نەتەوەی تری دنیایان کردوە بە سوتەمەنی شەڕی ساردی نەوانیان نەک میللەت، ئەرز و وەاتی خەیان!

لە دەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە کوردستانی ئەمەڕ، یەکێکە لەو وەاتە بەکەسانەی کە لە چوارچێوەی جیهانی سێیەم دا پێناسە دەکرێت، بەهیزترین نەتەوە و خاکە لە ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، هیچ سامەک و مەترسی نییە، بوونی ئەو جۆرە خاسیەتانە هەکاری ئەوەن، کە کوردستان کراوە بە گۆڕەپانی جەنگی ساردی نەوان ئەمریکا و رووسیا، لانە و بەشەی سەدان هەزی سەربازیی فەرمی و نافەرمی تا دێگات بە گروپی مافیا، چەقە کێش و پیاو کوژ کە لە لایەن زلهێزەکان و تورکیا، ئیران، سووریا و عیراق پشتیوانی لێدەکرێن، بە هاوکاری سەرانی پارتە کوردییەکانی باشووری وەات.
لە چەرخی ئەتەمی و ئەو بارودۆخە جەنجاڵەدا، میللەتی کورد پێویستی بە سەرکردە و پارتی پێشەوە هەیە، بە ئەوەی بتوانێت تەکان بە بزوتنەوەی رزگاری بدات. ئەو جۆرە ئەرکە ناتوانرێت بە سەرانی پارتە کوردییەکانی بنەماڵە و خەزان بەجێبهێدرێت کە خەریکی دزی، لەژنە دروستکردن، کەبونەوەی بە ئەنجام، بەرز کردنەوەی دروشمی بریقەدارن بە هەڵبژاردنە نەزەکەکان!

_____

سەرچاوە:

http://www.historylearningsite.co.uk/modern-world-history-1918/-to-1980/the-cold-war/what-was-the-cold-war

A Brief History of World War II – The Bloodiest War in Human History

https://www.britannica.com/event/World-War-II